

Eutropii V.C.

HISTORIAE ROMANAE

*Libri decem, nunc demum integritati
sua post tot corruptiss. editiones restitu-
ti, beneficio antiquiss. exemplaris,
per Antonium Schonho-
uium.*

Dignitates omnes, administratio-
nesq; tam ciuiles quam militares,
quas Romani in prouincijs Ori-
entis & Occidentis habue-
re, ex Antiquitatis reli-
quijs.

Additus est & ipsarum Prouinciarum
Romanarum libellus, integritati resti-
tutus, Eodem Ant. Schonho-
uio autore.

BASILEAE.

Eutropii V.C.

HISTORIAE ROMANAE

*Libri decem, nunc demum integritati
suae post tot corruptiss. editiones restitu-
ti, beneficio antiquiss. exemplaris,
per Antonium Schonho-
uium.*

Dignitates omnes, administratio-
nesq; tam ciuiles quam militares,
quas Romani in prouincijs Ori-
entis & Occidentis habue-
re, ex Antiquitatis reli-
quijs.

Additus est & ipsarum Prouinciarum
Romanarum libellus, integritati resti-
tutus, Eodem Ant. Schonho-
uio autore.

BASILEAE.

CLARISSIMO VIRO D. LV.
douico à Flandria, sacri cubiculi Cæsaris præpo-
sito, ac Hollandiæ gubernatori, Anto-
nius Schonhousius S. D.

V M administrãde reipub. ra-
tio omnis ferè peti solet aut è
præceptis philosophorum, aut
ab historiæ exēplis: nos hæc li-
bētius à Romanis accipere cō-
sueuimus, quòd imperiū eorum nō modò amplif-
simū, & rerū gestarū magnitudine præclarum,
uerum etiã melioribus institutis & legibus, quàm
cæterarum nationum, gubernatum fuerit. At
uix aliquem in tanto scriptorum eius gentis nu-
mero reperire liceat. qui iusta breuitate, res tan-
tum publicas & ciuiles ab initio conscripserit,
si unum Eutropium excipias: qui licet scripsit
posterius, neq; tamen minor eloquentia, & iudi-
cio etiam superioribus fuit eminentior. Quod
quo minus hætenus apparuerit, in causa fuit de-
formitas ipsius, quam intulit ei Paulus Diaco-
nus. Is enim iubente (ut notatum inuenio) Domi-
na Adilbergha, Desiderij Longobardorum regis
filia, & cōiuge Archi Beneuentani ducis, non so-
lum auctoris huius historiam duobus libris suis
produxit, sed ipsam penè quoq; inuertit, dū mul-
ta ei de suo addidit, multaq; passim ademit, aut
transposuit. Id quod ego cum ex collatione inte-
gerrimè

G. CASSANDRI.

Hætenus Eutropij titulum, nomenq; sed ipsum
Nunc demum Lector conspicias Eutropium.

EPIST. NVNC.

gerrimi exemplaris (quod subministravit nobis R.D. Abbas ac Præpositus S. S. Ioannis & Bauonis apud Gandenses) deprehendissem, nolui committere, quin tam utilem auctore integritati suæ restituerē, syncerumq; ederem, ne posthac (quod doctissimis etiam usuuenisse uidemus) Paulina pro Eutropianis citentur: quæ quantum distent, aliorum esto iudicium. Tanta certè clade hunc ille affecerat, ut nulla inueniri impressa exemplaria, quæ castigationem sustinerent, à me potuerint. Quare totum ipse describere coactus sum. Quem laborem publicæ utilitatis studiorum causa susceptum, ideo nomini tuo dedicare uolui, quòd unus sis inter heroes nostros, qui de literis optimè iudicare potes. Bene uale. Brugis, calend. Iulij. Anno à Natali Domini

1545.

DOMI-

DOMINO VALENTI
GOTHICO MAXIMO

Perpetuo Augusto.

ES Romanas ex uoluntate mansuetudinis tuæ ab Vrbe cõdita ad nostrã memoriã, quæ in negotijs uel bellicis uel ciuilibus eminebãt, per ordinem temporũ breui narratione collegi: strictim additis etiã his quæ in principũ uitis egregia extiterunt, ut trãquillitatis tuæ possit mens diuina lætari, prius se illustrium uirorum facta in administrando imperio secutam, quàm cognosceret lectione.

Eutropius, V. C. peculiari-
ter † suus.

fortè tuus.

a 3 ROMA-

ROMANVM Imperiū, quo neq̄ ab exordio ullū ferè minus, neq̄ incrementis toto orbe amplius humana potest memoria recordari, à Romulo exordiū habet: qui Rheḡ Syluiæ Vestalis uirginis filius, et (quantū putatus est) Martis, cū Remo fratre, unō partu editus est. Is cū inter pastores latrocinarēt, decimo octauo anno natiuitatis suę, urbē exiguā in Palatino mōte constituit, xi. kal. Maij, Olympiadis sextę anno tertio, post Troię excidium, ut qui plurimum minimumq̄ tradūt, trecentesimo nonagesimo quarto, condita ciuitate, quam ex nomine suo Romam uocauit, hæc fermè

fermè egit. Multitudinem finitimorum in ciuitatem recepit: centum ex senioribus elegit, quorū cōsilio omnia ageret, quos Senatores nominauit, propter senectutē. Tunc cū uxores ipse et populus nō haberent, inuitauit ad spectaculū ludorū uicinas urbis nationes, atq̄ earum uirgines rapuit. Cōmotis bellis propter raptarū iniuriā, Cœninentes uicit, Antennates, Crustuminos, Sabinos, Fidenates, Veiētes: hæc omnia oppida urbem cingūt. Et cū orta subito tempestate nō comparuisset, anno regni trigesimo septimo, ad deos transisse creditus est, et cōsecratus. Deinde Romæ per quinos dies Senatores imperauerūt: et his regnātibus, annus unus completus est.

a 4 Postea

Postea Numa Pompilius rex creatus est: qui bellū nullum quidem gessit, sed non minus ciuitati quā Romulus profuit. Nā et leges Romanis, moresq; cōstituit, qui consuetudine praeliorū iam latrones ac semibarbari putabātur. Annum descripsit in x. mēses, prius sine aliqua disputatione cōfufum: et infinita Romę sacra ac tēpla constituit. Morbo decessit, quadragesimo & tertio imperij anno.

Huic successit Tullus Hostilius, hic bella reparauit: Albanos uicit, qui ab urbe Roma xij. milliario sunt. Veiētes & Fidenates, quorū alij sexto milliario absunt ab urbe Roma, alij octauo decimo, bello superauit. Urbem ampliauit, adiecto Cœlio mōte. cū

triginta

triginta duob. annis regnasset, fulmine ictus, cū domo sua arsit.

Post hūc Ancus Martius, Numę ex filia nepos, suscepit imperium. contra Latinos dimicauit, Auētīnū montē ciuitati adiecit: & Ianiculū, † apud Hostiā ciui- ^{apud redun-} ^{dare uide-} ^{tur.} tatē supra mare sextodecimo milliario ab urbe Ro. cōdidit. xxiiij. anno imperij morbo perijt.

Deinde regnum Priscus Tarquinius accepit. Hic numerū Senatorū duplicauit, circū Romę ædificauit, ludos Romanos instituit, qui ad nostrā memoriam permanent. Vicit idem etiā Sabinos: & nō parum agrorū sublatū iisdem, urbis Romę territorio adiūxit, primusq; triūphans urbem intrauit. muros fecit, & cloacas, Capitolium inchoauit.

xxxviiij. anno imperij per Anci-
filios occisus est, regis eius cui i-
pse successerat.

Post hunc Seruius Tullius su-
scepit imperiū, genitus ex nobili
foemina, captiua tamen, & ancil-
la. Hic quoq; Sabinos subegit.
montes tres, Viminalem, Quiri-
nalem, Aesquilinū, urbi adiūxit.
primus omniū censum ordina-
uit, qui adhuc p orbem terrarū
incognitus erat. Sub eo Roma
omnibus in censum delatis, ha-
buit capitum lxxxiiij. millia ciui-
um Romanorū, cū his qui in a-
gris erāt. Occisus est xlv. imperij
anno, scelere generi sui Tarqui-
nij Superbi, filij eius regis cui i-
pse successerat: & filiae, quā Tar-
quinius habebat uxorem.

Lucius Tarquinius Superbus,
septi-

septimus atq; ultimus regū, Vol-
scos (quæ gens ad Campaniā eū-
tibus nō lōgè ab urbe est) uicit,
Gabios ciuitatem, & Suefsā Po-
metiā subegit. cū Thuscis pacem
fecit, et templū Iouī in Capitolio
ædificauit. Postea Ardeam op-
pugnans, in octauo decimo mil-
liario ab urbe positā ciuitatem,
imperium perdidit. Nam cum fi-
lius eius, & ipse Tarquinius iu-
nior, nobilissimi Collatini uxo-
rem stuprasset, eā que de iniuria
marito & patri & amicis quæsta
fuisset, in omnium conspectu se
occidit. propter quam causam
Brutus parens, & ipse Tarqui-
nius, populum cōcitauit, & Tar-
qnio ademit imperiū. mox exer-
citus quoq; eū, qui ciuitatem Ar-
deam cū ipso rege oppugnabat,
reli-

reliquit: ueniēs q̄ ad urbem rex,
portis clausis exclusus est. Cū q̄
imperasset annos uiginti quin q̄,
cū uxore & liberis suis fugit. Ita
Romę regnatum est per septem
reges annis ducentis quadragin
ta tribus, cum adhuc Roma, ubi
plurimū, uix usq̄ ad quintū deci
mum milliariū possideret.

Hinc cōsules cōepere pro uno
rege duo hac causa creari: ut si u
nus malus esse uoluisset, alter eū,
habēs potestatē similem, coerce
ret. Et placuit, ne imperiū lōgius
q̄ annū haberēt, ne per diuturni
tatē potestatis insolentiores red
derent, sed ciuiles semper essent,
q̄ se post annū scirent futuros es
se priuatos. Fuerunt igitur anno
primo expulsis regib. Coss. Lu
cius Iunius Brutus, qui maximē
egerat

egerat ut Tarquinius pelleret:
& Tarquinius Collatinus, mari
tus Lucretię, sed Tarquinio Col
latino statim sublata dignitas
est. placuerat enim, ne quisq̄ in
urbe maneret, qui Tarquinius
uocaret. Qui accepto omni pa
trimonio suo, ex urbe migravit,
& loco ipsius factus est Valeri
us Publicola Cos. Cōmouit ta
men bellū urbi Romę rex Tar
quinius, qui fuerat expulsus: &
collectis multis gentib. ut in re
gnum posset restitui, dimicauit.
In prima pugna Brutus et Arūs
Tarquinij filius inuicem se occi
derunt. Romani tamen ex ea pu
gna uictores recesserunt. Brutū
Romanę matronę defensorem
pudicitiaę suę, quasi cōmunem
patrem, per annum luxerunt.

Valerius

Valerius Publicola Sp. Lucretiū Tricipitinū collegā sibi fecit, Lucretiæ patrem: quo, morbo mortuo, iterum Horatium Puluillum collegam sibi sumpsit. ita primus annus quinque cōsules habuit: cum Tarquinius urbe cessisset propter nomē, Brutus proelio perisset, Sp. Lucretius morbo mortuus esset. Secundo quoque anno iterum Tarquinius, ut reciperet in regnum, bellum Romanis intulit, auxilium ei ferente Porfena Thusciae rege: et Romā penē cepit. Verū tum quoque uictus est. Tertio anno post reges exactos, Tarquinius cum suscipi non posset in regnum, neque Porfena, qui pacem cum Romanis fecerat, auxilium præstare, Thusculum se contulit, quæ ciuitas

uitas non longe ab urbe est: atque ibi per quatuordecim annos priuatus cū uxore persenuit. Quarto anno post reges exactos, cum Sabini Romanis bellum intulissent, uicti sunt, & de his est triumphatū. Quinto anno, Valerius ille Bruti collega, & iiii. Cos. fataliter mortuus est, adeo pauper factus, ut collatis à populo numis, sumptū habuerit sepulture: quem matronæ, sicut Brutū, annū luxerūt. Nono anno post reges exactos, cum gener Tarquinij ad iniuriā soceri uindicandā, ingentem collegisset exercitum, noua Romæ dignitas est creata, quæ Dictatura appellatur, maior quæ Consulatus. Eodem anno etiam magister equitū factus est, qui dictatori obsequeret. neque quāquam

simi-

similius potest dici, quæ dictatura antiqua huic imperij potestati, quæ nunc tranquillitas uestra habet: maximè cum Augustus quoque Octavianus, de quo postea dicemus, & ante eum C. Cæsar, sub dictaturæ nomine atque honore regnauerint. Dictator autem Romæ primus fuit Largius: magister equitum primus Sp. Casius.

Sexto decimo anno post reges exactos, seditionem Populi Romani fecit, tanquam à Senatu atque Consulibus premeretur. Tum & ipse sibi Tribunos plebis, quasi proprios iudices & defensores creauit, per quos contra Senatū & Consules tutus esse posset.

Sequenti anno Volsci bellum reparauerunt: uicti & capti, etiam Coriolos ciuitatem, quam habebant

bant optimam, perdidderunt.

Octauo decimo anno post eiectos reges, expulsus ex urbe Quintus Martius dux Romanorum, qui Coriolos ceperat, Volscorum ciuitatem, ad ipsos Volscos contendit iratus, & auxilia contra Romanos accepit, Romanosque sæpe uicit: usque ad quintum milliarium urbis accessit, oppugnaturus etiam patriam suam, legatis qui pacem petebant repudiatis, nisi ad eum mater Veturia et uxor Volunnia ex urbe uenissent: quarum fletu et precatione superatus, remouit exercitum.

Atque hic secundus post Tarquinium fuit, qui dux contra patriam suam esset.

Cesone Fabio et Tito Virginio Coss., trecenti nobiles homines,
b qui ex

qui ex Fabia familia erant, contra Veientes bellum soli susceperunt, promittentes senatui & populo per se omne certamē implendum. Itaque profecti omnes nobiles, & qui singuli magnorū exercitū duces esse deberēt, in prelio conciderunt. Unus omnino superfuit ex tanta familia, qui propter ætatem puerilem duci non poterat ad pugnam. Post hæc census in urbe habitus est, et inuenta sunt civiū capitū cxix. millia.

Sequenti anno, cum in Algido monte, ab urbe duodecimo ferme milliario, Romanus obsideretur exercitus, Lucius Quinctius Cincinnatus Dictator est factus: qui agrum quatuor iugerum possidens, manibus suis colebat. Is cum in opere &

arans

arans esset inuentus, sudore deterso, togam prætextam accepit: cæsis hostibus, liberavit exercitū.

Anno ccc. & altero ab urbe cōdita, imperium Consulare cessavit, & pro duobus Cōs. decem facti sunt, qui summam potestatem haberent, Decemviri nominati. sed cū primo anno bene egissent, secūdo unus ex ijs Appius Claudius, Virginij cuiusdam, qui honestis iam stipendijs contra Latinos in monte Algido militabat, filiam uirginem corrumpere uoluit: quam pater occidit, ne stuprū à Decemuiro sustineret: & regressus ad milites, mouit tumultum. Sublata est Decemviralis potestas, ipsiq; dānati sunt.

Anno trecētesimo decimo quinto ab urbe cōdita, Fideātes cōtra

b 2 Roma

Romanos rebellauerunt. Auxilium præstabāt his Veientes: & rex Veientium Tolumnius.

Quæ ambæ ciuitates tam uicine urbi sunt; ut Fidenæ viij. Veietes xviij. milliaro absint. Coniunxerūt se his & Volsci, sed M. Aemilio dictatore, & Lucio Quintio Cincinnato magistro equitum uicti, etiam regem perdiderunt. Fidenæ captæ, & exeisæ. Post xx. inde annos, Veientani rebellauerunt. Dictator contra ipsos missus est Furius Camillus, qui primū eos uicit acie, mox etiam ciuitatem diu obsidens cepit, antiquissimam, Italięq; ditissimam. Postea cepit & Faliscos, non minus nobilem ciuitatem: sed commota est ei inuidia, quasi prædam malè diuisisset; damnatusq;

tusq; ob eam causam, expulsus ciuitate est. Statim Galli Senones ad urbem uenerunt, et uictos Romanos xi. milliaria à Roma apud flumē Alliam secuti, etiam urbem occupauerūt, neq; defendi quicquam nisi Capitolium potuit. quod cum diu obsedissent, & iam Romani fame laborarent, à Camillo qui in uicina ciuitate exulabat, Gallis superuentū est, grauissimęq; uicti sunt. postea tamen, accepto etiam auro ne Capitolium obsiderent, recesserunt: sed secutus eos Camillus, ita cecidit, ut & aurum quod his datum fuerat, & omnia quæ ceperant militaria signa reuocaret. Ita tertio triumphans, urbem ingressus est, & appellatus secundus Romulus, quasi & ipse patrię conditor.

LIBER SECVNDVS.

ANNO ccc.lxv. ab urbe cōdi-
ta, post captam autem pri-
mo, dignitates mutatae sunt.
Pro duobus Cofs. facti Tribu-
ni militares, Consulari potesta-
te. Hic iam coepit Romana res
crescere, nam Camillus eo anno
Volscorum ciuitatem, quæ per
lxx annos bellum gesserat, uicit:
& Aequorum urbem, & Sutri-
norum, atque omnes, deletis eo-
rum exercitibus, occupauit, &
tres simul triumphos egit.

Titus etiam Quintius Cincin-
natus Prænestinos, qui usq; ad ur-
bis Romæ portas bello uenerat,
persecutus, ad flumen Alliam
uicit: & ciuitates quæ sub ipsis
agebant, Romanis adiunxit.
Ipsam Prænestem aggressus, in
dedi-

ditionem accepit: quæ om-
nia ab eo gesta sunt uiginti die-
bus, triumphusque ipsi decre-
tus. Verum dignitas Tribu-
norum militarium non diu per-
seuerauit. Nam post aliquantum
nullos placuit fieri: & quadrien-
nium ita in urbe fluxit, ut po-
testates sibi maiores non essent,
resumpserunt tamē Tribuni mi-
litares consulari potestate iterum
dignitatem, & triennio perseue-
rauerunt. Rursus Cofs. facti.

Lucio Genutio, & Quinto
Seruilio Cofs. mortuus est Ca-
millus: honor ei secundus post Ro-
mulum delatus est.

Titus Quintius Dictator ad-
uersus Gallos, qui in Italiam
uenerant, missus est. Hi ab urbe
quarto milliario, trans Anienum

fluuium confederant. Nobilissimus è senatoribus Titus Manlius, prouocantem Gallum ad singulare certamen, congressus occidit: & sublato torque aureo, colloq; suo imposito, in perpetuum Torquati sibi & posteris cognomen accepit. Galli fugati sunt, mox per Caium Sulpitium dictatorem etiam uicti. Non multo post à Caio Martio Tusci uicti sunt, vii. millia captiuorum ex his in triumphum adducta.

Census iterum habitus est. Et cum Latini qui à Romanis subacti erant, milites præstare nollent, ex Romanis tantum tyrones lecti sunt, factæq; legiones decem, qui modus sexaginta uel amplius armatorum millia efficiebat: paruis adhuc Romanis rebus, tanta
tamen

HIST. ROM. LIB. II. 21
tamen in re militari uirtus erat. Quæ cum profectæ essent aduersus Gallos duce Lucio * quidam ex Gallis unum è Romanis, qui esset optimus, prouocauit, tum se Marcus Valerius Tribunus militum obtulit: & cum processisset armatus, coruus ei supra dextrum brachium sedit, mox commissa aduersus Gallum pugna, idem coruus alis & unguibus Galli oculos uerberauit, ne rectum posset aspicere: ita à Tribuno Valerio interfectus, non solum uictoriam ei, sed etiam nomen dedit. Nam postea idem Coruinus est dictus. Ac propter hoc meritum, annorum triu & uiginti Cos. est factus.

Latini, qui noluerunt milites dare, hoc quoq; à Romanis exigere

b 5 cœpe

Furio Camillo, L. uuius.

coeperunt, ut unus Consul ex eorum, alter ex Romanorum populo crearetur. Quod cum esset negatum, bellum contra eos susceptum est, & ingenti pugna superati sunt: ac de his perdomitis triumphatum est. Statuæ Cofs. ob meritum uictoriæ in rostris positæ sunt.

Eo anno etiam Alexandria, ab Alexandro Macedone condita est. Iam Romani potentes esse coeperunt. bellum enim in centesimo & tricesimo ferè milliario ab urbe apud Samnites gerebatur, qui medijs sunt inter Picenum, Campaniam, & Apuliam. Papyrius Cursor cum honore dictatoris ad id bellum profectus erat. Qui cum Romam redisset, Q. Fabio Maximo magistro equitum, quem

apud

apud exercitum reliquit, præcepit, ne se absente pugnaret. Ille occasione reperta, foelicissimè dimicauit, & Sannites deleuit. ob quam rem à Dictatore capitis damnatus, quod se uetante pugnasset, ingenti fauore militum & populi liberatus est: tanta Papyrio seditione commota, ut penè ipse interficeretur. Postea Samnites, Romanos, Tito Veturio & Spurio Posthumio Cofs. ingenti dedecore uicerunt. Pax tamen à Senatu & populo soluta est, quæ cum ipsis propter necessitatem facta fuerat. Postea Samnites uicti sunt, à L. Papyrio Consule, septem millia eorum sub iugum missa. Papyrius de Samnitibus triumphauit. Eo tempore Appius Claudius Censor

aquam

aquam Claudiam induxit, & uiam Appiam strauit. Samnites reparato bello, Q. Fabium Maximum uicerunt, tribus millibus hominū occisis. Postea cū pater eius F. Maximus legatus datus fuisset, & Samnites uicit, & plura eorū oppida cepit. Deinde P. Cornelius Rufinus, Marcus Curius Dētatus, ambo Cōs. cōtra Sānites missi, ingentibus prelijs eos confecere. Tum bellum cum Samnitibus per annos nouem & xl. actum, sustulerunt, neque ullus hostis fuit intra Italiā, qui Romanam uirtutem magis fatigauerit.

Interiectis aliquot annis, iterū se Gallorum copiæ contra Romanos Tuscis Samnitibusq̄ iunxerunt; sed cum Romam tenderent,

HIST. ROM. LIB. II. 25
derent, à P. Cornelio Dolabella Cos. deletæ sunt.

Eodem tēpore Tarētinis, qui iam in ultima Italia sunt, bellum indictum est, quia legatis Romanorum iniuriā fecissent. Hi Pyrrhum Epiri regē contra Romanos auxilio poposcerunt, qui ex genere Achillis originem trahebat. Hic mox ad Italiam uenit. Tumq̄ primū Romani cū transmarino hoste dimicauerūt. Missus est contra eum cōsul P. Valerius Leuinus, qui cū exploratores Pyrrhi cepisset, iussit eos per castra duci, ostendi omnē exercitum, tumq̄ dimitti: ut renūciarēt Pyrrho, quæ cum Romanis ageretur. Cōmissa mox pugna, cū iā Pyrrhus fugeret, elephantorum auxilio uicit; quos incognitos Roma-

Romani expauerunt, sed nox praelio finē dedit. Leuinus tamen per noctē fugit. Pyrrhus Romanos mille octingētos cepit, eosque summo honore tractauit, occisos sepeliuit: quos cum aduerso uulnere & truci uultu, etiam mortuos iacere uidisset, tulisse ad coelū manus dicitur, cum hac uoce, Se totius orbis dominū esse potuisse, si tales sibi milites cōtigissent.

Pyrrhus cōiunctis sibi Samnitibus, Lucanis, Brutisque, Romā perrexit, omnia ferro igneque uastauit. Campaniam depopulatus est, atque ad Preneste uenit, milliaro ab urbe octauodecimo. Mox terrore exercitus, qui cum Cōsule sequebatur, in Campaniā se recepit. Legati ad Pyrrhū de redimendis captiuis missi, ab eo honorifice

cēsuscepti sunt, captiuos sine precio Romā misit. Vnum ex legatis Romanorū Fabricium sic admiratus est, ut cum eum pauperem esse cognouisset, quarta parte regni promissa, sollicitare uoluerit, ut ad se transiret, cōtemptusque à Fabricio. Quare cum Pyrrhus ingenti Romanorū admiratione teneretur, legatū misit, qui pacem æquis cōditionibus peteret, precipuum uirū Cyneā nomine, ita ut Pyrrhus partem Italiæ, quā iam armis occupauerat, obtineret. Pax displicuit, remādatūque Pyrrho à Senatu est, eum cum Romanis, nisi ex Italia recessisset, pacem habere nō posse. Tum Romani iusserunt captiuos omnes, quos Pyrrhus reddiderat, infames haberi, quod armati capti fuissent: nec antè eos

ad ueterem statū reuerti, quā Sabinorū hostiū occisorū spolia retulissent. Ita legatus Pyrrhire uersus est. à quo cū quereretur Pyrrhus, qualem Romā cōperisset: Cyneas dixit, regum se patriā uidisse, scilicet tales illic fermè omnes, qualis unus Pyrrhus apud Epirū & reliquā Græciā putaretur. Missi sunt contra Pyrrhum duces P. Sulpitius, & Decius Mūmius, Cofs. Certamine commisso, Pyrrhus uulneratus est, elephantī interfecti, xx. millia cæsa hostiū, & ex Romanis tantum quinque millia. Pyrrhus Tarentū fugatus. Interiecto anno, cōtra Pyrrhū Fabricius est missus: qui prius inter legatos sollicitari non poterat, quarta parte regni promissa. Tum, cū uicina castra ipse

& rex

& rex haberent, medicus Pyrrhi ad eum nocte uenit, promittens ueneno Pyrrhum occisurū, si sibi aliquid polliceretur. Quem Fabricius uinctū reduci iussit ad dominum, Pyrrhoq; dici, quæ cōtra caput eius medicus spondidisset. Tunc rex admiratus, dixisse fertur: Ille est Fabricius, qui difficilius ab honestate quā sol à cursu suo auerti potest. Tum rex in Siciliam profectus est. Fabricius uictis Samnitib. & Lucanis, triumphauit. Cofs. deinde, Mar. Curius Dentatus, & Cornelius Lentulus, aduersum Pyrrhum missi sunt. & Curius contra eum pugnauit, exercitum eius cecidit, Tarentum fugauit. Ea die cæsa hostiū xxiij. millia. Curius in consulatu triumphauit. Primus Romā

c elephan-

elephantos quatuor duxit. Pyrrhus etiã à Tarento mox recessit, & apud Argos Græciæ ciuitatem occisus est.

Caio Fabricio Luscinio, & Claudio Cinna Cofs. anno urbis condite ccc.lxi. legati Alexandrini à Ptolemæo missi Romam uenêre, & à Romanis amicitiam quam petierant, obtinuerunt.

Quintio Gulone, C. Fabio Picatore Cofs. Picentes bellũ commouere, & ab insequentib. Cofs. Publio Sempronio, Appio Claudio uicti sunt: et de his triumphatum est. Conditæ à Romanis ciuitates, Ariminum in Gallia, & Beneuentum in Samnio.

Marco Attilio Regulo, Lucio Iunio Libone Cofs. Salentinis bellum indictũ est. capti q̄ sunt
cum

HIST. RO. LIB. II. 31
tum ciuitate simul Brundusini, & de his triumphatum est.

Anno cccc.lxxvij. cum iam clarum urbis Romæ nomen esset, arma tamen extra Italiã mota nõ fuerãt. Ut igitur cognosceretur, quæ copię Romanorũ essent, census est habitus. tum inuenta sunt capitũ c.c.xcij. millia, ccc. xxxiiij. quanquã à cõdita urbe nõq̄ bello cessassent. & contra Afros bellum susceptũ est primũ, Appio Claudio, Quinto Fuluio Cofs. In Sicilia contra eos pugnatum est, & Appius Claudius de Afris & rege Sicilia Hierone triũphauit.

Insequenti anno, Valerio Marco & Octacilio Cofs. in Sicilia à Romanis res magnę gestę sunt. Taurominitani, Catanenses, & preterea quinquaginta ciuitates in fidẽ

acceptæ sunt. Tertio anno in Sicilia cōtra Hieronem bellū paratum est. Is cū omni nobilitate Syracusanorū pacē à Romanis impetrauit, deditq; argenti talenta ducenta. Afri in Sicilia uicti sunt, & de his secundo Romæ triumphatū est. Quinto anno belli Punicī, quod contra Afros gerebatur, primū Romani Caio Duillio & Cneo Cornelio Asina Cofs. in mari dimicauerunt, paratis nauibus rostratis, quas Liburnas uocant. Cōsul Cornelius fraude deceptus est. Duillius cōmissō p̄glio, Carthaginensī ducem uicit, xxx. naues cepit, xiiij. merisit. viij. millia hostiū cepit, iij. millia occidit: neque ulla uictoria Romanis gratior fuit, q̄ in uicti terra, iam etiā mari plurimū possent. Caio
Aqui-

Aquilio Floro, Lucio Scipione Cofs. Scipio Corsicā & Sardinīā uastauit, multa millia inde captiuorū abduxit, triumphū egit. L. Manlio Volsone, M. Attilio Regulo Cofs. bellū in Africā translātū est cōtra Hamilcarem Carthaginensī ducē, in mari pugnatū, uictusq; est. Nā perditis lxiiij. nauibus, retro se recepit: Romani xxij. amiserunt. sed cum in Africā transissent, primā Clypeā Africæ ciuitatem in deditiōne acceperūt. Consules usq; ad Carthaginem processerūt, multisq; uastatis oppidis, Manlius uictor Romā redijt, & xxvij. millia captiuorum reduxit. Attilius Regulus in Africa remansit. Is cōtra Afros aciem instruxit, contra tres Carthaginensium duces dimicans, uictor
c 3 fuit,

fuit. xviiij. millia hostium cecidit,
 quinque millia cum xviiij. elephan-
 tis cepit. lxxiiij. ciuitates in fidem
 accepit. Tum uicti Carthaginen-
 ses, pacem à Romanis petierunt:
 quã cum Regulus nollet nisi du-
 rissimis conditionibus dare, Afri
 auxilium à Lacedæmonijs petie-
 runt: & duce Xantippo, qui à La-
 cedæmonijs missus fuerat, Ro-
 manorū dux Regulus uictus est
 ultima pernicie. nam duo millia
 hominū tantū ex omni Romano
 exercitu refugerunt, quindecim
 millia cū imperatore Regulo ca-
 pta sunt, xxx. millia occisa, Regu-
 lus ipse in catenas coniectus.

Marco Aemilio Paulo, Seruio
 Fuluio nobiliore Cos. ambo Ro-
 mani consules in Africam pro-
 fecti sunt, cum trecentarum na-
 uium

uium classe Clypeam petunt, &
 cōtra Carthaginenses uenerunt,
 primum Afros nauali certami-
 ne superant. Aemilius consul
 centum & quatuor naues ho-
 stium demersit, triginta cum pu-
 gnatoribus cepit, quindecim mil-
 lia hostium aut occidit, aut cepit,
 militem suum ingenti præda di-
 tauit. Et subacta Africa tum fu-
 isset, nisi tanta fames fuisset, ut
 diutius expectare exercitus non
 posset. Consules cum uictrici
 classe redeuntes, circa Siciliam
 naufragium passi sunt: & tan-
 ta tempestas fuit, ut ex quadrin-
 gentis sexaginta quatuor nau-
 bus, octoginta seruari uix po-
 tuerint. Neque ullo tempore tan-
 ta maritima tempestas audita est.
 Romani tamen statim ducentas

naues reparauerunt, neq̄ in aliquo animus his infractus fuit. Cneus Seruilius Cepio, & G. Sēpronius Blēsus Cofs. cum ducentis sexaginta nauibus ad Africā profecti sunt, aliquot ciuitates ceperunt: prędam ingentem reducentes, naufragiū passi sunt. Itaq̄ cum continuę calamitates Romanis displicerēt, decreuit Senatus, ut à maritimis prelijs discederetur, & tantum sexaginta naues ad præsidium Italiae saluę essent.

Lucio Cæcilio Metello, Caio Furio Pacillo Cofs. Metellus in Sicilia Afrorū ducem cum c. xxx. elephantis, & magnis copijs uenientem superauit, xx. millia hostium cæcidit, sex & xx. elephantos cepit: reliquos errantes per Numidas, quos in auxilium habebat,

bebat, collegit, & Romam deduxit ingenti pompa, cum c. xxx. elephantorū numero omnia itinera compleret. Post hæc mala Carthaginenses Regulū ducē, quem ceperant, petierunt ut Romam proficisceretur, & pacem à Romanis obtineret, ac permutacionem captiuorum faceret. Ille Romam cum uenisset, inductus in Senatum, nihil quasi Romanus egit, dixit que se ex illa die qua in potestatem Afrorū uenisset, Romanū esse desuisse. itaq̄ & uxorem à complexu remouit, & Romanis suasit ne pax cum Pœnis fieret. Illos enim fractos tot casibus, spem nullam habere. se tantū nō esse, ut tot millia captiuorum propter unum se, & senem, & paucos qui ex Romanis capti fue-

rant, redderentur. Itaque obtinuit. nā Afros pacem petentes nullus admisit. Ipse Carthaginē rediit, offerentibusque Romanis, ut eum Romæ tenerent, negavit se in ea urbe mansurum, in qua postquam Afris seruerat, dignitatem honesti ciuis habere non posset. Regressus igitur in Africam, omnibus supplicijs extinctus est. Post Appio Pulchro, & L. Iunio, Coss. Claudius contra auspicia pugnavit, & à Carthaginensibus uictus est. Nam ex ducentis, xx. cum pugnatoribus captę sunt, demersę cęterę, uiginti millia capta. Alius quoque cōsul classem naufragio amisit, exercitum tamen saluum habuit, quia uicina litora erant. Caio Luctatio Catu-

lo,

lo, Aulo Posthumio Albino, Coss. anno belli Punici xxij. Catulo bellum contra Afros commissum est. Profectus est cum ccc. nauibus in Siciliam. Afri contra ipsum cccc. parauerunt. Nunquam in mari tantis copijs pugnatū est. Luctatius Catulus nauem æger ascendit: uulneratus enim in pugna superiore fuerat. Contra Lilybæum, ciuitatem Siciliae, pugnatum est ingenti uirtute Romanorum. nam lxxij, Carthaginensium naues captę sunt, c. xxv demersę, xxij. millia hostium capta, xij. millia occisa: infinitum auri argenti que præde in potestatem Romanorum redactum. Ex classe Romanorū xij. naues submersę, pugnatū est vi. idus Martias, statim

statim Carthaginenses pacem petierunt. tributa est eis pax: captiui Romanorum, qui tenebantur à Carthaginensibus, redditi sunt. Etiā Carthaginenses petierūt, ut redimi eos captiuos liceret, quos ex Afris Romani tenebant. Senatus iussit, sine precio dari eos qui in publica custodia essent: qui autem à priuatis tenerent, ut precio dominis reddito, Carthaginē redderēt, atq; id preciū ex fisco magis q̄ à Carthaginēsibus solueretur.

Quintus Lucretius, Aulus Manlius Coss. creati, bellum Faliscis intulerunt: quæ ciuitas Italiæ opulenta quōdam fuit, quod ambo Coss. intra sex dies quā uenerāt, transfegerunt. xv. millia hominū cæsa. pace concessa, agro tamen ex medietate sublato.

LIBER

Inito igit̄ Punico bello, quod per xxij. annos factum est, Romani iam clarissima gloria noti, legatos ad Ptolemæum Aegypti regem miserunt, auxilia promittentes, quia rex Syriæ Antiochus ei bellum intulerat. Ille gratias Romanis egit, auxilia non accepit: iam enim fuerat pugna transacta. Eodem tempore potentissimus rex Siciliae Hiero Romam uenit, ad ludos spectandos, et ducenta millia modiorum tritici populo dono dedit.

Lucio Cornelio Lentulo, Fulvio Flacco Coss. quibus Hiero Romam uenerat, etiā cōtra Ligures intra Italiam bellum gestum est, & de his triumphatū est. Carthaginenses tamē bellū reparare tenta-

tentabant Sardinenses, qui ex conditione pacis Romanis parere debebant, ad rebellandum impellentes. Venit tamē legatio Carthaginensium Romā, & pacem impetravit. Tito Mālio Torquato, Caio Attilio Balbo Cofs. de Sardinis triumphatū est: et pace omnibus locis facta, Romani nullū bellū habuerūt. Quod his post Romanam conditā semel tantū Numa Pompilio regnante contigerat.

Lucius Posthumius Albinus, Fulvius Cneus Cētumalus Cofs. bellū contra Illyricos gesserūt: & multis ciuitatib. captis, etiā reges in deditioem acceperūt. ac tum primū de Illyricis triūphatū est.

Lucio Aemilio Cos. ingentes Gallorū copię Alpes transierūt. sed pro Romanis tota Italia cōsensit,

sit: traditumq; est Fabio historico, qui ei bello interfuit, d. ccc. millia hominum parata ad id bellū fuisse, sed res per Cos. tum prospere gesta est. xl. millia hostium interfecta sunt, & triumphus Aemilio decretus. Aliquot deinde annis post, cōtra Gallos intra Italiā pugnatū est. Finito bello, Marco Claudio Marcello, Cneo Cornelio Scipione Cofs. tū Marcellus cum parua manu equitū dimicauit, & regem Gallorū, Viridomarum nomine, manu sua occidit. Postea cum collega suo ingentes copias Gallorū peremit, Mediolanū expugnauit, gradem prædā Romā pertulit, ac triūphās Marcellus spolia Gallorum stipiti imposta humeris suis uexit.

M. Minutio, P. Cornelio Cofs.
Hispanis

Histris bellum illatum est, quia
latrocinati naues Romanorum
fuerant, quae frumenta exhibebant,
perdomitiq; sunt omnes.

Eodem anno BELLVM PV
NICVM SECVNDVM Roma-
nis illatum est per Hannibalē Car-
thaginensium ducē; qui Saguntum
Hispaniae ciuitatē, Romanis ami-
cā, oppugnare aggressus est, agēs
uicesimum aetatis annū, copijs con-
gregatis cl. milliū peditū, & xx.
milliū equitū. Huic Romani per-
legatos denūciauerūt, ut bello ab-
stineret. Is legatis parere noluit.
Romani etiā à Carthaginētib. pe-
tierūt, ut mādaret Hannibali ne bel-
lum cōtra socios populi Romani
gereret. dura respōsa à Carthagi-
nensib. reddita. Saguntini interea
fame uicti sunt; captiq; ab Hanni-
bale,

bale, ultimis poenis afficiuntur.
Tum Publius Cornelius Scipio
cum exercitu in Hispaniā profe-
ctus est, Tiberius Sēpronius in
Siciliā. bellū Carthaginētib. indi-
ctum est. Hannibal relicto in Hi-
spania fratre Hasdrubale, Pyre-
neū trāsit. Alpes adhuc in ea par-
te inuias, sibi patefecit. traditur
ad Italiam lxxx. milliā peditū, &
xx. milliā equitū, septem & xxx.
elephātes adduxisse. Interea mul-
ti Ligures & Galli Hannibali se-
coniunxerūt. Sempronius Grac-
chus cognito ad Italiam Hanni-
balis aduentu, è Sicilia exercitum
Ariminum traiecit. P. Cornelius
Scipio Hannibali primus occur-
rit. commisso prelio, fugatis suis,
ipse uulneratus in castra redijt.
Sempronius Gracchus, & ipse
d con-

confluxit apud Trebidiã. Is quoque uincitur. Hãnibali multi se in Italia dediderũt. Inde ad Thufciã ueniens Hannibal, Flaminiõ cõsuli occurrit. ipsum Flaminiũ interemit, Romanorũ xxv millia cesa sunt, ceteri diffugerunt. Missus aduersus Hannibalẽ postea à Romanis Quintus Fabius Maximus. Is cum differendo pugnam ab impetu fregit, mox inuenta occasione uicit. Quingentesimo & quadragesimo anno à condita urbe, Lucius Æmilius, P. Terentius Varro, cõtra Hannibalem mittũtur, Fabioq; succedũt: qui Fabius ambos Cofs. monuit, ut Hannibalẽ callidum et impatientem ducem nõ aliter uincerent, quàm prelium differendo, uerũ cum impatientia

Var

Varronis Cos. cõtradiciente cõsule altero, id est Æmilio Paulo apud uicũ qui Cãne appellatur, in Apulia pugnatũ esset, ambo Cofs. ab Hãnibale uincũtur, iij. millia Afrorum pereũt, magna pars de exercitu Hannibalis fauciatur: nullo tamẽ Punico bello Romani grauius accepti sunt. perijt enim in eo Æmilius Paulus Cos. Cõsulares aut Prætorij xx. Senatores capti aut occisi xxx. nobiliores uiri ccc. militũ xl. millia, equitum iij. millia, & cccc. In quibus malis nemo tamen Romanorũ pacis mentionem habere dignatus est. Serui, q; nunq; antè, manumisi, et milites facti sunt. Post eã pugnã multę Italiae ciuitates quę Romanis paruerãt, se ad Hannibalem transtulerũt,

d 2 Han

Hannibal Romanis obtulit, ut captiuos redimerent: responsumque est à Senatu, eos ciues non esse necessarios, qui cū armati essent, capi potuissent. Ille omnes postea uarijs supplicijs interfecit, & tres modios aureorū annulorū Carthaginem misit, quos è manibus equitū Romanorū, Senatorum & militum detraxerat. Interea in Hispania, ubi frater Hannibalis Hasdrubal remāserat cū magno exercitu, ut eam totā Afris subigeret, à duobus Scipionibus Romanis ducibus uincitur, perditque in pugna xxxv. millia hominū, ex his capiuntur x. millia. occiduntur xxv. Mittuntur ei à Carthaginensibus ad reparandas uires xij. millia peditū, iij. millia equitum, xx. elephāti, Anno quarto postquam

quam in Italiam Hannibal uenit, Marcus Claudius Marcellus Cos. apud Nolā, ciuitatē Cāpaniæ, cōtra Hannibalem bene pugnauit. Hānibal multas ciuitates Romanorū per Apuliam, Calabriā, et Brutios occupauit. Quo tempore etiam rex Macedoniæ Philippus ad eū legatos misit, promittens auxilia cōtra Romanos: hac cōditione, ut deletis Romanis, ipse quoque cōtra Græcos ab Hānibale auxilia acciperet. Captis igitur legatis Philippi, & recognita, Romani in Macedoniā Marcū Valeriū Leuinū ire iusserūt: in Sardiniam, Titū Manliū Torquatū Proconsulem. nā etiam ea sollicitata ab Hānibale, Romanos deseruerat. Ita uno tēpore quatuor locis pu-

pugnabatur, in Italia cōtra Hannibalē, in Hispania cōtra fratrem eius Hasdrubalē, in Macedonia cōtra Philippū, in Sardinia contra Sardos, & alterū Hasdrubalē Carthaginēsem. Is à Tito Mālio procōsule, qui ad Sardiniam missus fuerat, uiuus est captus, occisa cū eo xij. millia, capti mille quingenti, et à Romanis Sardinia subacta. Mālius uictor captiuos & Hasdrubalem Romā reportauit. Interea etiam Philippus à Leuino in Macedonia uincitur, et in Hispania à Scipionibus Hasdrubal & Mago tertius frater Hannibalis. Decimo anno postquā Hannibal in Italiam uenerat, P. Sulpitio, Cneo Fuluio Cofs. Hānibal usque ad quartum miliarium urbis accessit,

cessit, equites eius usque ad portas. mox cōsulum metu, cum exercitu uenientiū, Hannibal ad Campaniam se recepit. In Hispania à fratre Hasdrubale ambo Scipiones, qui per multos annos uictores fuerāt, interficiuntur. exercitus tamen integer māsit. casu enim magis quā uirtute erant decepti. Quo tempore etiā à cōsule Marcello Sicilię magna pars capta est, quā tenere Africę coeperant, et nobilissimę urbis Syracusanę pręda ingens Romā perlata est. Leuinus in Macedonia cū Philippo & multis Gręcię populis, & rege Asię Attalo amicitiam fecit: & ad Siciliam profectus, Annonem quendam, Afrorum ducem, apud Agrigentū ciuitatem cum

d 4 ipso

ipso oppido cepit, eūq; Romā
 cū captiuis nobilibus misit, xl.
 ciuitates in deditiōem accepit,
 xxvi. expugnauit. ita omni Sici-
 lia recepta, Macedonia fracta,
 ingenti gloria Romā regressus
 est. Hānibal in Italia Cneū Ful-
 uiū consulem subitō aggressus,
 cum octo millibus hominū in-
 terfecit. Interea ad Hispanias, u-
 bi occisis duobus Scipionibus
 nullus Romanus duxerat, Pu-
 blius Cornelius Scipio mittit,
 filius Publii Scipionis, qui ibidē
 bellū gesserat, annos natus qua-
 tuor & xx. uir Romanorū om-
 niū & sua etate et posteriori tē-
 pore ferē primus. Is Carthagi-
 nē Hispaniē capit, in qua omne
 aurū et argentū & belli appara-
 tū Afri habebant, nobilissimos
 quoq;

quoq; obsides, quos ab Hispani-
 nis acceperat, Magonē etiā fra-
 trem Hānibalis ibi capit. quem
 Romam cū alijs mittit. Romæ
 ingens lætitiā post hūc nūcium
 fuit. Scipio Hispanorū obsides
 parētibus reddidit. Quare om-
 nes ferē Hispaniē ad eū uno ani-
 mo transierunt. Post quē Has-
 drubalem Hannibalis fratrē, ui-
 ctū fugat, et prædā maximam ca-
 pit. Interea in Italia Cofs. Q. Fa-
 bius Maximus Tarentū cepit,
 in qua ingētes copiē Hānibalis
 erant. Ibi etiā ducem Hanniba-
 lis Carthabonem occidit, xxv.
 millia captiuorū uendidit, præ-
 dā militibus dispertiuit, pecuni-
 am hominū uenditorū ad fiscū
 retulit. Tū multæ ciuitates Ro-
 manorum, quę ad Hannibalem
 d s transie-

transierāt, se Fabio Maximo diderūt. Insequēti anno Scipio in Hispania egregias res egit, et per se, et per fratrem suum Lucium Scipionem, lxx. ciuitates receperunt. In Italia tamē malē pugnatū est. Nam Claudius Marcellus Cos. ab Hannibale occisus est. Tertio anno postq̄ Scipio ad Hispaniā profectus est, rursus res inclytas gerit: regē Hispaniarū magno p̄lio uictū, in amicitia accepit, & primus omnium à uicto obsides nō poposcit. Desperās Hānibal Hispanias cōtra Scipionem ducē posse retineri, fratrem suum Hasdrubalē in Italiā cū omnib. copijs euocauit. Is ueniēs eodē itinere quo etiā Hānibal uenerat, à consulib. Appio Claudio Nerone, et Marco Liuiio Salinatore

tore apud Senā Piceni ciuitatē, in infidias cōpositas incidit. strenuētamē pugnās, occisus est. ingētes eius copie captę aut interfectę sunt. magnū pondus auri atq̄ argēti relatū. Post hęc Hannibal diffidere de bello cœpit euētū, Romanis ingēs animus accessit. Itaq̄ et ipsi euocauerūt ex Hispania Publiū Corneliū Scipionem. Is Romā cū ingēti gloria uenit. Q. Cæcilio, Lucio Valerio Cos. omnes ciuitates q̄ in Brutijs ab Hannibale tenebant, Romanis se tradiderūt. Año 14 postq̄ in Italiam Hānibal uenerat, Scipio qui multa bene in Hispania egerat, cōsul est factus, et in Africā missus. Cui uiro diuinū quiddā inesse existimabat, adeo ut putaretur etiā cū numinibus

bus habere sermonē. Is in Africa cōtra Annonē ducē Afrorū pugnavit, exercitum eius interfecit, secūdo prelio castra cepit, cū quatuor millibus et quingētis militib. xi. millib. occisis: Syphacem Numidię regem, qui se Afris cōiūxerat, capit, et castra eius inuadit. Syphax cū nobilissimis Numidis, et infinitis spolijs, ab Scipione Romā mittitur. qua re audita, omnis ferē Italia Hānibalē deserit. ipse à Carthaginensib. in Africā redire iubetur, quā Scipio uastabat. Ita anno xvij. ab Hānibale Italia liberata est, quā flēs dicit reliquisse. Legati Carthaginensium pacē à Scipione petierūt, ab eo ad Senatū Romā missi sunt, xlv. diebus his induciæ datæ sunt, quousque

HIST. RO. LIB. III. 57
que Romam ire et regredi possēt, xxx. millia pōdo argenti ab his accepta sūt. Senatus ex arbitrio Scipionis pacē iussit cū Carthaginensib. fieri. Scipio his cōditionib. dedit, ne āplius quā xxx. naues haberent, l. millia pōdo argēti darēt, captiuos & per fugas redderent. Interim Hānibale ueniente ad Africā, pax turbata est, multa hostilia ab Afris facta sunt: legati tamen eorū ex urbe ueniētes, à Romanis capti sunt, et iubente Scipione dimissi. Hannibal quoq; frequentib. prelijs uictus à Scipione, petit etiā ipse pacem. Cū uentū esset ad colloquiū, isdē cōditionib. data est, quib. prius, addita d. millibus pondo argenti, c. millia librarū propter nouā perfidiam.

diā. Carthaginensibus conditiōnes displicuerūt, iusserūtq; Hānibalem pugnare: sed infertur à Scipione & Masinissa, alio rege Numidarū, qui amicitiam cum Scipione fecerat, Carthagini bellū. Hannibal tres exploratores ad Scipionis castra misit: quos captos Scipio circūduci per castra iussit, ostendiq; eis totū exercitū: mox etiā prandiū dari, dimittiq; ut renūciarent Hānibali quæ apud Romanos uiderent. interea prælium ab utroq; duce instructū est, quale uix ulla memoria fuit. Quū peritissimi uiri copias suas ad bellū educerent, Scipio uictor recedit, penè ipso Hānibale capto: qui primū cū multis equitib. deinde cū xx. postremò cū quatuor euasit.

Inuen

Inuenta in castris Hannibalis argenti pōdo cc. millia, auri octingenta, cætera supellectilis copiosa. Post id certamen pax cum Carthaginensibus facta est, Scipio Romam rediit, ingenti gloria triumphauit, atque Africanus ex eo appellari coeptus est. Finem accepit secūdum Punicum bellum, post annum xvij. quàm coeperat.

LIBER QVARTVS.

TRANSACTO Punico bello, secutū est Macedonicū, contra Philippū regē, l. et quingētesimo primo anno ab urbe cōdita. T. Quintius Flāinius aduersus Philippū regē mittit. prosperè gessit, pax ei data est his legibus. ne Græciæ ciuitatibus, quas Romani contra eum defenderant, bellum

bellum inferret, ut captiuos & trās fugas redderet, l. solum naues haberet, reliquas Romanis daret, per annos decē quaterna millia pondo argenti pręstaret, & obsidem daret filiū suum Demetriū, T. Quintius Flaminius etiā Lacedæmonijs intulit bellum, ducem eorū Nauidem uicit: et quibus uoluit conditionibus, in fidem accepit. In gloriam duxit ante currum nobilissimos obsides, Demetriū Philippi filium, & Armenem Nauidis.

Trāfacto bello Macedonico, secutum est Syriacū, contra Antiochū regem, P. Cornelio Scipione, Marco Attilio Glabrone Cofs. Huic Antiocho Hānibal se iūxerat, Carthaginem patriā suā, ne Romanis traderet, relinquens.

HIST. ROM. LIB. IIII. 61
linquens. Marcus Attilius Glabrio in Achaia pugnauit bene. Castra regis Antiochi nocturna pugna capta sunt. ipse fugatur. Philippo, quia contra Antiochū Romanis auxilio fuisset filius Demetrius redditus est. L. Cornelio Scipione, C. Lælio Cofs. Scipio Africanus fratri suo Cornelio Scipioni consuli, legatus contra Antiochū profectus est. Hannibal qui cum Antiocho erat, nauali prælio uictus est. Ipse postea Antiochus, circa Sipylum, magnam iam Asiæ ciuitatem, à Cos. Cornelio Scipione, ingēti prælio fusus est. Auxilio fuit Romanis in ea pugna Eumenes, Attali regis frater, qui Eumeniam in Phrygia cōdidit. xxx. millia peditum, iij. millia equitum eo certamine

ex parte regis occisa sunt. Tum rex Antiochus pacē iniit. Iisdem conditionibus data est à Senatu, quanq̄ uicto, quibus antè offerebatur, ut ex Europa & Asia recederet, atq; intra Taurū se cōtineret, x. millia talentorū, & xx. obli des pr̄beret, Hannibalē concitatorē belli dederet. Eumeni regi donatæ sunt omnes Asiæ ciuitates, quas Antiochus bello perdidit: & Rhodijs, qui auxiliū Romanis cōtra rege Antiochū tulerant, multę urbes concessæ sunt. Scipio Romā rediit, ingēti gloria triūphauit: nomē et ipse ad imitationē fratris Asiatici accepit, quia Asiam uicerat: sicut frater ipsius propter Africam domitā, Africanus appellabat. Spurio Posthumio Albino, Q. Martio Philippo Cofs,

Cof. Marcus Fuluius de Ætolis triūphauit. Hānibal qui uicto Antiocho, ne Romanis traderet, ad Prusiā Bithyniæ regē fugerat, repetitus etiā ab eo est per Titum Quintiū Flaminiū: & cū tradendus esset Romanis, uenenū bibit, & apud Lybissam in finib. Nicomedensiū sepultus est. Philippo rege Macedonię mortuo, qui & aduersum Rom. bellū gesserat, & postea Romanis cōtra Antiochū auxiliū tulerat, filius eius Perseus in Macedonia rebellauit, ingentib. copijs ad bellū paratis. Nam adiutores habebat Cotyn Thraciæ regē, Illyrici regē Gentiū nomine. Romanis aut in auxiliū erāt Eumenes Asię rex, Ariartes Cappadocię, Antiochus Syriæ, Ptolemęus Ægypti, Masinissa Numi-

Numidiæ . Prusias autem rex Bithyniæ , quanq̄ sororem Persei uxorē haberet , utrisq̄ se æquū præbuit. dux Romanorū P. Lici-
nius Cos . & à rege graui prælio uictus : neq̄ tamē Romani, quan-
quam superati, regi petēti pacem præstare uoluerūt, nisi his cōditio-
nibus, ut se & suos Senatui & po-
pulo Rom. dederet. Mox missus
contra eū Lucius Æmilius Pau-
lus Cos. & in Illyricū C. Anitius
prætor contra Gentiū. sed Gētius
facile uno prælio uictus, mox se
dedit. Mater eius & uxor & fi-
lij, frater quoq̄ eius simul in pote-
statē Romanorū uenerūt. Ita bel-
lo intra dies xxx. perfecto, antè
cognitū est Gentiū uictū, q̄ cœ-
ptū bellū nūciaretur. Cū Perseo
aut Æmilius Paulus Cos. tertio
nonas

HIST. ROM. LIB. IIII. 65
nonas Septembris dimicauit, ui-
citq̄ eū, xx. millibus peditū eius
occisis, equitatus cum rege fugit
integer. Romanorum c. milites
amissi sunt : urbes Macedoniae
omnes, quas rex tenuerat, Roma-
nis se dediderūt. ipse rex cū dese-
reretur ab amicis, uenit in Pauli
potestatē : sed honorem ei Æmi-
lius non quasi uicto habuit. nam
& uolentem sibi ad pedes cadere
nō permisit, & iuxta se in sella col-
locauit. Macedonibus et Illyricis
hæleges datę sunt, ut liberi essent,
& dimidium eorum tributorum
præstarent, quæ regibus præsti-
tissent, ut appareret Populū Ro-
manū pro æquitate magis quam
auaritia dimicare. Itaq̄ in conuen-
tu infinitorum populorum Pau-
lus hæc pronunciauit, & legatio-
nes

nes multarum gentium, quæ ad eum uenerunt, magnificentissimo conuiuio pavit, dicens: Eiusdem hominis esse debere, & bello uincere, & conuiuij apparatu eleganter esse. Mox septuaginta ciuitates Epiri quæ rebellarant, cepit: prædā militibus distribuit, Romam cum ingenti populo redijt: in naue Persei, quæ inusitate magnitudinis fuisse traditur, adeo ut xvi. ordines habuisse dicatur remorum, triumphauit magnificentissime in curru aureo, cum duobus filijs utroque latere astantibus. Ducti sunt ante currum duo regis filij, & ipse Perseus, xlv. annos natus. Post eum etiam C. Anitius de Illyricis triumphauit, Gentius cum fratre et filijs ante currum ductus est. Ad hoc spectaculum multarum gentium

HIST. RO. LIB. III. 67
tium reges Romam uenerunt. inter alios etiam uenit Attalus atque Eumenes Asiae reges, atque Prusias Bithyniae, magno honore accepti sunt. Permittente Senatu, dona quæ attulerant, in Capitolio posuerunt. Prusias etiam filium suum Nicomedem Senatu commendauit. Insequenti anno Lucius Memmius in Hispania bene pugnauit. Marcellus postea consul res ibidem prosperè gessit.

TERTIUM deinde bellum contra Carthaginē suscipitur, d. c. & altero anno ab urbe condita, L. Manlio Censorino, & Marco Manilio Coss. anno li. postquam secundum Punicum bellum transactum erat. Hi profecti Carthaginem expugnaverunt. Contra eos Hasdrubal dux Carthaginensium dimicabat.

Famea dux alius equitatuū præerat Carthaginensiuū. Scipio tunc, Scipionis Africani nepos, tribunus ibi militabat. huius apud omnes ingens metus & reuerentia erat. Nam & paratissimus ad dimicandum, & consultissimus habebatur. Itaque per eum multa prosperè à Cōs. gesta sunt. Neque quicquam magis uel Hasdrubal uel Famea uitabant, quàm contra eam Romanorum partem committere, ubi Scipio dimicabat. Per idem tempus Masinissa rex Numidarum, per annos sexaginta ferè amicus populi Romani, anno uitæ suæ xcviij. mortuus est, xliiij. filijs relictis. Scipionem diuisorem regni inter filios esse iussit. Cū igitur clarū Scipionis nomen esset, iuuenis adhuc Cos. est

est factus: & cōtra Carthaginem missus, eam cepit, ac diruit. spolia ibi inuenta, quæ de uariarum ciuitatum excidijs Carthago collegerat: & ornamenta urbium ciuitatibus Siciliae, Italiae, Africae reddidit: quæ sua recognoscebant. Ita Carthago septingentesimo anno, quàm condita erat, deleta est. Scipio nomē quod auus eius acceperat, meruit, scilicet ut propter uirtutem etiam ipse Africanus iunior uocaretur.

Interim in Macedonia quidam Pseudophilippus arma mouit: et Romanum prætorem Publium Iuencium contra se missum ad internecionē uicit. Post eum Q. Cæcilius Metellus dux à Romanis cōtra Pseudophilippum missus est: & uiginti quinque millibus

ex militibus eius occisis, Macedonia recepit. Ipsum etiā Pseudophilippū in potestatem suam redegit.

Corinthijs quoque bellū indictū est nobilissimæ Græciæ ciuitati, propter iniuriam legatorum Romanorū. Hanc Mummius cepit, ac diruit. Tres igitur Romæ simul celeberrimi triūphi fuerūt. Africani, ex Africa: ante cuius currum ductus est Hasdrubal. Metelli, ex Macedonia: cuius currum præcessit Andriscus, qui & Pseudophilippus. Mūmij, ex Corintho: ante quem signa ænea & pictæ tabulæ, & alia urbis clarissimæ ornamenta prælata sunt. Iterum in Macedonia Pseudoperseus, qui se Persei filium esse dicebat, collectis seruis, rebellauit.

uit. & cum septendecim armatorum millia haberet, à Trebellio questore superatus est. His diebus Androgynus Romæ uisus, iussu aruspicum in mare merfus est. Eodem tempore Metellus in Celtiberia apud Hispanos res egregias gessit. Successit ei Quintus Pompeius, nec multo post Quintus quoque Cepio ad idem bellum missus est, quod quidem Viriatus contra Romanos in Lusitania gerebat. Quo metu Viriatus à suis interfectus est, cum quatuordecim annos Hispanias aduersum Romanos mouisset, pastor primò fuit, mox latronum dux: postremò tantos ad bellum populos concitauit, ut assertor contra Romanos Hispaniæ putaretur.

Cum

Cum interfectores eius præmiū à Scipione consule peterent, responsum est, nunquam Romanis placuisse, imperatores à suis militibus interfici.

Quintus Pompeius deinde cōsul à Numantinis, quæ Hispaniæ ciuitas fuit opulentissima, superatus, pacem ignobilem fecit. Post eum Caius Hostilius Mancinus Cos. iterum cum Numātinis pacem fecit infamem, quam Pop. & Senatus iussit infringi, atq; ipsum Mancinum hostibus tradi: ut in illo quem auctorem foederis habebant, iniuriam soluti foederis uindicarent. Post tantam igitur ignominiam, qua à Numantinis bis Romanus exercitus fuerant subiugati, Publius Scipio Africanus secundò Consul factus, &
ad

ad Numantiam missus est. Is primum militem uitiosum & ignauum exercendo magis quàm puniendo, sine aliqua acerbitate correxit. Tum multas Hispaniæ ciuitates partim cepit, partim in deditioem accepit. Postremò ipsam Numantiam diu obsesam, fame uicit, & è solo euertit: reliquam prouinciam in fidem accepit. Eo tempore Attalus rex Asiæ, frater Eumenis, mortuus est, hæredem que Populum Romanum reliquit. ita imperio Romano per testamētum Asia accessit. Mox etiam Decimus Iunius Brutus, de Gallicijs & Lusitanis triumphauit, magna gloria. & Publius Scipio Africanus de Numantinis secundum triumphum egit, xiiij. anno
post

postquam priorē de Africa egerat.

Motū interea in Asia bellum est ab Aristonico Eumenis filio, qui ex concubina susceptus fuerat. Is Eumenes frater Attali fuerat. Aduersus eum missus est Licinius Crassus, infinita regum habens auxilia. Nam & Bithyniæ rex Nicomedes Romanos iuuit: & Mithridates Ponticus, cum quo postea bellū grauisimum fuit: & Ariarathes Cappadox, & Pylemenes Paphlagon: uictus est tamen Crassus in prælio, & interfectus, caput Aristonico oblatum est, corpus Smyrnæ sepultum. Postea Perpenna consul Romanus, qui successor Crasso ueniebat, audita bellifortuna, ad Asiam celerauit: & acie uictum Aristonicum, apud Stratonicen

tonicē ciuitatem, quò fugerat, fame ad deditiōem compulit. Stratonicus iussu Senatus, in carcere strangulatus: triumphari enim de eo nō poterat, quia Perpenna apud Pergamū rediens, diem obierat.

Lucio Cæcilio Metello, & Tito Quintio Flaminio Coss. Carthago in Africa iussu Senatus reparata est, quæ nunc manet. Annis duobus & uiginti, postquam à Scipione fuerat euerfa, deducti eò sunt ciues Romani.

Anno dc. xxvij, ab urbe condita, Caius Cassius Longinus, & Sextus Domitius Caluinus consules, Gallis Transalpinis bellum intulerunt, & Aruernorum nobilissimæ tum ciuitati,

atq;

atq; eorum duci Bituito, infinitamq; multitudinem iuxta Rhodanum fluuium interfecerunt. Præda ex torquibus Gallorum Romam perlata est. Bituitus se Domitio dedit, atq; ab eo Romam deductus est, magnaq; gloria Consules ambo triumphauerunt.

Marco Portio Catone, & Quinto Marcio rege Cofs. dc. xxx. anno & tertio ab Vrbe condita, Narbona in Gallia colonia deducta est. Annoq; eodem a L. Metello, & Quinto Mutio Scauola Cofs. de Dalmatia triūphatum est.

Ab Vrbe condita anno dc. xxxv. Caius Cato consul Scordiscis intulit bellum, ignominioseq; pugnavit.

C. Cæ

C. Cæcilio Metello & Cneo Carbone Cofs. duo Metelli fratres eodē die alterum ex Africa, ex Sardinia alterum triumphum egerunt. Nunciatumque Romæ est, Cymbros è Gallia in Italiam transisse.

P. Scipione Nasica, & L. Calphurnio Bestia Cofs. Jugurthæ Numidarum regi bellum illatum est, quod Adherbalem & Hiempsalem, Micipsæ filios, fratres suos, reges, & P. R. amicos interemisset. missus aduersus eum Cos. Calphurnius Bestia, corruptus regis pecunia, pacem cum eo flagitiosissimam fecit, quæ à Senatu improbata est. Postea contra eundem insequenti anno Spurius Albinus Posthumus profectus est. Is quoque

f per

per fratrem ignominiose contra Numidas pugnavit. tertio missus Quintus Cæcilius Metellus consul, exercitum ingenti severitate & moderatione correctum, cum nihil in quenquam cruentum faceret, ad disciplinam Romanam reduxit. Iugurtham varijs prælijs uicit, elephantos eius occidit, uel cepit. Et cum iam bello finem positurus esset, successum est ei à C. Mario. Is Iugurtham, & Bocchum Mauritaniam regem, qui auxilium Iugurthæ ferre cœperat, pariter superavit. Aliquantum ei oppida Numidiæ cepit, belloque terminum posuit, capto Iugurtha per quæstorem suum Cornelium Syllam, ingentem uirum, tradente Boccho Iugurtham, qui pro

pro eo antè pugnauerat.

A Marco Iunio Syllano, collega Quinti Metelli, Cymbri in Italia uicti sunt: & à Minutio Rufo in Macedonia Scordisci & Triballi, et à Seruilio Cephione in Hispania Lusitani subacti sunt. Et II. triūphi de Iugurtha, primus per Metellum, secundus per Marium acti sunt. ante currum tamē Marij Iugurtha cum duobus filijs ductus est catenatus.

LIBER QUINTVS.

DVM bellum in Numidia contra Iugurtham geritur, Romani consules Marcus Manilius & Quintus Cæpio à Cymbris & Teutonibus & Tigrinis & Ambronibus, quæ erant Germanorum & Gallorum

f 2 gentes,

gentes uicti sunt iuxta flumen Rhodanum : & ingenti interne-
cione attriti, etiam castra sua &
magnam partem exercitus per-
diderunt. Timor Romæ gran-
dis fuit, quantum uix Hanniba-
lis tempore Punicis bellis, ne ite-
rum Galli Romam uenirent.

Ergo Marius post uictoriam lu-
gurthinam secundo Cos. est fa-
ctus, bellum que ei contra Cym-
bros & Teutones decretum est.
Tertio quoque ei & quarto dela-
tus est cōsulatus: quia bellū Cym-
bricū protrahebatur. sed in quar-
to consulatu collegam habuit
Quintum Luctatium Catulum.
cum Cymbris itaque confligit,
& duobus prælijs cc. millia ho-
stium cecidit. lxxx. millia cepit,
et ducem eorū Theudobodum.
propter

propter quod meritum absens
quinto Cos. est factus. Interea
Cymbri & Teutones, quorum
copia adhuc infinita erat, ad I-
taliā transierunt. Iterum a
Caio Mario & Quinto Catu-
lo contra eos dimicatum est: sed
à Catuli parte foelicius. Nam
eo prælio quod simul ambo ges-
serunt, c. xl. millia aut in pugna,
aut in fuga, cæsa sunt: lx. millia
capta. Romani milites ex u-
troque exercitu[†] trecenti perie-
runt. Tria & triginta signa
Cymbris sublata sunt. ex his e-
xercitus Marij duo reportauit,
Catuli exercitus xxx. & unum.
Is belli finis fuit, triumphus utriusque
decretus est.

Sexto Iulio Cæsare, & L. Mar-
cio Philippo Consulib. dc. l. anno

*Alias I. H. id
est ter mille,
quod est ue-
ri similis.*

ab urbe condita, cum propè alia omnia bella cessarent, in Italia grauiſſimum bellum, Picentes, Marſi, Peligni que mouerunt. Qui cum annis numerosis iam Pop. Rom. obedirent, tum libertatem ſibi æquam aſſerere cœperunt. Pernicioſum admodum hoc bellum fuit. P. Rutilius conſul in eo bello occiſus eſt: Cepio nobilis iuuenis, & Porcius Cato alius, Coſs. Duces autem aduerſus Romanos Picentibus & Marſis fuerunt, Titus Vietius, Hierus Aſinus, Titus Legennius, Aulus Cluentius. A Romanis bene contra eos pugnatum eſt, à C. Mario, qui ſexies conſul fuerat: & à Cneo Pompeio: maximè tamen à Lucio Cornelio Sylla, qui inter

ter alia facta egregia ita Cluentium, hoſtium ducem, cum magnis copijs fudit, ut ex ſuis nec unum amitteret. Quadriennio, cum graui tamē calamitate, hoc bellum tractum eſt. Quinto demum anno finem accepit per Luciū Cornelium Syllā Coſs. cū antea in eodē bello ipſe multa ſtrenuè prætor geſſiſſet.

Anno urbis conditæ dc. lxiij. primum Romæ bellum ciuile commotum eſt. Eodem anno etiam Mithridaticum. Cauſam bello ciuili ſexies Coſs. dedit. Nam cum Sylla conſul contra Mithridatem geſturus bellum, qui Aſiam & Achaiam occupauerat, mitteretur: is que exercitum in Campania paulisper teneret, ut belli ſocialis

(de quo diximus) quod intra Italiam gestum fuerat, reliquiae tollerentur, Marius affectauit, ut ipse ad bellum Mithridaticum mitteretur. Quare Sylla commotus, cum exercitu ad urbem uenit. Illic contra Marium & Sulpitium dimicauit, primus urbem Romam ingressus est, Sulpitiū interfecit, Marium fugauit: atque ita Coss. ordinatis futuro anno, Cneo Octauio, et L. Cornelio Cinna, ad Asiam profectus est. Mithridates enim qui Pontirex erat, atque Armeniam minorem, & totum Ponticum mare in circuitu cum Bosphoro tenebat, primo Nicomedem amicum P. R. Bithynia uoluit expellere: Senatuicq; mandauit, bellum se ei propter iniurias quas passus

passus fuerat, illaturum. à Senatu responsum est, Mithridati si id faceret, quod & ipse bellum à Romanis pateretur. Quare iratus, Cappadociam statim occupauit, & ex ea Ariobarhanem regem & amicum populi Romani fugauit. Mox etiam Bithyniam inuasit, & Paphlagoniam, pulsus ex ea regibus, amicis Pop. Rom. Pylemene & Nicomede. inde ad Ephesum contendit: & per omnem Asiam literas misit, ut ubicunq; inuenti essent ciues Romani, uno die occiderentur. Interea etiam Athenæ ciuitas Achaiae ab Aristone Atheniensi Mithridati tradita est. Miserat enim iam ad Achaiam Mithridates Archelaum ducem suum, cum c. xx, millibus equitum
f s acpe-

ac peditum: per quem etiam reliqua Græcia occupata est. Sylla Archelaum apud Piræum non longe ab Athenis obsedit, ipsamque urbem cepit. postea commisso prælio contra Archelaum, ita eum uicit, ut ex cxx. millibus uix decem superessent Archelao, & de Syllæ exercitu xiiij. tantum homines interficerentur. Hac pugna Mithridates cognita, lxx. millia lectissima ex Asia Archelao misit: contra quem Sylla iterum commisit. Primo prælio uiginti millia hostium interfecta sunt, filiusque Archelai Diogenes: secundo omnes Mithridatis copiae extinctæ sunt, Archelaus ipse triduo nudus in paludibus latuit. Hac re audita, Mithridates cum Sylla de pace

pace agere coepit. Interim eo tempore Sylla etiam Dardanos, Scordiscos, Dalmatas & Moesos partim uicit, alios in fidem accepit. Sed cum legati à rege Mithridate, qui pacem petebant, uenissent: non aliter se daturum Sylla esse respondit, nisi rex relictis his quæ occupauerat, ad regnum suum redisset. Postea tamen ad colloquium ambo uenerunt. pax inter eos ordinata est, ut Sylla ad bellum ciuile festinans, à tergo periculum non haberet. Nam dum Sylla in Achaia atque Asia Mithridatem uicit, Marius qui fugatus erat, et Cornelius Cinna unus ex consulibus, bellum in Italia repararunt: et ingressi urbem Romam, nobilissimos ex Senatu & Con

& Consulares uiros interfe-
runt, multos proscripserunt: ipsi-
us Syllæ domo euerfa, filios, &
uxorem in fugam compulerunt.
uniuersus reliquus Senatus ex
urbe fugiens, ad Syllam in Græ-
ciam uenit, orans ut patriæ sub-
ueniret. Ille in Italiam traiecit,
bellum ciuile gesturus aduer-
sus Norbanum & Scipionem
Cos. & primo prælio cōtra Nor-
banum dimicauit, non longè à
Capua. tū vñ. millia eius cæcidit,
vi. millia cepit. c. xx iij. suorum
amisit. Inde etiam se ad Scipio-
nem conuertit, & ante prælium
totum eius exercitum sine sangui-
ne in deditioem accepit. sed cū
Romæ mutati consules essent,
& Marius, Marij filius, ac Papy-
rius Carbo, consulatum accepis-
sent,

sent, Sylla contra Marium iunio-
rem dimicauit: & xx. millib. eius
occisis, iij. millia de suis perdidit.
Mox etiam urbem ingressus.
Marius, Marij filium, Prænestæ
persecutus, obsedit, & ad mortē
compulit. Rursus pugnam gra-
uissimam habuit contra Lampo-
nium & Carinatem duces par-
tis Marianæ ad portam Collinā.
Lxx. millia hostium in eo prælio
contra Syllam fuisse dicuntur.
xij. millia se Syllæ dederunt.
Cæteri in acie, in castris, in fuga,
insatiabili ira uictoris consum-
pti sunt. Cneus quoque Car-
bo Cos. alter, ab Arimino ad Sy-
ciliam fugit, & ibi per Cneum
Pompeium interfectus est: quem
adolefcentem Sylla annos unum
et xx. natū, cognita eius industria,
tradi-

traditis exercitibus præfecerat,
 ut secundus à Sylla haberetur.
 Occiso ergo Carbone, Pompeius Siciliam recepit. Transgressus inde ad Africam, Domitium Marianæ partis ducem, & Hiabam regem Mauritaniae, qui Domitio auxilium ferebat, occidit. Posthæc Sylla de Mithridate ingenti gloria triumphauit. Cneus etiam Pompeius, quod nulli Romanorum tributum erat, quartum & xx. annum agens, de Africa triumphauit. Hunc finem habuerunt duo bella funestissima: Italicum, quod est Sociale dictum: & ciuile. quæ ambo tracta sunt per annos decem, consumperunt ultra cl. millia hominum, uiros consulares xxiiij. prætorios vij. edilitios lx. senatores ferè ccc.

LIBER

MARCO Æmilio Lepido, Quinto Catulo consulis, cum Sylla Rempublicam composuisset, bella noua exarserunt: unum in Hispania, aliud in Pamphilia & Sicilia, tertium in Macedonia, quartum in Dalmatia. Nam Sertorius, qui partium Marianarum fuerat, timens fortunam eorum qui interempti erant, ad bellum commouit Hispanias. Missi sunt contra eum duces, Quintus Cæcilius Metellus, filius eius qui Iugurtham uicit: & Lucius Domitius prætor. A Sertorij duce Herculeo, Domitius occisus est. Metellus uario successu contra Sertorium dimicauit. Postea cum impar pugnae solus Metellus puta-

retur:

retur : Cneus Pompeius ad Hispanias missus est, ita duobus du-
cibus, aduersus Sertorium for-
tuna uaria sæpe pugnauit. O-
ctauo decimo anno à suis occi-
sus est. & finis ei bello datus est
per Cneum Pompeiũ adolescen-
tem, & Quintũ Metellum Pium,
atq; omnes propè Hispaniæ in de-
ditionem Po. Ro. redactę sunt.

Ad Macedoniam missus est
Appius Claudius. post consula-
tum leuia prælia habuit, contra
uarias gentes, quæ Verodopam
prouinciã incolebãt. atq; ibi mor-
bo mortuus est. Missus ei suc-
cessor Cneus Scribonius Curio
post consulatum. is Dardanos ui-
cit, & usq; ad Danubium penetra-
uit, triumphumq; meruit, et intra
triennium finem bello dedit.

Ad

Ad Ciliciam & Pamphiliam
missus est P. Seruilius, ex consule
uir strenuus. Is Ciliciam subegit,
Lyciæ urbes clarissimas oppu-
gnauit, & cepit. In his Phaseli-
dem, Olympum, Coricum Cili-
ciæ. Isauros quoque aggressus,
in deditonem coegit, atq; intra
triennium bello finem dedit. Pri-
mus omnium Romanorum in
Isauriam iter fecit. Reuertens tri-
umphum accepit, & nomen Isau-
rici meruit.

Ad Illyricum missus est Cneus
Cosconius Proconsul, multam
partem Dalmatiæ subegit, Salo-
nas cepit: & composito bello, Ro-
mam post biennium redijt.

Isdem tēporibus, consul Mar-
cus Aemilius Lepidus, Catuli
collega, bellum ciuile uoluit com-

g moue-

moueret: intra tamen unam æstatem nixus eius oppressus est. Ita uno tempore multi simul triumphauerunt: Metelli, ex Hispania: Pompeij, secundus ex Hispania: Curio, ex Macedonia: Seruilij, ex Isauria.

Anno urbis cōditę dc. lxxvi. L. Licinio Lucullo, et Marco Aurelio Cotta Cōs. mortuus Nicomedes rex Bithynię ex testamento populum Romanum fecit hæredem. Mithridates pace rupta, Bithyniam & Asiam rursus uoluit inuadere. Aduersus eum ambobus consules missi, uariam habere fortunam. Cotta apud Chalcedonem uictus, ab eo acie etiam intra oppidū coactus est, & obsessus. Sed cum se inde Mithridates Cyzicum transtulisset, ut Cy-

zico

zico capta, totam Asiam inuaderet, Lucullus ei alter consul occurrit: ac dum Mithridates in obsidione Cyzici moratur, ipse eum à tergo obsedit, fameque consumpsit, & multis prælijs uicit. Postremò Byzantium (quæ nunc Constantinopolis est) fugauit, nauali quoque prælio duces eius Lucullus oppressit. Ita una hyeme & æstate, à Lucullo centum ferè millia hominū ex parte regis extincta sunt.

Anno urbis Romę dc. lxxviiij. Macedoniam prouinciam M. Licinius Lucullus accepit, consobrinus eius qui contra Mithridatem bellum gerebat. Et in Italia nouum bellum subito commotum est. lxx. enim & quatuor gladiatores, ducibus Sparthaco,

g 2

Chry-

Chryso, & Oenomano, effracto Capuæ ludo effugerunt: & per Italiam uagantes, penè non leuius bellum in ea quàm Hannibal mouerunt, nam multis ducibus, & duobus simul Romanorum consulibus uictis, sexaginta ferè millium armatorum exercitum congregauerunt: uictiç sunt in Apulia à M. Licinio Crasso proconsole, & post multas calamitates Italiæ, tertio anno, bello huic finis imponitur.

Sexcentesimo octogesimo & primo urbis conditæ anno, Cornelio Lentulo, & Cneo Aufidio Oreste Coss. duo tantum grauiâ bella in imperio Romano erant, Mithridaticũ & Macedonicum: hæc duo Luculli agebant, L. Lucullus & M. Lucullus, L. ergo
Lucul-

Lucullus post pugnam Cyzicenam, qua uicerat Mithridatem: & naualem, qua duces eius oppresserat, persecutus est eum: & recepta Paphlagonia atq; Bithynia, etiam regnum eius inuasit. Sinopen & Amyson, ciuitates Ponti bellicosissimas, cepit. secundo prælio apud Gabyra ciuitatē, quò ingentes copias ex omni regno adduxerat Mithridates, cū xxx. millia lectissima regis, à quinque Romanorum millibus uastata essent, Mithridates fugatus, & castra eius direpta. Armenia quoq; minor, quam tenuerat, eidem sublata est: susceptus tamen est Mithridates post fugam à Tigraue Armeniæ rege, qui tum ingenti gloria imperabat: Persas sepe uicerat, Mesopotamiam oc-
g 3 cupa-

cupauerat, & Syriam, & Phoeni-
cis partem. Ergo Lucullus repe-
tens hostem fugatum, etiam re-
gnum Tygranis, qui Armeniis
imperabat, ingressus est. Tigra-
nocertam, ciuitatem Armeniæ
nobilissimã cepit. Ipsum regem
cum sexcentis millibus clybana-
riorum, & centum millibus sagit-
tariorum & armatorum uenien-
tem, octodecim millia militũ ha-
bens, ita uicit, ut magnã partem
Armeniorum deleuerit. Inde Ni-
sibin profectus, eam quoque ci-
uitatem cum regis fratre cepit.
Sed hi quos in Ponto Lucullus
reliquerat, cum exercitus parte,
ut regiones uictas iam Romano-
rum tuerentur, negligenter se &
auarè agentes, occasione iterum
Mithridati in Pontũ irrumpen-

di

di dederunt, atq; ita bellum reno-
uatum est. Lucullo parãti, capta
Nisibi, contra Persas expeditio-
nem, successor est missus. Alter
Lucullus, qui Macedoniam ad-
ministrabat, Besis Romano-
rum primus intulit bellum, atq;
eos ingenti prælio in Hæmo mon-
te superauit. oppidum Vscuda-
mam, quod Bessi habitabant, eo-
dem die quo aggressus est, uicit:
Cabylen cepit, usque ad Danu-
bium penetrauit. Inde multas su-
per Pontum positas ciuitates ag-
gressus est. Illic Apolloniam e-
uertit, Calatim, Parthenopolim,
Tomos, Histrum, Buciam om-
nem cepit: belloq; confecto, Ro-
mam redijt, ambo tamen trium-
phauerunt: Lucullus qui con-
tra Mithridatem pugnauerat,

g 4 maio

maiori gloria, cum tantorum regnorum uictor rediisset. Confecto bello Macedonico, manente Mithridatico, quod recedente Lucullo, rex collectis auxilijs reparauerat, bellum Creticum ortū est, ad id missus Cæcilius Metellus, ingentibus prælijs intra triennium omnem prouinciam cepit, appellatusq; est Creticus, atq; ex insula triumphauit. Quo tempore Libya quoq; Romano imperio per testamentum Appionis, qui rex eius fuerat, accessit: in qua inclytæ ciuitates erant, Berenice, Ptolemis, & Cyrene.

Dum hæc geruntur, piratæ omnia maria infestabant, ita ut nauigatio Romanis toto orbe uictoribus, sola tuta non esset. Quare id bellum Cneo Pompeio decretum

cretum est: quod intra paucos menses ingenti foelicitate & celeritate confecit. Mox ei delatum bellum etiam contra Mithridatem regem: quo suscepto, Mithridatem in Armenia minore, nocturno tempore, prælio uicit, castra diripuit: quadraginta milibus eius occisis, triginta tantum de exercitu suo perdidit, & duos centuriones. Mithridates cum uxore fugit, duobus comitibus. Neque multo post, cum in suos sæuiret, Pharnacis filij sui instinctu, militum seditione ad mortem coactus, uenenum hausit. Hunc finem habuit Mithridates, perijt autem apud Bosphorum, uir ingentis industriæ consilijq;. Regnauit annos quadraginta, uixit septuaginta duobus.

Tigrani deinde Pompeius bellum intulit. ille se ei dedit, & in castra Pompeij sextodecimo miliario ab Artaxata uenit: ac diadema suū, cum procubuisset ad genua Pompeij, in manus eius collocauit. quod ei Pompeius reposuit, honorificeq; eum habitum, regni tamen parte mulctauit, & grandi pecunia, adempta est & Syria, Phoenice, Sophene. Sex millia præterea talentorū argenti, quæ populo Romano daret, quia bellum sine causa Romanis commouisset.

Pompeius mox etiam Albanis bellum intulit, & eorum regem, Orodem scilicet, prudēter uicit: postremo per epistolas & munera rogatus, ueniā ei ac pacē dedit. Iberiæ quoque regem Arthacen uicit

HIST. RO. LIB. VI. 103
 uicit acie, & in deditiōē accepit. Armeniam minorem Deiotaro Gallaciæ regi donauit, quia socius belli Mithridatici fuerat. Attalo & Pylemeni Paphlagoniā dedit. Aristarchum Colchis regem imposuit, mox Ituræos & Arabes uicit: & cum uenisset in Syriam, Seleuciam uicinam Antiochiæ ciuitatem, libertate donauit, quod regem Tigranem non recepisset. Antiochensibus obsides reddidit: aliquantum agrorum Daphnēsibus dedit, quo locus ibi spaciosior fieret, delectatus amœnitate loci, & aquarum abundantia. Inde ad Iudæam transgressus, Hierosolymam caput gentis tertio mense cepit: duodecim millibus Iudæorū occisis, cæteris in fidem acceptis.
 His

His gestis, in Asiam se recepit, & finem antiquissimo bello dedit.

Marco Tullio Cicerone, & Cneo Antonio Cofs. anno ab urbe condita dc. lxxxix. Lucius Sergius Catilina, nobilissimi generis uir, sed ingenij prauissimi, ad delendam patriam cōiurauit, cum quibusdam claris quidem, sed audacibus uiris. A Cicerone urbe expulsus est. Socij eius deprehensi, in carcere strangulati sunt. Ab Antonio, altero cōsule, Catilina ipse praelio uictus est, & interfectus.

Sexcentesimo nonagesimo anno ab urbe condita, D. Iunio Sylano, & L. Murena Cofs. Metellus de Creta triumphauit, Pompeius de bello piratico et Mithridatico. Nulla unquā pompa triumphum

HIST. R. O. LIB. VI. 105
umphi similis fuit. ducti sunt ante eius currum filij Mithridatis, filij Tigranis, Aristobolus rex Iudæorum. prelata est ingens pecunia, auri atq; argenti infinitū pondus. Hoc tēpore nullum per orbem terrarum graue bellū erat.

Anno urbis cōditæ dc. xcviij. Caius Iulius Cæsar, qui postea imperauit, cum L. Bibulo consul est factus. decreta est ei Gallia, & Illyricū legionibus decem. Is primò uicit Heluetios, qui nunc Sequani appellātur: deinde uincendo per bella grauissima, usq; ad Oceanum Britannicum accessit. Domuit autem annis ferè ix. omnem Galliam, quæ inter Alpes, flumē Rhodanum, Rhenum, & Oceanū est, & circuitu patet ad bis tricies centena milliā passuū.
Britan

Britannis mox bellū intulit, quibus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitum erat. & eos quoque uictos, obsidibus acceptis, stipendiarios fecit. Gallie autem tributi nomine annum imperavit sestertium quadringentis: Germanosque trans Rhenum aggressus, immanissimis praeliis uicit. Inter tot successus ter male pugnavit: apud Aruernos semel presens, et absens in Germania bis. nam legati eius duo, Titurius & Arunculeus, per insidias cęsi sunt.

Circa eadē tempora, anno urbis condite dc. xcix. Mar. Licinius Crassus, collega Cnei Pompeii Magni, in consulatu secundo, contra Parthos missus est: & cum circa Carras contra omnia & auspicia dimicasset, à Surena Orodis
regis

regis duce uictus, ad postremū interfectus est, cum filio clarissimo & præstantissimo iuvene. Reliquiæ exercitus per C. Cassium questorē seruatę sunt: qui singulari animo perditas res tāta uirtute restituit, ut Persas, rediēs trās Euphratē, crebris praeliis uinceret.

Hinc iam bellū ciuile successit execrandū & lachrymabile, quo propter calamitates quę praeliis acciderūt, etiā Romani nominis fortuna mutata est. Cęsar. n. rediēs è Gallia uictor, cępit poscere alterū cōsulatū: atque cū sine dubietate aliqua deferret, cōtradictum est à Marcello Cos. à Bibulo, à Pōpeio, à Catone, iussusque dimissis exercitibus, ad urbē redire. propter quā iniuriā, ab Arimino, ubi milites cōgregatos habebat, aduersum
patriam

patriam cū exercitu uenit. Cōs. cum Pōpeio, Senatusq; omnis, atq; uniuersa nobilitas ex urbe fugit, & in Græciam trāsīuit, apud Epirum, Macedoniā, Achaiam. Pompeio duce, contra Cæsarem bellū parauit. Cæsar uacuam urbem ingressus, Dictatorem se fecit. inde Hispanias petiit, ibi Pompeij exercitus ualidissimos, et fortissimos, cum tribus ducibus, L. Afranio, M. Petreio, M. Varro ne superauit, inde regressus, in Græciā transiit, aduersum Pompeium dimicauit, primo prælio uictus est, & fugatus: euasit tamen: quia nocte interueniente, Pompeius sequi noluit. dixitq; Cæsar, nec Pompeium scire uincere, & illo tantū die se potuisse superari. Deinde in Thessalia
apud

apud Pharsaliā productis utrinque ingentibus copijs dimicauerunt. Pōpeij acies habuit xl. millia peditū, equitū in sinistro cornu vij millia, in dextro d. Præterea totius Orientis auxilia, totamq; nobilitatem, innumeros Senatores, Prætorios, Cōsulares, et qui magnorū iam populorū uictores fuissent. Cæsar in acie sua habuit peditū non integra xxx. millia, equites mille. Nunq; adhuc Romanæ copię neque maiores, neq; meliorib. ducibus cōuenerāt, totum terrarū orbem facile subacturę, si cōtra Barbaros ducerētur. pugnatū tamē est ingēti contentione: uictusq; ad postremū Pōpeius, & castra eius direpta sunt. ipse fugatus, Alexādriā petit, ut à rege Ægypti, cui tutor
h à Se

à Senatu datus fuerat, propter iuuenilem eius ætatē, acciperet auxilia: qui fortunā magis quā amicitiam secutus, occidit Pōpeium: caput eius & annulū Cæsari misit. quo conspecto, Cæsar lachrymas fuisse dicitur, tanti uiri intuens caput, et generi quondam sui. Mox Cæsar Alexandriā uenit, ipsi quoque Ptolemæus parare uoluit insidias: qua causa regi bellum illatū est. uictus in Nilo perijt, inuentumque est corpus eius cum lorica aurea. Cæsar Alexandria potitus, regnum Cleopatreg dedit, Ptolemæi sorori, cum qua cōsuetudinem stupri habuerat: que postea regio comitatu urbē ingressa est. Rediēs inde Cæsar, Pharnacē Mithridatis magni filium, qui Pōpeio in auxiliū apud Thessa-

HIST. RO. LIB. VII. III
Thessaliam fuerat, rebellantē in Ponto, & multas Pop. Ro. provincias occupantē, peruicit: postea ad mortē coegit. inde Romā regressus, tertio se cōsulem fecit cum M. Aemilio Lepido, qui & magister equitū dictatori ante annū fuerat. Inde in Africā profectus est, ubi infinita nobilitas cū Iuba Mauritanie rege bellū repauerat. duces autē Romani erāt, P. Cornelius Scipio, ex genere antiquiss. Scipionis Africani: (hic etiā socer magni Pōpeij fuerat) M. Petreius. Q. Varro, M. Porcius Cato. L. Cornelius Faustus, Syllæ quondā dictatoris filius, Pōpeij gener, à Cæsare interfectus est. Post annū Cæsar Romā regressus, quarto se cons. fecit: et statim ad Hispanias est pro-

h 2 fectus,

fectus, ubi Pōpeij filij Cneus & Sextus ingens bellum præparauerāt, multa prælia fuerunt. ultimū prælium apud Mundam ciuitatem: in quo adeo Cæsar penè uictus est, ut fugientibus suis, se uoluerit occidere, ne post tãtam rei militaris gloriã, in potestatē adolescentiū, natus annos sex & quinquaginta, ueniret. denique reparatis suis, uicit. & Sextus Pōpeij filius maior occisus est, minor fugit. Inde Cæsar toto orbe bellis ciuilibus cōpositis, Romam redijt, agere insolētius cœpit, & contra libertatē Romanę libertatis. Cū ergo & honores ex sua uolūtate præstaret, qui populo antea deferebantur, nec Senatui ad se ueniēti assurgeret, aliaq; regia ac penè tyrānica faceret,

ret, coniuuratū est in eum à lx. uel amplius Senatorib. equitibusq; Romanis. præcipui fuerūt inter coniuuratos, duo Bruti, ex eo genere Bruti qui primus Romę cōsul fuerat, & reges expulerat: C. Casius, et Seruilius Casca, Ergo Cæsar, cum Senatus die inter ceteros uenisset ad curiã, xxiij, uulneribus confossus est.

L I B E R S E P T I M V S.

ANNO urbis dcc. ferè ac no
Ano, interfecto Cæsare, bella ciuilia reparata sunt. percussoribus enim Cæsaris Senatus fauebat. Antonius consul partiū Cæsaris, ciuilibus bellis opprimere eos conabat. Ergo turbata Rep. multa Antonius scelera committēs, à Senatu hostis iudicatus est.

missi ad eum persequendū duo
 cons. Panfa et Hircius, et Octavia
 nus adolescēs, an. xvij. natus Cę
 saris nepos: quē ille testamento
 heredē reliquerat, & nomē suū
 ferre iusserat. hic est qui postea
 Augustus est dictus, & rerū po
 titus. Quare profecti cōtra An
 toniū tres duces, uicerūt eū. eue
 nit tamē, ut uictores cons. abo mo
 rerent. quare tres exercitus uni
 Cęsari paruerūt, fugatus Anto
 nius, amisso exercitu, cōfugit ad
 Lepidū, qui Cęsari magister e
 quitū fuerat, & tū copias militū
 grādes habebat. à quo susceptus
 est. Mox Lepido operā dāte, Cę
 sar cū Antonio pacē fecit: et qua
 si uindicaturus patris sui mortē,
 à quo per testamentū fuerat ado
 ptatus, Romam cū exercitu pro
 fectu s

fectus, extorsit, ut sibi xx. annorū
 cōsulatus daretur. Senatū pro
 scripsit cū Anton. & Lepido, &
 Remp. armis tenere cœpit. per
 hos etiā Cicero orator occisus
 est, multiq; alij nobiles. Interea
 Brutus & Cassius, interfectores
 Cęsaris, ingens bellū mouerūt.
 erant enim per Macedoniam &
 Orientem multi exercitus, quos
 occupauerant. Profecti sunt igitur
 contra eos, Cęsar Octavia
 nus Augustus, & M. Antonius.
 remanserat enim ad defenden
 dam Italiam Lepidus. apud Phi
 lippos, Macedoniae urbē, cōtra
 eos pugnarunt. primo prelio ui
 cti sūt Antonius & Cęsar: perijt
 tamen dux nobilitatis Cassius. se
 cūdo Brutū et infinitā nobilitatē
 quæ cū illis bellū gesserat, inter
 h 4 fece-

fecerūt, ac sic inter eos diuisa est
 Resp. ut Augustus Hispanias,
 Gallias, Italiā teneret: Antonius
 Asiam, Pontum, Orientem. Sed
 in Italia L. Antonius Cos. bellū
 ciuile commouit, frater eius qui
 cum Cæsare contra Brutum &
 Cassiū dimicauerat. Is apud Pe-
 rusium Tuscię ciuitatē uictus
 & captus est, neque occisus. Inte-
 rim à Sexto Pōpeio, Cnei Pom-
 peij filio, ingēs bellum in Sicilia
 cōmotū est, his qui superfuerāt
 ex partibus Bruti Cassijq; ad eū
 confluentibus, bellatum per Cæ-
 sarem Augustum Octiauium
 & M. Antoniū, aduersus Sextū
 Pōpeiū; pax postremò cōuenit.
 Eo tēpore M. Agrippa in Aqu-
 tania prosperè gessit. & L. Vēti-
 dius Bassus irrupentes in Syriā
 Persas

Persas, tribus prælijs uicit. Par-
 thorū regis Orodis filiū interfe-
 cit eo ipso die, quo olim Orodes
 Persarū rex per ducē Surenam,
 Crassum occiderat. Hic primus
 de Parthis iustissimū triumphū
 egit. Interim Pompeius pacē ru-
 pit: et nauali prælio uictus, fugiēs
 ad Asiam, interfectus est. Anto-
 nius qui Asiā et orientē tenebat,
 repudiata sorore Cæsaris Augu-
 sti Octauiani, Cleopatram, regi-
 nam Ægypti, duxit uxorē. Con-
 tra Persas ipse etiā pugnauit: pri-
 mis eos prælijs uicit. regrediens
 tamen, fame & pestilētia labora-
 uit: & cū instarēt Parthi fugiēti,
 ipse pro uictore cessit. Hic quo-
 que ingens bellū ciuile cōmouit
 cogēte uxore Cleopatra, regina
 Ægypti, dum cupiditate mulie-
 h s bri

bri optat etiam in urbe regnare. uictus est ab Augusto, nauali pugna clara & illustri, apud Acciū, qui locus in Epiro est: ex qua fugit in Aegyptū. & desperatis rebus, omnes ad Augustū tranfierūt. ipse se interemit. Cleopatra aspidem admisit, et ueneno eius extincta est. Aegyptus per Octavianum Augustū imperio Romano adiecta est: præpositusq; Cn. Cornelius Gallus. hunc primū Aegyptus Romanū iudicē habuit. Ita bellis toto orbe cōfectis, Octavianus Augustus Romā rediit, xij. anno postq̄ cōsul fuerat, ex eo Remp. per xliij. annos solus obtinuit. antè enim xij. annis cū Antonio & Lepido tenuerat. Ita ab initio principatus eius usq; ad finē lvi. fuere, extinctus

ctus morte communi in oppido Campaniæ Attela, Romę in campo Martio sepelitur: uir qui non immerito ex maiori parte deo similis est putatus. neq; enim facile ullus eo aut in bello felicior fuit, aut in pace moderatior. ciuillissimè uixit, in cunctos liberalissimus, in amicos fidissimus: quos tantis euexit honoribus, ut penè æquaret fastigio suo. nullo tēpore res Romana magis floruit. nā exceptis ciuilib. bellis, in quibus inuictus fuit, Romano adiecit imperio Aegyptū, Cantabriā, Dalmatiam sæpe ante uictā, sed penitus tunc subactā: Pannoniam, Aquitaniam, Illyricum, Rhetiam, Vindelicos, & Salassos in Alpibus, omnes Ponti maritimas ciuitates; in his nobilissimas Bosphorum,

Bosphorum, & Ponticapen. Vicit autem prælijs Dacos, Germanorum ingentes copias cæcidit: ipsos quoque trans Albim fluuium submouit, qui in Barbarico longè ultra Rhenum est, hoc tamen per Drusum priuignum suum administravit, sicut per priuignum Tiberium alterum, Pannonicum. quo bello cccc. millia captiuorum ex Germania transtulit, et supra ripam Rheni in Gallia collocavit. Armeniam à Parthis recepit: obsides, quod nulli antea, Persæ ei dederunt: etiã signa Romana, quæ Crasso uicto ademerant. Scythæ & Indi, quibus antea Romanorum nomen incognitum fuerat, munera & legatos ad eos miserunt. Galatia quoque sub hoc prouincia facta est, cum antea regnum fuisset. pri-

musque

musque eam M. Lollius pro Præatore administravit. Tanto autem amore apud Barbaros fuit, ut reges, Pop. Ro. amici, in honorem eius conderent ciuitates, quas Cæsareas nominarunt: sicut in Mauritania à rege Iuba, & in Palæstina que nunc est urbs clarissima. Multi autem reges ex regnis suis uenerunt, ut ei obsequerentur, & habitu Romano, togato scilicet, ad uehiculum uel currum ipsius currerunt. Moriens Diuus appellatus est, Rempub. beatissimam Tiberio successoris reliquit: qui priuignus, mox gener, postremò adoptione filius fuerat.

Tiberius ingenti socordia imperium gessit, graui crudelitate, et scelestâ auaritia, turpilibidine. nam nusquam ipse pugnavit, bel-

la

la per legatos suos gessit. quosdam reges per blanditias euocatos, nunquam remisit. in quibus Archelaū Cappadocem: cuius etiam regnum in prouinciæ formam redegit, & maximam ciuitatē appellari suo nomine iussit, quæ nunc Cæsarea dicitur, cum Mazaga antea uocaretur. Hic tertio et uigesimo imperij anno, ætatis lxxix. ingēti omnium gaudio mortuus est in Campania. Successit ei Caius Cæsar, cognomento Caligula, Drusi priuigni Augusti, & ipsius Tiberij nepos sceleratissimus ac funestissimus, & qui etiā Tiberij dedecora purgauerit. Bellum contra Germanos suscepit: et ingressus Sueuiā, nihil strenuè fecit. supra sororibus intulit, ex una etiā natā filiā

cogno

cognouit. Cum aduersum cunctos ingēti auaritia, libidine, crudelitate sequiret, interfectus in palatio est, anno ætatis suæ xxxix. imperij iij. mense x. dieq; viij.

Post hunc Claudius fuit, patruus Caligulæ, Drusi (qui apud Magūtiā cum filio monumentum habet, cuius & Caligula nepos erat) frater. hic Moediæ imperauit, multa gerens tranquille atque moderatè, quædam crudeliter atq; insulse. Britannis intulit bellum, quos nullus Romanorum post Iulium Cæsarem attingerat: eaq; deuicta per Cneum Sentium, & Aulum Plautium, illustres & nobiles uiros, triumphum celebrē egit. Quasdam insulas etiā ultra Britannias in Oceano positas, Romano imperio addi

addidit, quæ appellantur Orca-
des. Filio autē suo Britannici no-
men imposuit. tam ciuilis autem
circa quosdā amicos extitit, ut e-
tiā Plautiū nobilē uirū, qui in ex-
peditione Britānica multa egre-
giè fecerat, triūphantē ipse prose-
queret, & cōscēdēti Capitoliū le-
uus incederet. Is uixit aņos lxiij.
imperauit xiiij. post mortē con-
secratus est, Diuusq; appellatus.
Successit huic Nero, nepos Caij
Caligulæ, auunculo suo simili-
mus: qui imperiū Romanū et de-
formauit, & diminuit: inuitatæ
luxuriæ sumptuūq; ut qui exem-
plo Caij Caligulæ, calidis et frigi-
dis lauaret unguentis, retib. au-
reis piscaretur, quæ blatteis funi-
bus extrahebat. Infinitā partē Se-
natus interfecit, bonis omnibus
hostis

hostis fuit, ad postremū se tanto
dedecore prostituit, ut saltaret
& cātaret in scena citharœdico
habitu, & tragico. Parricidia
multa cōmisit, fratre, uxore, ma-
tre interfectis. urbem Romā in-
cēdit, ut spectaculi eius imaginē
cerneret, quali olim Troia capta
arserat. in re militari nihil omni-
no ausus, Britannia penē amisit.
Nā duo sub hoc nobilissima op-
pida capta illic, atq; euersa sunt:
Armeniam Parthi sustulerūt, le-
gionesq; Romanas sub iugū mi-
serūt. duæ tamen prouincię sub
eo factæ sunt: Pōtus Polemania-
cus, cōcedente rege Polemone,
et Alpes Cottia, rege defuncto.
Per hæc Romano orbī execrabi-
lis, ab omnibus simul destitutus,
et à Senatu hostis iudicatus, quū
i quære

quereretur ad poenā (quæ poena erat talis, ut nudus per publicū ductus, furca capiti eius inserta, uirgis usq; ad mortem cedere tur, atq; ita præcipitaretur de saxo, è palatio fugit: & in suburbano liberti sui, quod est inter Salariam & Numentanam uiam, ad quartum urbis miliarium interfectus est. Is ædificauit Romæ thermas, q̄ antè Neronianę dictæ, nunc Alexandrinę appellatur. Obijt xxxij. ætatis anno, imperij xiiij. atq; in eo omnis familia Augusti consumpta est.

Huic Seruius Galba successit, antiquissimæ nobilitatis Senator. cū lxxiiij. annū ager et ætatis, ab Hispanis & Gallis imperator electus, mox ab uniuerso exercitu libenter acceptus est. Nā pri-

uata

uata eius uita insignis fuerat militaribus & ciuilib; rebus. sæpe consul, sæpe pro consul, frequenter dux in grauissimis bellis.

Huius breue imperiū fuit, & quòd bona haberet exordia, nisi q; ad seueritatē propensior uideret. Insidijs tamē Othonis occisus est, imperij mēse septimo iugulatus in foro Rom. sepultusq; in hortis suis, qui sunt Aurelia uia, nō lōge ab urbe Romana.

Otho, occiso Galba, inuasit imperiū: materno genere nobilior q; paterno, neutro tamē obscuro: in priuata uita mollis, & Neroni familiaris, in imperio documētū sui nō potuit ostēdere. Nā cū iisdē tēporib. quib. Otho Galbā occiderat, etiā Vitellius factus esset à Germanicianis exercitib.

i 2 impera

imperator, bello cōtra eū suscepto, cū apud Bebriacū in Italia breui praelio uictus esset, cōplures tamen copias haberet, spōte semetipsum occidit. petentibus militibus, ne tā citò de belli desperaret euentu, cum tanti se nō esse dixisset, ut propter eū ciuile bellū oriret̄, uolūtaria morte obiit, xxx. & viij̄ etatis anno, nonagesimo & quinto imperij die.

Dein Vitellus imperij potitus est, familia honorata magis q̄ nobili. Nā pater eius non admodū clarè natus, tres tñ ordinarios gesserat cōsulatus. hic cū multo dedecore imperauit, & graui sequit̄a notabilis, præcipuè in gluuie et uoracitate. quippe cū de die sepe quarto uel quinto ferat̄ epulatus, notis, certè coena

memo-

memoriæ mandata est, quam ei Vitellius frater exhibuit; in qua super cæteros sumptus, duo milia piscium, septem auium millia apposita tradunt̄. Hic cū Neroni similis esse uellet, atq; id adeò præ se ferret, ut etiam exequias Neronis, quæ humiliter sepultæ fuerant, honoraret, à Vespasiani ducib. occisus est, interfecto prius Sabino Vespasiani imperatoris fratre, quē cū Capitolio incendit. Interfectus autē, & cū magno dedecore tractus, per urbem Romā publicè, nudus erecta coma, & capite, subiecto ad mentum gladio, stercore inuolutum, & pectus ab omnib. obuijs appetitum. Postremò iugulatus, & in Tyberim deiectus, etiam cōmuni caruit sepultura.

i 3 Pe

Perijt autē q̄tatis anno septimo
et quinquagesimo, imperij mēse
xviiij. & die uno.

Vespasianus huic successit, fa-
ctus apud Palestinā imperator:
princeps quidē obscure natus,
sed optimis cōparāndus. priuata
uīta illustris, ut qui à Claudio in
Germaniā, deinde in Britanniā
missus, tricies & bis cū hoste cō-
fluxerit: duas ualidissimas gētes,
xx. oppida, insulā Vectā Britā-
nię proximā, imperio Rom. ad-
iecerit. Romæ se in imperio mo-
deratissimē gessit: pecunię tamē
auidior fuit, ita ut eā nullis iniu-
stē auferret. Quā cū omni diligē-
tiæ prouisione colligeret, tamē
studiosissimē largiebat, p̄cipuē
indigētib. Nec facile ante eū cu-
iusquā principis uel maior est li-
beralitas

beralitas cōperta, uel iustior: pla-
cidissime lenitatis, ut qui maie-
statis quoq̄ cōtra se reos nō faci-
le puniret ultra exilij pœnā. Sub
hoc Iudæa Romano accessit im-
perio: & Hierosolyma, quæ fuit
urbs clariss. Palestinæ: Achaia,
Lyciam, Rhodum, Bysantiū, Sa-
mū, quę libere ante hoc tempus
fuerāt: itē Thraciā, Ciliciā, Tra-
cheā Comagenē, quæ sub regib.
amicis erāt, in prouinciarū for-
mā redegit. Offensarū & inimi-
citarum immemor fuit. cōuicia
à cauidicis et philosophis in se
dicta, leniter tulit. diligēs tñ co-
ercitor disciplinę militaris. hic cū
Tito filio de Hierosolymis triū-
phauit. Per hæc cū Senatui, po-
pulo, postremò cūctis amabilis
ac iucūdus esset p̄fluuiō uentris

extinctus est in uilla propria, circa Sabinos, annum ætatis agens lxxix. imperij nonum, & diem septimū, atq; inter diuos relatus est. Genituram filiorū ita cognitam habuit, ut cum multe cōtra eum coniurationes fierent, quas patefactas ingēti dissimulatione contempsit, in senatu dixerit, aut filios sibi successuros, aut neminem.

Huic Titus filius successit, qui & ipse Vespasianus est dictus: uir omniū uirtutū genere mirabilis, adeo ut amor & deliciae humani generis diceretur: facūdissimus, bellicosissimus, moderatissimus: causas latinè egit, poemata & tragœdias græcè composuit. In oppugnatione Hierosolymorū sub patre militans, xij. propugnato.

gnatores xij. sagittarum ictibus confixit. Romæ tantæ ciuilitatis in imperio fuit, ut nullum omnino puniret: conuictos aduersū se coniurationis, ita dimisit, ut in eadē familiaritate qua antea habuerit. Facilitatis tantæ fuit, et liberalitatis, ut nulli quicquā negaret: & cū ab amicis reprehēderetur, respondit: Nullū tristē debere ab Imperatore discedere. Præterea cum quadā die in cœna recordatus fuisset, nihil se illo die cuiquam præstitisse, dixerit: Amici, hodie diem perdidit. Hic Romæ amphitheatrum ædificauit, & quinque millia ferarū in dedicatione eius occidit. Per hæc in usitato fauore dilectus, morbo perijt in ea qua pater uilla, post bienniū et menses octo, dies xx. quam

quàm imperator erat factus, etatis anno altero et xl. tantus luctus eo mortuo publicus fuit, ut omnes tãquã in propria doluerint orbitate. Senatus obitu ipsius circa uesperã nũciato, nocte irrupit in curiam: et tãtas ei mortuo gratias laudesq; cõgessit, quãtas nec uiuo unquã egerat, nec præsenti. Inter diuos relatus est.

Domitianus mox accepit imperiũ, frater ipsius iunior: Neroni, aut Caligule, aut Tiberio similior, q̃ patri uel fratri suo. primis tamẽ añis moderatus in imperio fuit: mox ad ingẽtia uitia progressus, libidinis, iracundię, crudelitatis, auaritię, tantũ in se odiũ cõcitauit, ut merita & patris & fratris aboleret. Interfecit nobiliss. ex Senatu, Dominũ & Deũ primus

mus se appellari iussit, nullã sibi nisi aureã et argẽteã statuã in Capitolio poni passus est. cõsobrinos suos interfecit. superbia quoque in eo execrabilis fuit. expeditiones quatuor habuit, unã aduersus Sarmatas, alterã aduers. Catos, duas aduersũ Dacos. de Dacis Cattisq; publicẽ quidẽ triũphũ egit, de Sarmatis solã laureã usurpauit. Multas quidẽ calamitates iisdẽ bellis passus est. nã in Sarmatia legio eius cũ duce interfecta est: et à Dacis Appius Sabinus cõsularis et Corn. Fuscus p̃fectus p̃torij, cũ magnis exercitib. occisunt. Romę quoque multa opera fecit, in his Capitoliũ & forũ trãsitoriũ, Odeũ, porticus Isiũ, ac Serapiũ, ac Stadiũ, uerũ cũ ob scelera uniuersis exosus

exosus esse coepisset, interfectus est suorum cōiuratione in palatio, anno ætatis xlv. imperij quinto decimo. funus eius cum ingenti dedecore per uestillones exportatū, & ignobiliter sepultum.

LIBER OCTAVVS.

ANNO octingentesimo & quinquagesimo ab urbe cōdita, Vetere & Valente cōsulib. Respub. ad prosperrimū statū redijt, bonis principibus ingēti foelicitate cōmissa. Domitiano enim exitiali tyranno, Nerua successit, in priuata uita moderatus et strenuus, nobilitatis mediæ: qui senex admodū, operā dante Petronio Secūdo præfecto prætorij, item Parthenio interfecto, re Domitiani, imperator factus, æquissi

æquissimū se præbuit. Reipub. diuina prouisione cōsuluit, Traianum adoptando. mortuus est Romæ post annum & quatuor menses imperij sui, ac dies octo: ætatis lxx. & altero anno, atq; inter diuos relatus est.

Successit ei Vlpus Traianus Crinitus, natus Italicæ in Hispania, familia antiqua magis quàm clara (nā pater eius primus cos. fuit) imperator aut apud Agrippinā in Gallijs factus est. Remp. ita administrauit, ut omnibus principib. meritò præferat. in usitate ciuilitatis & fortitudinis fuit. Romani imperij, quod post Augustū defensū magis fuerat, quàm nobiliter ampliātū, fines longè lateq; diffudit: urbes trās Rhenū in Germania reparauit. Daciam

Daciã Decibalo uicto subiegit,
 prouincia trãs Danubiũ facta in
 his agris, quos nunc Thaiphali,
 nunc Victophali, et Theruingi.
 Ea prouincia decies centena mil
 lia in circuitu tenuit. Armeniã,
 quã occupauerant Parthi, rece
 pit, Sarmato rege occiso, qui eã
 tenebat. Albanis regem dedit. I
 berorum regem & Sauromata
 rum, & Bosphoranorum & A
 rabum, & Osdrognorũ & Col
 chorũ in fidẽ accepit. Adiabẽos
 Marchomodes occupauit: et An
 temusiũ magnã Persidis regio
 nẽ, Seleuciã et Ctesiphõtẽ, Baby
 lonẽ & Edessios uicit, ac tenuit
 usque ad Indiã fines, & mare ru
 brũ accessit, atq; ibi tres prouin
 cias fecit, Armeniã, Assyriã, Me
 sopotamiam, cum his gentibus
 quæ

quæ Madenã attingũt. Arabiã
 postea in prouincię formã rede
 git. in mari rubro classem institu
 it, ut per eã Indię fines uastaret.
 Gloriã tamen militarẽ ciuilitate
 et moderatiõẽ superauit, Romę
 & per prouincias equalẽ se om
 nibus exhibens, amicos salutãdi
 causa frequentãs, uel egrotãtes,
 uel cum festos dies habuissẽt: cõ
 uiuia cũ ñsdẽ indiscreta uicissim
 habens, sæpe in uehiculis eorũ
 sedens, nullum senatorũ ledens,
 nihil iniustum ad augendum fi
 scũ agens. liberalis in cunctos fu
 it, publicẽ priuatimq; ditãs, om
 nes & honorib. augẽs, quos me
 diocritate cognouissẽt: orbẽ ter
 rarũ ædificãs, multas immunita
 tes ciuitatib. tribuẽs, nihil nõ trã
 quillũ & placidũ agẽs, adeo ut
 omni

omni eius ætate unus tantum Senator damnatus sit, at is tamen per Senatum ignorante Traiano, ob hoc per orbem terrarum Deo proximus, nihil non uenerationis meruit et uiuus et mortuus. Inter alia dicta hoc illius fertur egregium, amicis enim culpantibus, quod nimis circa omnes comis esset, respondit: Tale se imperatorem esse priuatis, quales esse sibi Imperator priuatos optasset. Post ingentem igitur gloriam belli domique questitam, è Perside rediens, apud Seleuciam Isaurie profluuio uentris extinctus est. obiit autem ætatis anno lxxij. mense nono, & die quarto. Inter diuos relatus est. Solus omnium intra urbem sepultus est. Ossa collata in urnam auream, in foro, quod edificauit, sub columna

sita

sita sunt: cuius altitudo c. xl. pedes habet. Huius tantum memorie delatum est, ut usque ad nostram ætatem non aliud in Senatu principibus acclamet, nisi FELICIOR AVGVSTO, MELIOR TRAIANO. adeo in eo gloria bonitatis obtinuit, ut uel assentantibus occasionem magnificentissimi præstet exempli.

Defuncto Traiano, Aelius Adrianus creatus est princeps, sine aliqua quidem uoluntate Traiani, sed operante Plotina, Traiani uxore. nam eum Traianus, quamquam consobrinum filium, uiuens noluerat adoptare. natus est ipse Italicè in Hispania: qui Traiani glorie inuidens, statim prouincias tres reliquit, quas Traianus addiderat, id est, Assyriam, Mesopotamiam, & Armeniam,

k

meniam,

meniã, reuocauit exercitus, ac finẽ imperij esse uoluit Euphratẽ. Idẽ de Dacia facere conatũ, amici deterruerunt, ne multi ciues Romani Barbaris traderentur: propterea quia Traianus uicta Dacia, ex toto orbe Romano infinitas eò copias hominũ transtulerat, ad agros & urbes colẽdas. Dacia enim diuturno bello Decibali fuerat exhausta, pacẽ tamẽ omni tẽpore imperij sui habuit, semel tantũ per præsidẽ dimicauit, orbẽ Romanũ circuit, et multa ædificauit: facundissimus Latino sermone, Græco eruditissimus fuit, nõ magnã clemẽtiẽ gloriã habuit, diligentissimus tamen circa ærariũ, & militum disciplinam. Obijt in Campania, maior sexagenario, imperij anno xxi. mense

mẽse x. die xxix. ipsius. Senatus ei tribuere noluit diuinos honores. tamẽ cũ successor ipsius T. Aurelius Fuluius Antoninus, hoc uehemẽter exigeret et uni uersi senatores palã resisterẽt, tãdẽ obtinuit. Ergo Adriano successit M. Antoninus Fuluius Boioinus, idem etiã Pius nominatus, genere claro, sed nõ admodũ uetere: uir insignis, & qui meritò Numæ Põpilio cõparatur, ita ut Romulo & Traiano æquetur. uixit ingenti honestate priuatus: maiori, in imperio. nulli acerbus, cunctis benignus, in re militari moderata gloria, defendere magis prouincias quàm amplificare studens, uiros iustissimos ad administrandam Remp. quærẽs, bonis honorem habẽs, improbos sine aliqua

k a accr

acerbitate detestās, regibus amicis uenerabilis non minus quā terribilis: adeo ut Barbarorum plurimæ nationes, depositis armis, ad eum cōtrouersias suas litesque deferrent, sententiæque eius parerent. Hic ante imperiū ditissimus, opes quidem suas stipendijs militum, & circa amicos liberalitatibus minuit, uerum ærariū opulentum reliquit. Pius propter clementiam dictus est. Obijt apud Lorios, uillam suam, milliario ab urbe xij. uitæ anno lxxvij. imperij xxiiij. atque inter deos relatus est, & meritò consecratus.

Post hūc imperauit M. Antoninus Verus, haud dubiè nobilissimus: quippe cum eius origo paterna à Numa Pōpilio, materna à Salentino rege pendēret, Cum

eo L. Annius Antoninus Verus, tumque primū Romana Resp. duobus æquo iure imperiū administrantibus paruit, cum usque ad eū singulos semper habuisset Augustos. Hi & genere inter se coniūcti fuerūt, et affinitate, nam Verus Annius Antoninus, M. Antonini filiā in matrimoniū habuit, M. Antoninus gener Antonini Pij fuit, per uxore Valeriam Faustina, iuniorem consobrinā suā. Hi bellū cōtra Parthos gesserunt: qui post uictoriam Traianum primū rebellauerāt. Verus Antoninus ad id profectus est: qui Antiochię & circa Armeniā agēs, multa per duces & ingētia patrauit; Seleuciā Assyriæ urbē nobilissimā cum cccc. millibus hominum cepit: Parthicū trium.

phum reuexit, cū fratre eodemq̄
 socero triumphauit. Obijt tamē
 in Venetia, cū à Cōcordia ciuita
 te Altinū proficisceretur, & cum
 fratre in uehiculo sederet, subito
 sanguine ictus, casu morbi, quē
 Græci ἀπόωληξιμ uocant. uir in-
 genij parum ciuilis, reuerentia ta-
 men fratris nihil unquam atrox
 ausus. Cū obijisset xi. imperij an-
 no, inter deos relatus est.

Post eum Marcus Antoninus
 solus Remp. tenuit, quem mirari
 facilius quis, q̄ laudare possit. A
 principio uitæ tranquillissimus,
 adeo ut in infantia quoq̄ uultū
 nec ex gaudio, nec ex mœrore
 mutaret. Philosophiæ deditus
 Stoicæ ipse etiā, non solum uitæ
 moribus, sed etiā eruditione phi-
 losophus, tantę admirationis ad
 huc

huc iuuenis, ut eum successorem
 parauerit Adriānus relinquere.
 adoptato tamen Antonino, Piū
 generum esse ei idcirco uoluerit,
 ut hoc ordine ad imperium per-
 ueniret. Institutus est ad philoso-
 phiam per Apollonium Chalce-
 donium, ad scientiā Græcarum
 literarū per Cheronensem, Plu-
 tarchi nepotem. Latinas autem
 literas eum Fronto orator nobi-
 lissimus docuit. Hic cum omni-
 bus Romę equo iure egit, ad nul-
 lam insolentiam elatus est impe-
 rij fastigio, liberalitatis prōptissi-
 me, prouincias ingēti benignita-
 te et moderatione tractauit. Con-
 tra Germanos eo principe res fe-
 liciter gestæ sunt. Bellū ipse unū
 gessit Marcomannicū, sed quan-
 tum nulla memoria fuit, adeo ut

Punicis conferatur. quod eo grauius est factum, q̄ uniuersi exercitus perierant. sub hoc enim tantus casus pestilentiae fuit, ut post uictoriam Persicā, Romae ac per Italiā, prouincias q̄, maxima hominum pars, militū omnes ferē copiae lāguore defecerint. Ingenti ergo labore & moderatione cum Apud Carnuntū iugi triennio perseuerasset, bellū Marcomannicum confecit, quod cum his Quadi, Vandali, Sarmatae, Sueui, atq̄ omnis Barbaria commouerat: multa hominum millia interfecit: ac Pannonijs seruitio liberatis, Romae rursus cū Commodo Antonino filio suo, quem iam Cæsarem fecerat, triūphauit. Ad huius belli usum ærario exhausto, cū largitiones nullas haberet,

beret, neq̄ indicere prouincialibus aut senatui aliquid uellet, instrumenta regij cultus facta in foro diui Traiani sectione, distraxit. uasa aurea, pocula crySTALLINA & murrina, uxoriā ac suam sericam ac auream uestem, multa ornamenta gemmarū, ac per duos continuos menses uenditio habitata est, multum q̄ auri redactum. Post uictoriā tamen emptoribus precia restituit, qui reddere comparata uoluerunt. molestus nulli fuit, qui maluit semel emptā retinere. Hic permisit uiris clariorib. ut cōuiuia eodem cultu quo ipse, & ministris similibus exhiberēt. In editione munerū post uictoriā adeò magnificus fuit, ut centum simul leones exhibuisse tradat. Cū igitur fortunatā Remp.

& uirtute & māfuetudine reddi-
diffet, obiit xvij. imperij anno, ui-
tæ lxi. & omnibus certatim adni-
tentibus, inter deos relatus est.

Huius successor L. Antoninus
Cōmodus, nihil paternū habuit,
nisi q̄ cōtra Germanos foeliciter
& ipse pugnauit. Septembrem
mēsem ad nomē suū trāsferre co-
natus est, ut Commodus dicere-
tur: sed luxuria & obscœnitate
deprauatus, gladiatorij sarmis se-
pissimè in ludo, deinde etiam in
amphitheatro cū huiusmodi ho-
minib. sepe dimicauit. obiit mor-
te subita, adeo ut strāgulatus, uel
ueneno interfectus putaret̄, cum
annis xij. post patrē, & viij. mēsi-
bus imperasset, tāta execratione
omniū, ut hostis humani generis
etiam mortuus iudicaretur.

Huic

Huic successit Pertinax, gran-
dæuus iam, ut qui septuagenariā
attigisset ætatē, præfecturam ur-
bis tum agens, ex s. c. imperare
iussus. Octogesimo imperij die
prætorianorum militum seditio-
ne, & Iuliani scelere occisus est.

Post eū Saluius Iulianus Rēp.
inuasit, uir nobilis et iure peritissi-
mus, nepos Saluij Iuliani, qui sub
diuo Adriano perpetuum com-
posuit edictū. Victus est à Seue-
ro apud Miluiū pontem, interfe-
ctus in palatio, uixit mensibus se-
ptem, postq̄ cœperat imperare.

Hinc imperij Romani admini-
strationē Septimius Seuerus ac-
cepit, oriūduus ex Africa puincia
Tripolitana, oppido Lepti. solus
omni memoria & antè & postea
ex Africa impator fuit, hic primū

Fisci

Fisci aduocatus, mox militaris tribunus, per multa deinde et uaria officia atq; honores usq; ad administrationē totius Reip. puenit. Pertinacē se appellare uoluit, in honorē eius Pertinacis qui à Iuliano fuerat occisus. Parcus admodum fuit, natura seuus, bella multa et foeliciter gessit. Pescenniniū Nigrū, qui in Ægypto & Syria rebellauerat, apud Cyzicū interfecit: Parthos uicit, & Arabas interiores, & Adiabenos. Arabas quoq; superauit, ut etiā prouinciā ibi faceret: idcirco Parthicus, Arabicus, et Adiabenicus dictus est. multa toto Romano orbere parauit, sub eo etiā Clodius Albinus, qui in occidēdo Pertinace socius fuerat Iuliano, Cæsarem se in Gallia. fecit; uictusq; apud Lugdunum,

dunum, est interfectus. Seuerus autē præter bellicā gloriā, etiā ciuilib. studijs clarus fuit, & literis doctus, philosophiæ scientiā ad plenū adeptus. Nouissimū bellū in Britānia habuit: utq; receptas prouincias omni securitate muniret, uallum per xxxv. millia passuū à mari ad mare deduxit. Decessit Eboraci admodū senex, imperij anno xvi. mēse iij. et Diuus appellatus est. nā filios duos successores reliquit, Bassianū & Geta: sed Bassiano Antonini nomē Senatus uoluit imponi. itaq; dictus est M. Aurelius Antoninus Bassianus: patriq; successit. Nam Geta hostis publicus iudicatus, confestim perijt.

Marcus igitur Aurelius Antoninus Bassianus, idēq; Caracalla, morum

morum ferè paternorū fuit, paulo asperior, & minax. opus Romæ egregium fecit lauacri, quæ Antoninianæ appellantur. nihil præterea memorabile. impatiens libidinis, ut qui nouercam suam Iuliam, uxorem duxerit. Defunctus est in Osdroene apud Edesam, moliens aduersum Parthos expeditionem, anno imperij vi. mense ij. uix egressus ætatis xliij. annū. funere publico elatus est.

Opilius deinde Macrinus, qui præfectus prætorij erat, cū filio Diadumeno facti imperatores, nihil memorabile ex temporis breuitate gesserūt. nā imperiū eorū ij. mēsiū, et unius anni fuit. seditiōe militari ambo pariter occisi sunt.

Creatus est post hos M. Aureius Antoninus, hic Antonini Caracallæ

racallæ filius putabatur. sacerdos autē Heliogabali tēpli erat. Is cū Romæ & militū & Senatus expectatione uenisset, probris se omnib. cōtaminauit. Impudicissimè & obscœnissimè uixit, biēniōq; post & viij. mēsiū, tumultu interfectus est militari, & cū eo mater Semiasyra. Successit huic Aurelius Alexāder, ab exercitu Cæsar, à Senatu Augustus nominatus. iuuenis admodū. susceptoq; aduersus Persas bello, Xerxē Xerēnorū regē gloriosissimè uicit. militarē disciplinā seuerissimè rexit, quasdā tumultuarias legiōes integras exautorauit. Assessorē habuit, uel scriniij magistrum, Vipianum, iuris conditorem. Romæ quoq; fauorabilis fuit. Perijt in Gallia, militari tumultu, xiij. impe

imperij anno, & die viij. in matrē
suam Mammeam unicē pius.

LIBER NONVS.

POST hūc Maximinus ex cor-
pore militari primus ad im-
perium accessit, sola militum uo-
lūtate, cum nulla Senatus inter-
cessisset autoritas, neq; ipse sena-
tor esset. Is bello aduersus Ger-
manos foeliciter gesto, cum à mi-
litibus esset imperator appella-
tus, à Pupieno Aquileiæ occisus
est, deserentibus eum militibus
suis, cum filio adhuc puero, cum
quo imperauerat triēnio, & pau-
cis diebus.

Postea tres simul Augusti fue-
rūt, Pupienus, Balbinus, & Gor-
dianus. duo superiores obscuris-
simo genere, Gordianus nobilis:
quippe

quippe cuius frater senior Gordi-
anus cōsensu militū cū proconsu-
latum Africæ gereret, Maximia-
no imperante princeps fuisset ele-
ctus. Itaq; cū Romam uenissent
Balbinus & Pupienus, in palatio
interfecti sunt, soli Gordiano im-
perio reseruato.

Gordianus admodum puer,
cum Tranquillam Romæ duxis-
set uxorē, Ianūgeminū aperuit: et
ad Orientem profectus, Parthis
bellum intulit, qui iam molieban-
tur erūpere. quod quidem mox
foeliciter gessit, prælijsq; ingenti-
bus Persas afflixit. Rediens haud
longe à Romanis finibus interfe-
ctus est fraude Philippi, qui post
eum imperauit. Miles ei tumulū
xx. milliario à Circesso, quod ca-
strum nunc Romanorum est, Eu-
phrati

phrati imminens, ædificauit, exequias Romã reuexit, ipsum diuum appellauit.

Philippi duo, filius & pater, Gordiano occiso, imperiũ inuasẽrũt: atq; exercitu incolumi reducto, ad Italiam è Syria pfecti sunt. His imperantib. M. annus Romę urbis ingenti ludorũ apparatus spectaculorũq; celebratus est. ambo inde ab exercitu interfecti sunt: senior Philippus Veconę, Romę iunior. Annis quinque imperauerũt. inter diuos tamen relati sunt.

Post hos Decius è Pãnonia inferiore, Bubalię natus, imperium sumpsit. bellũ ciuile quod in Gallia motũ fuerat, oppressit. filiũ suum Cæsarẽ fecit, Romę lauacrũ edificauit. Cũ biennio ipse & filius eius imperassent, uterq; in Barba

rico

rico interfecti sunt. senior meruit inter diuos referri.

Mox Impp. creati sunt, Galus Hostilianus, et Galli filius Volusianus. sub his Aemilianus in Mœsia res nouas molitus est: ad quem opprimẽdũ, cũ ambo profecti essent, Interamnę interfecti sunt, nõ cõpleto biennio. nihil omnino clarũ gesserunt. Sola pestilentia morbis atq; ægri tudinib. notus, eorum principatus fuit.

Aemilianus obscurissimẽ natus obscurius imperauit, ac tertio mense extinctus est.

Hinc Licinius Valerianus in Rhetia & Norico agẽs, ab exercitu Imperator, & mox Augustus est factus. Galienus quoq; Romę à Senatu Cæsar est appellatus. Horũ imperiũ Romano nomini per

I 2 nicio

niciosum, & penè exitiabile fuit, ita ut uel infoelicitate principū, uel ignauia Germani Rauennam usq̄ uenirent. Valerianus in Mesopotamia bellū gerens, à Sapore Persarum rege superatus est, mox etiā captus, apud Parthos ignobili seruitute cōsenuit. Nam quā diu uixit rex eiusdem prouincię, incuruato eo, pedem eius ceruicib. imponens, solitus erat equum conscendere.

Galienus cum adolescens factus esset Augustus, imperiū primum foeliciter, mox commodè, ad ultimū perniciose gessit. Nam iuuenis in Gallia & Illyrico multa strenuè fecit, occiso apud Murciam Ingenuo, qui purpurā sumpserat, & Trebelliano. diu placidus & quietus, mox in omnē la-

sciuiam

sciuiā dissolutus, tenendæ Reip. habenas probrosa ignauia & desperatione laxauit. Alemanni uastatis Gallijs in Italiā penetrauerunt, Dacia, quæ à Traiano ultra Danubium fuerat adiecta, amissa est, Græcia, Macedonia, Pontus, Asia, uastata per Gothos. Pannonia à Sarmatis Quadisq̄ populata est. Germani usq̄ ad Hispanias penetrauerūt, & ciuitatē nobilem Tarraconē expugnauerunt. Parthi Mesopotamīa occupata, Syriam sibi cōperant uindicare, cum iā desperatis rebus, et deletio imperio Romano, Posthumus in Gallia obscurissimè natus, purpuram sumpsit; & per annos decem ita imperauit, ut cōsumptas penè prouincias ingēti uirtute et moderatione reparauerit, qui se-

ditione militum interfectus est, quòd Moguntiacum quæ aduersum eum rebellauerat, Lollianos nouas moliente, diripiendam militibus tradere noluiſſet. Post eum Marius, uilissimus opifex, purpuram sumpsit, & secundo die interfectus est. Victorinus postea Galliarum accepit imperium, uir strennuissimus: sed cū nimix libidinis esset, & matrimonia aliena corrumpere, Agrippinæ occisus est, actuario quodam machinante dolum, imperij sui anno secundo. Huic successit Tetricus Senator, qui Aquitaniam honore præsidis administrans, absens à militibus. Imperator electus est, & apud Burdegalam purpuram sumpsit, seditiones multas militum pertulit. Sed cum hæc

in Gal

in Gallia agerent, in Oriēte per Odenatum Persæ uicti sunt: defensa Syria, recepta Mesopotamia, usq; ad Ctesiphontem Odenatus penetrauit. Ita Galieno Remp. deserente, Romanum imperiū in Occidente per Posthumium, per Odenatum in Oriente seruatum est. Galienus interea fraude Aureoli ducis sui, Mediolani cum fratre Valeriano occisus est, imperij anno nono.

Claudius q; successit, à militibus electus, à Senatu appellatus Augustus. Hic Gothos, Illyricū, Macedoniamq; uastates, ingenti prælio uicit: parcus uir, ac modestus, et iusti tenax, & Reip. gerendæ idoneus: qui tamen intra bienniū morbo perijt, & Diuus appellatus. Senatus ingenti eū

l 4 honore

honore decorauit, scilicet ut in curia clypeus ipsi aureus, item in Capitolio statua aurea poneretur.

Quintilius post eum, Claudij frater, consensu militum imperator electus est: uir unicæ moderationis & ciuilitatis, equandus fratri, uel præponendus: cōsensu à Senatu appellatus Augustus. septimo decimo die imperij occisus est.

Post eum Aurelianus cæpit imperium, Dacia ripensi oriundus: uir in bello potens, animi tamen immodici, & ad crudelitatem propensior. Is quoque Gothos strenuissime uicit, Romanam ditionem ad fines pristinos, uaria bello rû felicitate reuocauit. superauit in Gallia Tetricum: qui à militibus imperator electus apud Catalaunios,

nios, ipso Tetrico prodente exercitum suum, cuius assiduas seditiones ferre non poterat: quin etiam per literas occultas Aurelianus ita fuerat deprecatus, ut inter alia uersu Virgiliano uteretur, Eripe me his inuicte malis. Zenobiam quoque, occiso marito Odenato, qui Occidentem tenebat, haud longè ab Antiochia non sine graui prelio cepit: ingressusque Romam, nobilem triumphum quasi receptor Orientis Occidentisque egit, currum præcedentibus Tetrico & Zenobia. Qui quidem Tetricus etiam corrector Lucaniae postea fuit, ac priuatus diutissime uixit. Zenobia autem, posteros, qui adhuc manent Romæ, reliquit. Hoc imperante etiam monetarii in urbe rebellauerunt,

uerunt uiciatis pecunijs & Fœlicis. Rationali interfecto. quos Aurelianus uictos, ultima crudelitate cōpescuit, plurimos nobiles capite dānauit, seuus ac sanguinarius, ac necessarius magis in quibusdam, q̄ in ullo amabilis Imperator. Trux omni tempore, etiā filij sororis interfector, disciplinæ tamen militaris & morum dissolutorum magna ex parte corrector. Urbem Romam muris firmioribus cinxit: templum Soli ædificauit, in quo infinitum auri, gemmarumq̄ constituit. Prouinciā Daciā, quam Traianus ultra Danubium fecerat, intermisit, uastato omni Illyrico, & in Mœsia collocauit. & est in dextra Danubio, in mare fluenti, cum antea fuerit in læua.

Occi-

Occiditur serui sui fraude, qui ad quosdam militares uiros amicos ipsius nomina pertulit annotata, falso manum eius imitatus, tanquam Aurelianus ipsos pararet occidere. itaq̄ ut preueniret ab iisdem, interfectus est in itineris medio, quod inter Constantino-polim & Heraclium est strate ueteris. Locus Zenophurium appellatur. mors tamen eius inulta non fuit, meruit quoque inter diuos referri, imperauit annos v. menses vi.

Tacitus post hūc suscepit imperiū, uir egregiè moratus, et reip. gerendæ idoneus: nihil tamen clarum potuit ostēdere, intra vi. mensē imperij morte preuētus.

Florianus qui Tacito successerat, duob. mēsis, & diebus xx. in impe-

in imperio fuit, neque quicquam dignum memoria egit.

Post hunc Probus, uir illustris gloria militari, ad administrationem Reipub. accessit. Gallias à barbaris occupatas, ingenti praeliorum foelicitate restituit. Quosdam imperium usurpare conatos, scilicet Saturninum in Oriente, Proculum & Bonosum Agrippinae, certaminibus oppressit: uineas Gallos & Pannonios habere permisit. opere militari Almuntem apud Syrmium, & Auræum apud Mœsiam superiorē uineis conseruit, & prouincialibus colendas dedit. Hic cum bella innumera gessisset, pace parta, dixit, breui milites necessarios non futuros. uir acer ac strenuus, iustus, & qui Aurelianum æquaret gloria
mili.

militari, morum tamen ciuilitate superaret. Interfectus autem est Syrmio tumultu militari, in turre ferrata. imperauit annos vi. menses quatuor.

Post hunc Carus est factus Augustus, Narbonæ natus in Gallia. is confestim Carinum & Numerianum filios Cæsares fecit, cum quibus regnauit duobus annis. sed dum bellum aduersum Sarmatas gerit, nunciato Persarum tumultu, ad Orientem profectus, res contra Persas nobiles gessit: ipsos praelio fudit, Corchen & Ctesiphontem urbes nobilissimas cepit: & cum castra supra Tigridem haberet, ictu diuini fulminis perijt. Numerianus quoque filius eius, quem secum ad Persas duxerat, adolescens egregiae

gregię indolis, cū oculorū dolore correptus, lecticula uehere, impulfore Apro, qui focer eius erat, per insidias occisus est. et cū dolo occultaret, ipsius mors foetore cadaueris p̄dita est. milites enim qui eum sequebantur, foetore commoti, diductis lecticulæ pallijs, post aliquot dies mortem eius notam habere potuerunt. Interea Carinus, quem Cæsarē in Parthos proficiscens Carus in Illyrico, Gallia, Italia reliquerat, omnibus se sceleribus co inquinauit: plurimos innoxios fictis criminib. occidit: matrimonia nobilia corrupit: condiscipulis quoque qui eum in auditorio uel leui fatigatione taxaerant, perniciosus fuit. Ob quæ omnibus bonis inuisus, non multo post

to post pœnas dedit. Nam de Perside uictor exercitus rediens, cum Carū Augustum fulmine, Numerianum Cæsarem insidijs perdidisset, Diocletianum Imperatorem creauit Dalmatia oriundum, uirū obscurissimè natū: adeo ut à plerisque scribē filius, à nonnullis Amullini senatoris libertinus fuisse credatur.

Is prima militum concione iurauit Numerianum nullo suo dolo interfectum. & cum iuxta eum Aper, qui Numeriano insidias fecerat, constitisset, in conspectu exercitus manu Diocletiani percussus est. Postea Carinum omnio odio et detestatione uiuētē, apud Murgum ingenti prælio uicit, proditū ab exercitu suo, quē fortiozem habebat, certē desertū inter

inter Viminatum atq; Auræum montem. Ita rerū Romanarum potitus, cū tumultū rusticani in Gallia cōcitassent, et factioni suæ Baucadarū nomen imponerent, duces aut haberent Amandum & Aelianum, ad subigendos eos Maximianum Herculeum Cæsarem misit, qui leuibus prælijs agrestes domuit, et partem Gallie reformauit. Post hæc tempora etiam Carausius, qui uilissimè natus, in serenę militiæ ordine famam egregiã fuerat consecutus, cum apud Bononiam per tractū Belgicæ & Armoricæ parandum mare accepisset, quod Franci & Saxones infestabant, multis barbaris sæpe captis, nec præda integra, aut prouincialibus reddita, aut imperatorib, missa,

cum

eum suspicio esse cœpisset, consultò ab eo admitti Barbaros, ut transeuntes cum præda exciperet, atq; hac se occasione ditaret. à Maximiano iussus occidi, purpuram sumpsit, & Britannias occupauit. Ita cum per omnem orbem terrarū res turbatæ essent, & Carausius in Britannijs rebelaret, Achilles in Oriente, Africam Quinquegētiani infestaret, Narseus Orienti bellū inferret, Diocletianus Maximianū Herculeum ex Cæsare fecit Augustū, Constantium & Maximianum Cæsares. Quorum Constantius per filiã nepos Claudij traditur. Maximianus Galerius in Dacia haud longè à Sardyca natus, atq; ut eos affinitate cōiungeret, Constantius priuignā Herculei Theodoram

doram accepit, ex qua postea sex
 liberos Cōstātinī fratres habuit.
 Galerius filiā Diocletiani Valeri
 am, ambo uxores quas habuerāt,
 repudiare cōpuli. Cū Carausio
 tamē cū bella frustra tētata essent
 contra uirū rei militaris peritissi
 mū, ad postremū pax cōuenit, eū
 post septenniū Allectus socius e
 ius occidit, atq; ipse post eū Britā
 nias triēnio tenuit, qui ductu A
 sclepiodoti præfecti prætorio est
 oppressus, ita Britannia decimo
 anno recepta est. Per idē tēpus à
 Constantio Cæsare in Gallia pu
 gnatum est, circa Lingonas, die
 una aduersam & secundā fortu
 nam expertus est, nam cum re
 pētē Barbaris ingruētibus, intra
 ciuitatē esset coactus, tam præci
 piti necessitate, ut clausis portis,
 per

per murū funibus tolleretur, uix
 quinq; horis medijs aduentante
 exercitu, lx. ferè millia Alemāno
 rum cecidit. Maximianus quoq;
 Augustus bellū in Africa profi
 gavit, domitis Quinquegētianis,
 et ad pacē redactis. Diocletianus
 obsessum Alexandriae Achilleū,
 viij. ferè mense superauit, eumq;
 interfecit. uictoria acerbè usus
 est, totā Ægyptū grauibus pro
 scriptionibus cædibusq; foeda
 uit. Ea tamē occasione ordinauit
 prouidè multa, & disposuit quæ
 ad nostram ætatem manent. Ga
 lerius Maximianus primū ad
 uersum Narseū præliū & secun
 dum habuit, inter Gallicinū Car
 rasq; cōgressus, cū incōsultè ma
 gis q; ignauè dimicasset, admodū
 enim parua manu cum copiosis
 m 2, hoste

hoste commisit. Pulsus igitur, & ad Diocletianū profectus, cum ei in itinere occurrisset, tāta insolentia fertur à Diocletiano exceptus, ut per aliqua passuum milia purpuratus tradatur ad uehiculum cucurrisse. Mox tamē per Illyricum Mœsiamq; contractis copijs, rursus cum Narseo Ormisdæ & Saporis auo, in Armenia maiori pugnavit successu ingenti, nec minore consilio simul, & fortitudine: quippe qui etiam speculatoris munus cum altero aut tertio equite suscepit. pulso Narseo, castra eius diripuit, uxores, sorores, liberos cepit, infinitam extrinsecus Persarum nobilitatem, gazam Persicam copiosissimam. ipsum in ultimas regionis solitudines egit. quare à Diocletia-

cletano, in Mesopotamia tum morante, ouans regressus, ingenti honore susceptus est. Varia deinceps simul, & uiritim bella gesserunt, Carpis & Basternis subactis, Sarmatis uictis: quarum nationum ingentes captiuorum copias in Romanis finibus locauerūt. Diocletianus moratus callidè fuit, sagax præterea, & admodum subtilis ingenio, & qui seueritatē suam aliena inuidia uellet explere: diligentissimus tamē & solertissimus princeps, & qui imperio Romano primus regiae cōsuetudinis formam magis quam Romanæ libertatis inuexit, adorariq; se iussit, cum ante eum cuncti salutarentur: ornamenta gemmarum uestibus calceamentisq; indidit. Nā prius imperij insigne

in chlamyde purpurea tantū erat, reliqua cōmunia. Hercules autē propalāferus et inciuilis ingenij, asperitatē suā etiā uultus horrore significās. hic naturę suę indulgēs, Diocletiano in omnibus est sanioribus cōsilijs obsecutus. Cū autē ingrauescente æuo, parū se idoneum Diocletianus moderādo imperio esse sentiret, autor Herculeo fuit, ut in priuatā uitā concederent, & stationē tuendæ Reip. uiridioribus iunioribusq̃ mandarēt. cui egrē collega obtēperauit. tamē uterq̃ uno die priuato habitu, imperij insigne mutauit, Nicomediæ Diocletianus, Hercules Mediolani, post triūphū inclytū, quē Romę ex numerosis gētibus egerāt, pōpa ferculorū illustri, qua Narsei cōiuges

& li.

& liberi ante currum ducti sunt. Concesserunt tum Salonā unus, alter in Lucaniam. Diocletianus priuatus, in uilla quæ haud procul à Salonis est, præclaro ocio se nuit, inusitata uirtute usus: ut solus omnium post conditum Romanum imperium, ex tanto fastigio spōte ad priuatę uitæ statum ciuilitatemq̃ remearet. Contigit igitur ei, quod nulli post natos homines, ut cū priuatus obisset, inter diuos tamen referretur.

LIBER DECIMVS.

HIS igitur abeuntibus in administrationem Reip. Constantius & Galerius Augusti creati sunt, diuisusq̃ inter eos Romanus orbis, ut Galliam, Italiam, Africam, Constantius: m 4 Illy-

Illyricum, Asiam, Orientem Galerius obtineret, sumptis duobus Cæsaribus. Constantius tamen contentus dignitate Augusti, Italiæ atq; Africæ administrandæ sollicitudinem recusauit: uir egregius, & præstantissimæ ciuitatis, diuitijs prouincialium ac priuatorū studens, fisci commoda non admodum affectans: dicensq; Melius publicas opes à priuatis haberi, quàm intra unū claustrum reseruari: adeò autem cultus modici, ut festis diebus, si amicis numerosioribus esset epulandum, priuatorum eis argento ostiatim petito triclinia sternerentur. His non modò amabilis, sed etiam uenerabilis Gallis fuit: præcipuè quòd Diocletiani suspectam prudentiam, & Maximiani

miani sanguinariã temeritatem imperio eius euaserant. Obijt in Britannia, Eboraci, principatus anno tertiodecimo, atq; inter diuos relatus est. Galerius uir & probè moratus, & egregius in re militari, cum Italiã quoq; sinente Constantio administrationi suæ accessisse sentiret, Cæsares duos creauit. Verùm Cōstantio mortuo, Constantinus ex obscuriori matrimonio eius filius, in Britannia creatus est imperator, & in locum patris exoptatissimus moderator accessit. Romæ interea prætoriani excitato tumultu, Maxentium Herculei filiū, qui haud procul ab urbe in uia publica morabatur, Augustum nuncupauerunt. quo nuncio Maximianus Hercules ad spem erectus resumendi

mendi fastigij, quod inuitus ami-
 ferat, Romam aduolauit e Lucania,
 quam sedem priuatus elegerat, in
 agris amoenissimis consenescentis:
 Diocletianumque etiam per literas
 adhoratus est, ut depositam resu-
 meret potestatem, quas ille irritas
 habuit. sed aduersum motum pre-
 torianorum atque Maxentij, Severus
 Cæsar Romam missus a Galerio,
 cum exercitu uenit: obsidensque
 urbem, militum suorum scelere deser-
 tus est. auctæ Maxentio opes, con-
 firmatumque imperium. Severus fu-
 giens, Rauennæ interfectus est.
 Hercules tamen Maximianus,
 post hæc in concione exercituum
 filium Maxentium nudare cona-
 tus, seditionem & conuicia militum
 tulit. Inde ad Gallias profectus
 est: dolo composito, tanquam a
 filio

filio esset expulsus, ut Constanti-
 no genero iungeretur. moliens ta-
 men Constantinum reperta occa-
 sione interficere, qui in Gallijs, &
 militum, & provincialium ingenti-
 iam fauore regnabat, cæsis Fran-
 cis atque Alemannis, captisque eo-
 rum regibus: quos etiam bestijs, cum
 magnificentum spectaculum muneris
 parasset, obiecit. Detectis igitur
 insidijs per Faustam filiam, quæ
 dolum uiro nunciauerat, pro-
 fugit Hercules Massiliam, ibique
 oppressus (ex ea etenim nauigare
 ad filium preparabat) poenas dedit
 iustissimo exitu: uir ad omnem
 asperitatem saeuitiamque procliuus,
 infidus, incommodus, ciuilitatis
 penitus expers.

Per hoc tempus Licinius a
 Galerio imperator est factus,
 Dacia

Dacia oriūsus, notus ei antiqua
 consuetudine, & in bello quod
 aduersus Narseum gesserat, stre-
 nuis laboribus & officijs acce-
 ptus. mors Galerij cōfestim secu-
 ta est. Resp. tum ab his quatuor
 imperatorib. tenebatur, Constā-
 tino & Maxētio, filijs Augusto-
 rum, Licinio & Maximiano no-
 uis hominibus. Quinto tamen
 Constantinus imperij sui anno,
 bellum aduersum Maxentium
 ciuile cōmouit, copias eius mul-
 tis prelijs fudit: ipsum postremò
 Romæ aduersus nobiles omni-
 bus exitijs sæuientem, apud Pon-
 tem Miluiū uicit, Italiaq; est po-
 titus. Non multo post deinceps
 in Orientem quoq; aduersus Li-
 cinium Maximianus res nouas
 molitus, uicinū exitium fortuūta
 apud

apud Tarsum morte præuenit.
 Constantinus tamē uir magnus,
 & omnia efficere nitens quæ ani-
 mo præparasset, simul principa-
 tus totius orbis affectās, Licinio
 bellum intulit, quamuis neces-
 situdo illi & affinitas cum eo esset.
 nam soror eius Cōstantia, nupta
 Licinio erat. Ac primò eū in Pan-
 nonia, secundò ingenti apparatu
 bellum apud Cybalas instruen-
 tem, repentinus oppressit: om-
 niq; Dardania, Mœsia, Macedo-
 nia potitus, numerosas prouin-
 cias occupauit: uaria deinceps in-
 ter eos bella, & pax reconciliata
 ruptaq; est. Postremò Licinius
 nauali & terrestri prælio uictus
 apud Nicomediam, se dedidit, et
 cōtra religionē sacramēti Thessa-
 lonicæ priuatus occisus est. Eo
 tem

tempore res Romana sub uno Augusto & tribus Cæsaribus, (quod nunquam aliàs) fuit, cum liberi Constantini Galliæ, Orienti, Italiæq; præessent. Verùm insolentia rerum secundarum aliquantulum Constantinum ex illa fauorabilis animi docilitate mutauit. Primum necessitudines persecutus, egregium uirum, et sororis filium, commodè indolis iuuenem interfecit, mox uxorem, post numerosos amicos. Vir primo imperij tempore optimis principibus, ultimo medijs comparandus. Innumera in eo animi corporisq; uirtutes claruerunt, militaris gloriæ appetentissimus, fortuna in bello prospera fuit: uerùm ita, ut non superaret industriã, Nam etiam

Go

Gothos post ciuile bellum uariè profligauit. Pace his ad postremum data, in gentem que apud barbaras gentes memoriam gratiæ collocauit: ciuilibus artibus, & liberalibus studijs deditus, affectator iustitiæ & amoris, quæ omnino sibi & liberalitate & docilitate quæsiuit, sicut in nonnullos amicos dubius, ita in reliquos egregius: nihil occasionum prætermittens, quo opulentiores eos clarioresq; præstaret, multas leges rogauit, quasdam ex bono & æquo, pluresq; superfluas, nonnullas seueras, primusq; urbem nominis sui ad tantum fastigium euehere molitus est, ut Romæ æmulam faceret. Bellum aduersum Parthos moliens, qui iam

Meso-

Mesopotamiam fatigabant, und
et trigesimo anno imperij, ætatis
sexto & sexagesimo. Nicomediæ
in uilla publica obiit. denunciata
mors eius etiam per crinitam stel-
lam, quæ inusitatae magnitudinis
aliquandiu fulsit. Eam Græci *κο-
μήτην* uocant, atque inter diuos me-
ruit referri.

Successores filios tres reliquit,
atque unum fratris filium. uerum
Dalmatius Cæsar prosperrima
indole, neque patruo absimilis,
haud multo post oppressus est
factione militari, & Constantio
patruæ suo sinente potius quam
iubente. Constantinum porro
fratri bellum inferentem, & apud
Aquileiam incōsultius prælium
aggressum, Constantis duces in-
teremerunt. ita Resp. ad duos Au-
gustos

gustos redacta est. Cōstantij im-
perium strenuum aliquandiu, &
iustum fuit. mox cum & ualetu-
dine improspera, & amicis pra-
uioribus uteretur, ad grauiam uitiam
cōuersus, cum intolerabilis pro-
uincialibus, militibus iniucūdus
esset, factione Magnentij occisus
est. Obiit haud longè ab Hispa-
nijs, in castris cui Helenæ nomen
est, anno imperij xvij. ætatis tri-
gesimo: rebus tamē plurimis stre-
nuè in militia gestis, exercituique
per omnem uitam & tempus sine
grauis crudelitate terribilis. Di-
uersa Cōstantis fortuna fuit. à Per-
sis enim multa & grauiam perpes-
sus, sæpe captis oppidis, obsessis
urbibus, cæsis exercitibus. nul-
lumque ei cōtra Saporem prospe-
rum prælium fuit: nisi quod apud
n Singa-

Singaram, haud dubiam uictoria
 riam ferocia militum amisit: qui
 pugnam seditiosè & stolidè con-
 tra rationem belli, die iam præci-
 piti poposcerunt. Post Constan-
 tis necem, Magnentio Italiam,
 Africā, Gallias obtinente, etiam
 Illyricum res nouas habuit, Ve-
 teranione ad imperium cōsensu
 militū electo: quem grandæuum
 iam, & cunctis amabilem, diutur-
 nitate & felicitate militiæ, ad tuē-
 dum Illyricum principes creauē-
 rant: uirum probum, & morum
 ueterum, ac iucundæ ciuilitatis:
 sed omnium liberalium artium
 expertem: adeo ut ne elementa
 quidem prima literarum, nisi grā-
 dæuus, & iam imperator, accepe-
 rit. Sed à Constantio, qui ad ul-
 tionem fraternæ necis, bellum ci-
 uile

uile commouerat, abrogatum est
 Veteranioni imperiū: qui nouo
 inusitatoq; more, consensu mili-
 tum deponere insigne cōpulsus
 est. Romæ quoq; tumultus fuit:
 Nepotiano, Constantini sororis
 filio, per gladiatoriam manum im-
 perium uendicante, qui sæuis ex-
 ordijs dignum exitum nactus est,
 uigesimo enim atq; octauo die à
 Magnentianis ducib. oppressus,
 pœnas dedit: caputq; eius pilo
 per urbem circumlatum est. Gra-
 uissimæ proscriptiones & nobi-
 lium cædes fuerunt. Non multo
 post Magnentius apud Mursam
 profligatus acie est, ac penè ca-
 ptus. ingentes Romani imperij
 uires ea dimicatione consumptæ
 sunt, ad quælibet bella externa i-
 doneæ, quæ multum triumpho-

rum possent securitatisq; conferre. Orienti mox à Cōstantio Cæsar est datus, patruī filius Gallus, Magnentiusq; diuersis prælijs uictus, uim uitæ suæ apud Lugdunum attulit, imperij anno tertio, mense septimo: frater quoq; eius Senonis, quem ad tuendas Gallias Cæsarē miserat. Per hæc tempora etiam à Constantio multis inciuilibus gestis, Gallus Cæsar occisus est, uir natura ferox, & ad tyrannidem pronior, si suo iure imperare licuisset. Syluanus quoque in Gallia res nouas molitus, ante diē trigessimū extinctus est. Mox Iulianū Cæsarē ad Gallias misit, patruelē suū, Galli fratrem, tradita ei in matrimoniū sorore. Cum multa oppida Barbari expugnassent, alia obsiderēt, ubiq; foeda

foeda uastitas esset, Romanumq; imperium dubia iam calamitate nutaret: ab hoc modicis copijs apud Argentoratum, Galliaē urbem, ingētes Alemannorum copiae extinctæ sunt. rex nobilissimus captus: Gallie restitutæ: multa postea per eundem Iulianum egregia aduersum Barbaros gesta sunt: submotiq; ultra Rhenū Germani, & finibus suis Romanum imperium restitutum. Neq; multo post, cum Germanici iam exercitus à Galliarum præsidio tollerentur, consensu militum Iulianus factus Augustus est: interiectoq; anno, ad Illyricum obtinendum profectus est: Constantio Parthicis bellis occupato, qui rebus cognitis, ad bellum ciuile conuersus, in itinere obiit: inter

Ciliciam Cappadociamq̄, anno imperij octauo & trigesimo, ætatis quinto & quadragesimo, meruitq̄ inter diuos referrit: uir egregiæ trāquillitatis, placidus, nimis amicis & familiaribus credens, mox etiā uxoribus deditior: qui tamē primis imperij annis ingenti se modestia egerit, familiarium etiam locupletator: neq̄ inhonoros sinens, quorum laboriosa expertus fuisset officia. ad seueritatem tamen propensior, si suspicio imperij moueretur. mitis aliās, & cuius in ciuilib. magis q̄ in externis bellis sit laudanda fortuna.

*Eutropius
de se.*

Hinc Iulianus rerum potitus est: ingentiq̄ apparatu Parthis intulit bellū. cui expeditioni ego quoq̄ interfui. Aliquot oppida & castella Persarū in deditiōnem acce-

accepit, uel ui oppugnauit. Assyriamq̄ populatus, castra apud Ctesiphontem statua aliquādiu habuit. remeansq̄ uictor, dum se incōsultius prælijs inserit, hostili manu interfectus est, sexto kal. Iulias, imperij anno septimo, ætatis altero & trigesimo. atq̄ inter diuos relatus est: uir egregius, & Remp. insigniter moderaturus, si per fata licuisset, liberalibus disciplinis apprimè eruditus, Græcis doctior: atq̄ adeò, ut Latina eruditione nequaquā cum Græca scientia conueniret, facundia ingenti & prompta, memoriæ tenacissimæ. in quibusdam philosopho propior. in amicos liberalis: sed minus diligens, quàm principem decuit. Fuerunt enim nonnulli, qui uulnera gloriæ eius in-

ferrent. in prouinciales iustissimi: et tributorum, quatenus ferri posset, repressor. ciuilis in cunctos, mediocrem habens ærarij curam. glorię auidus, ac per eam animi plerūq; immodici. religionis Christianę insectator: perinde tamen, ut cruore abstineret. Marco Antonino non absimilis: quem etiam æmulari studebat.

Post hūc Iouinianus, qui tunc modestius militabat, ad obtinendum imperium consensu exercitus electus est: commendatione patris, q̄ sua, militibus notior. qui iam turbatis rebus, exercitu quoque inopia laborante, uno à Persis atque altero prælio uictus, pacem cum Sapore necessariam quidem, sed ignobilem fecit: multa t̄ finibus, ac nonnulla imperij
Romani

Romani parte tradita: quod ante eū annis ccc. & xxiij. ferè, ex quo Romanum imperium conditum erat, nūquam accidit. Quinetiam legiones nostrę, ut apud Caudiū per Pontium Thelesinum, ita & in Hispania apud Numātiā, & in Numidia sub iugū missę sunt, ut nihil tamen finium traderetur.

Ea pacis conditio non penitus reprehendenda foret, si fœderis necessitatem, cum integrū fuit, mutare uoluisset: sicut à Romanis, omnib. his bellis quę cōmemorauimus, factū est. Nam & Samnitibus & Numantinis & Numidis confestim bella illata sunt: neque pax rata fuit. Sed dum æmulum imperij ueretur, intra Orientem residens, glorię parum consuluit. Itaq; iter ingressus, atq; Illyricum
n 5 petens.

*Eutropius
suadet per-
fidiam.*

petens, in Galatiæ finibus repentina morte obiit: uir aliàs neque iners, neque imprudens. multi exanimatum opinantur nimia cruditate: nimis enim epulis inter cœnandum indulserat, alij odore cubiculi, quod ex recenti tectorio calcis, graue quiescentibus erat, quidam nimia prunarum, quas graui frigore adoleri multas iusserat. Decessit imperij mense septimo, tertio decimo kal. Martias: ætatis, ut qui plurimum ac minimum tradunt, tertio & trigesimo anno. ac benignitate principum qui ei successerunt, inter diuos relatus est. Nam & ciuilitati propior, & natura admodum liberalis fuit. Is status erat Romanæ rei, lo uiniano eodem & Varroniano Cofs. anno urbis conditæ millesimo

HIST. ROM. LIB. X. 199
mo centesimo, nono & decimo.

Quia autem ad inclytos principes uenerandosque peruentum est, interim operi modum dabimus. Nam reliqua stilo maiore dicenda sunt: quæ nunc non tam prætermittimus, quam ad maiorem scribendi diligentiam reseruamus.

F I N I S.

RERVM IN EVTROPIO
memorabilium Index.

A		additus	6
A	Ccium Epiri. pag. 118	Aequi à Camillo suba- cti	18
Achaia à Romanis in provinciae formam re- ducta	131	Aetoli à Fulvio uicti. 63	18
Achillei mors	175	Africa à Quinquegen- tianis uastata. 173. à Romanis subacta. 35	4
Adherbalis mors	57	Agrigentum captum. 51	4
Adiabeni à Seuero uicti 152	152	Agrippina Gallie. 137	4
Adiabeni à Traiano sub acti	138	Albani	4
Aelianus Rusticorū dux 172	172	Albanorum cum Ho- stilio bellum. 4. cum Pompcio	102
Aelius Hadrianus Ro. imp.	141	Albanis rex à Traiano datus	138
Aemylj Pauli in Afri- cam profectio. 34. con- tra Carthaginenses res gestae. 35. item contra Persecum. 64. mors	47	Alexandria	22
Aemilianus Rom. imp. 159. in Moesia res no- uas molitur	159	Alexandrinae thermae. 126	22
Aesquilinus mons urbi	14	Alemannorum in Ita- liam profectio. 161. clades cruentissima. 175. & 183	14
		Algidus mons	14
		Allecti	14

I N D E X.

Allecti in Carausium crudelitas	174	Antonij res gestae. 116 & 118	118
Allia fl.	17. & 18	Antonius Caracalla.	154
Almus mons	168	Appia uia	24
Amandus dux	172	Appij Claudij res gestae 15. 23. 24 & 92	92
Amphitheatrum Vespasi- ani	133	Appius Sabinus	135
Amyson capta	97	Appion rex Romanos heredes instituit. 100	100
Ancus Martius	5	Apolloniae excidium. 99	99
Andriscus in triumpho Metelli ductus	70	Apollonius Chalcedoni- us Antonini praece- ptor	147
Androginus Romae ui- sus	71	Apulia ab Hannibale ue- stata	49
Annon Afrorum dux à Leuino captus	51	Aquitania depopulatur 116	116
Annius Antonius	145	Arabia provincia à Ro- manis facta	138
Anni noua diuisio	4	Archelai contra Syllam res gestae	86
Antemates à Romulo uicti	3	Archelai regnum in pro- uinciae formam à Ro- manis redactum	122
Antonius op. captum 138	138	Ardea obsidio	7
Antiochus ad Sipylum uictus	61	Ariada-	7
Antiochi cum Ro. pax 62	62		
Antoninus Ro. imp. 143 & 144	143 & 144		

RERVM IN EVTROPIO
memorabilium Index.

A		additus	6
A	Ccium Epiri.	Aequi à Camillo sub-	18
	pag. 118	cti	18
Achaia	à Romanis in	Aetoli à Fulvio uicti.	63
	provinciae formam re-		
	ducta	Africa à Quinquegen-	132
Achillei mors	175	tianis uastata. 173. à	
Adherbalis mors	77	Romanis subacta. 35	
Adiabeni à Seuero uicti	152	Agrigentum captum.	51
Adiabeni à Traiano sub	acti	Agrippina Gallie. 137	138
		Albani	4
Aelianus Rusticorū dux	172	Albanorum cum Ho-	
		stilio bellum. 4. cum	
Aelius Hadrianus Ro.	imp.	Pompeio	102
	141	Albanis rex à Traiano	
Aemylj Pauli in Afri-	cam profectio. 34. con	datus	138
	tra Carthaginenses res	Alexandria	22
	geste. 35. item contra	Alexandrinae thermæ.	126
	Persecum. 64. mors		
Aemilianus Rom. imp.	159. in Moesia res no-	Alemannorum in Ita-	
	uas molitur	liam profectio. 161.	
	159	clades cruentissima.	
Aesquilinus mons urbi		175. & 183	
		Algidus mons	14
		Allesti	

I N D E X.

Allesti in Carausium	Antonij res gestæ. 116 et
crudelitas	174. 117. mors 118
Allia fl.	17. & 18 Antonius Caracalla.
Almus mons	168 154
Amandus dux	172 Appia uia 24
Amphitheatrum Vespæ	Appij Claudij res gestæ
fiani	133 15. 23. 24 & 92
Amyson capta	97 Appius Sabinus 135
Ancus Martius	5 Appion rex Romanos
Andriscus in triumpho	heredes instituit. 100
Metelli ductus	70 Apolloniae excidium.
Androginus Romæ ui-	99
sus	71 Apollonius Chalcedoni
Annon Afrorum dux à	us Antonini præce-
Leuino captus	51 ptor 147
Annius Antonius	145 Apulia ab Hānibale uæ
Anni noua diuisio	4 stata 49
Antemates à Romulo	Aquitania depopulatur
uicti	3 116
Antomusiū op. captum	Arabia prouincia à Ro-
138	manis facta 138
Antiochus ad Sipylum	Archelai contra Syllam
uictus	61 res gestæ 86
Antiochi cum Ro. pax	Archelai regnum in pro-
62	uincia formam à Ro-
Antoninus Ro. imp. 143	manis redactum 122
& 144	Ardea obsidio 7
	Ariara

I N D E X.

Ariarathes Cappadox.	Attalus rex, moriens po
74 (85)	pulum Ro. heredem
Ariobarfanis res gestæ.	instituit 73
Aristarchus Colchorū	Attali & Leuini amici-
rex 103	tia 51
Aristobolus Iudaorum	Attela ci. 119
rex 105	Attilij Glabronis facta,
Ariston Atheniensis. 85	61
Aristonici contra Ro.	Attilij Reguli res gestæ
res gestæ 74	33. 38. fides atq; con-
Ariminum op. 30	stantia 38
Armenia à Mithridate	Auentinus mons urbi
debellata. 97. à Parthis	adiectus 5
subacta. 125. Parthis	Augustus dictator 12
erepta. 138. recepta.	Aulus Plautius 123
120. & in prouinciæ	Aurelianus imperator.
formam redacta 138	164
Arunculeius Cæsaris le	Aurelij Alexandri imp.
gatus. 106. (pta. 75	res gestæ 114
Aruernorum ciuitas ca	Aurelij Fuluij Ro. imp.
Aruntis Tarquiniij F.	facta 143
mors 9	Aurelia uia 127
Asclepiodotus 174	Aureus mons 168. 172
Asia à Gothis depopula	Aureolus dux, Galieni
ta 161	intersector 163
Assyria prouincia facta	B
130	Babylonia à Traiano
	subacta

I N D E X.

subacta 138	Brutianorum ciuitates
Balbinus Ro. impera-	ab Hannibale ad Ro
tor. 156. eius mors. 157	manos deficiunt 55
Basianus Seueri imp. fi	Brutiorū urbes ab Han
lius 153	nibale occupatæ. 49
Baucadarum nomē. 172	Brutus Cæsaris interse
Bebriacum Italiae ciui-	ctor 115
tas 128 (100	Brutus cum suis interse
Berenice Libyæ ciuitas.	cutur 115
Bithynia à Lucullo re-	Brutus cōcitatur populū
cepta 97	aduersus Tarquiniū. 7
Bituitus Aruernorū dux	Bruti consulis mors. 9
à Longino uictus. 76	Brutij Romam depopu
Bocchus rex à C. Ma-	lantur 26
rio superatus 78	Brutū Romanæ matro
Bonosus à Probo oppri-	næ interfectum luxe-
mitur 168	runt 9
Britānia Neronis socor	Bubalia 158
dia ferè amissa 125	Burdegala ciuitas 162
Britanni à Claudio de-	C
bellati. 123. item à Ve	Cabylo urbs capta. 99
spasiano 130	Cæcilius Metellus cur
Britannos Cæsar uin-	Creticus cognomina-
cit, & stipendiarios	tus 100
facit 106	Cæcilius Metellus lu-
Brundusini à Romanis	gurtham bello uin-
capti 30	cit 78
	Cæsarea

I N D E X.

Cæsarea	122	Calabriæ urbes occu-
Cæsar à Pompeio ui-		pat Hannibal
ctus	108	Calatin capit Lucullus
Cæsaris aduersus Pompe		dux Ro.
ium acies	109	Calphurnij cum Iugur
Cæsaris & Pompeij bel		tha pax flagitiosissi-
lum ciuile	107	ma
Cæsaris de Pompeio di		Caligulæ imperatoris
cterium	108	res gestæ
C. Antius Prætor	46	Camillus Capitolium ab
Caius Cæsar Dictator.		obsidione Gallorū li-
12. quam ob causam		berat. 17. cur in exi-
interfectus	112. 113	liū pulsus. 17. contra
Caij Caligulæ imperato		Veientes missus. 16.
ris gesta	122	eius mors
C. Cassius quæstor. 107.		Campania à Pyrrhore
in mortem Cæsaris		ge depopulata
conspirat	113. 115	Cannensis clades
Cassius nobilitatis dux		Cantabria ab Octauia-
interficitur	115	no subacta
C. Marius contra Boc-		Capitolium à Tarqui-
chum regem bellum		nio Prisco inchoatū.
suscipit, Iugurtham		5. à Gallis Senonibus
debellat. 78. Thuscus		obsessū. 17. incēsum.
bello uincit	20	129.
C. Sulpitius diator		Cappadocia à Mi-
Gallos uincit	20	thridate occupa-

I N D E X.

ta	85	Cattos Domitianus de-
Caput Pompeij Cæsari		bellat
oblutum	110	Catulus in pugna uulne-
Carausius miles	172	ratus
Carbonis mors	89	Census in urbe primus. 6
Cari Augusti res gestæ		secundus. 14. & 20.
169		& 31
Carinates dux	87	Cepionis mors
Carinus Cari F.	169.	Cheronensis Antonini
171. eius scelera.		præceptor
170		Chrysus gladiatorū dux.
Carthabonis mors.	53	96
Carthago capta et di-		Cicero Catilinam urbe
ruta. 52. 67. & 69 à		e pellit
Romanis reparata.		104
75		Ciceronis mors
Carthaginensium ad-		114
uersus Rom. bellum.		Cilicia à Seruilio suba-
33. 41. 67		cta. 93. in prouincia for-
Carthaginensium lega-		mam redacta
ti à Romanis capiun-		136
tur	57	Cincinnatus aduersus
Carnuntus	148	Prænestinos missus. 18
Catalaunij	164	Circus à Tarquinio ædi-
Catanenses uicti	31	ficatus
Catilinæ impietas, &		5
mors	104.	Ciuile bellum inter Cæ-
		sarem & Pompeium.
		83. 107
		Claudia aqua
		24
		Claudius cōtra auspicia
		pugnans

I N D E X.

pugnans uincitur . 38	Constantis diuersa forma, & mors 190
Claudij Aug. facta. 123. 163 (54	Constantius Aug. 179. eius uirtutes. 180. dictorium 180
Claudij Marcelli mors.	Consules primi quando Romæ creati . s. cur noui singulis annis, & duo tantum. ibid.
Cleopatæ & Antonij coniugiū. 117. regnū. 110. mors 118	Consules quinq; uno anno creati. 10. & decem 15
Clodius Albinus 152	Consulare imperiū quando cessauerit 15
clypei aurei honor. 164	Consularis dignitas adēpta & restituta 19
Cn. Cosconius . 93 (118	Consules Romani.
Cn. Cornelius Gallus.	Appius Claudius. 30. 31
Cn. Pompeij mors 110	Nero 54
Cn. Sentius 123	Appius Pulcher 38
Cn. Scribonius Curio. 92 (tus. 4	A. Manlius. 40. 39 (42
Coelius mons urbi addi-	A. Posthumius Albinus.
Coeninenses à Romulo uicti 3 (ritus. 7	Aquilius Florus 33
Collatinus Lucretiæ ma-	C. Atilius Balbus 42
Cometa inusitatae magnitudinis 188	C. Cassius Longinus. 75
Commodi imperatoris facta 150	C. Cato 76
Constantia Maximini imp. soror 185	C. Cæcilius Metellus. 77
Constantini in Gallia prælium 174	C. Clau-

I N D E X

C. Claudius Cinna 30	Fulius Flaccus 41
C. Duilius 32	Horatius Puluillus 10
C. Fabius Pictor 30	Iouinianus consul 199
C. Fabricius Luscin. 30	Iulius Cæsar 112
C. Furius Pacillus 36	Iunius Syllanus 104
C. Hostil. Mancinus. 72	L. Aemilius 42
C. Iulius Cæsar 105	L. Aemilius Paulus 64
C. Lælius 61	L. Antonius. 113. et 116
C. Lucretius Catulus. 38	L. Bibulus 105 (75
C. Marius 80. 82. 88	L. Cæcilius Metellus. 36
Cn. Antonius 104	L. Calphurn. Bestia. 77
Cn. Aufidius Orest. 96	L. Cornelius Cinna. 84
Cn. Carbo 77. 89	L. Cornel. Lentulus. 42
Cn. Cornelius Asina. 32	L. Cornelius Scipio 62
Cn. Cornel. Scipio 43	L. Cornelius Sylla 83
Cn. Fulius 50. 52	L. Genutius 19
Centimalus 42	L. Iunius. 38. Labco 30
Cn. Octavius 84	L. Licinius Lucullus. 94
Cn. Pompeius 106	L. Manlius. 33. Censorius 67 (81
Cn. Sempronius 36	L. Marcellus Philippus.
Cn. Seruilius Cepio. 36	L. Metellus 76
Cornelius Lentulus. 29. 96	L. Murena 104
Decius Mūmius 28	L. Scipio 33
D. Iunius Syllanus. 104	Lucius Valerius 58
Fabius Cæso 13	M. Aemil. Lepidus. 91.
Fabius Maximus 46	91. 111

I N D E X.

M. Aemilius Paulus	34	P. Scipio Nasica	77. A.
M. Aurelius Cotta	94	fricanus	2. 69. 72
M. Attilius Regulus	30.	P. Sempronius	30
33		Pub. Sulpitius	28. 50
M. Claudius	43	P. Terentius Varro	46
M. Claudius Marcellus		Qu. Cecilius	55 Metel-
49. 54		lus	78
M. Cur. Dētatus	24. 29	Qu. Catulus	91. & 93.
M. Licinius Crassus	106	Qu. Cepio	79
M. Livius Salinator	54	Qu. Fab. Maximus	53
M. Manilius	67. 79	Qu. Fulvius	31
M. Minutius	43	Qu. Gulo	30
M. Portius Cato	76	Qu. Lucretius	40. 80
M. T. Cicero	104	Qu. Mart. Philippus	
M. Valerius	31	62. 76	
Marcellus	67. & 107	Q. Mutius Scauola	76
Octacilius	31	Qu. Pompeius	72
Octavianus	115	Qu. Servilius	19
Pansa	114	Ser. Fulvius Nobilior	
Papyrius Carbo	88	34	
Perpenna	74	Sex. Domitius Calvinus	
Portius Cato	82	75	
P. Rutilius	82	Sextus Iulius Caesar	81
P. Cornelius Cossus	43	Singara	190
P. Cornelius Rufinus	24	Spurius Lucretius	10.
P. Cornelius Scipio	55	Posthumius	23. 62
P. Licinius	64	T. Manlius Torquatus	
P. Scipio		42	

I N D E X.

42		Cymbri devicti	79
T. Qu. Flaminus	75	Cymbricum bellum Ma-	
T. Virginius	13	rio commissum	80
T. Veturius	23	Cymbrorum clades	81.
Valerius Publicola	9	in Italiam transitus.	
Varonianus	199	77. 81.	
Consulium Finis.		Cyneas Pyrrhi legatus.	
Corches urbs capta.		27	
Corioli subacti	12 (169)	Cyneæ de Romanis a-	
Corinthus capta	70	pophthegma	28
Cornelij Dolobellæ res		Cyrene Libyæ ci.	100
gestæ	25	Cyzicum op.	94. et 152
Cornelij Fusci mors	135	eius obsidio	98
Cornelij Scipionis res		D	
gestæ	55. 56	Dacia à Traiano uicta.	
Corfica uastata	33	141. & 138	
Cotta uictus	94	Dacia ripensis	164
Cottiae Alpes	125	Daci uicti	120 (39)
Cotis Thraciæ rex	63	Dalmatia subacta	76.
Coruus pro M. Valerio		Daphnensibus agri à	
pugnat	21	Pompeio dati	103
Crassi mors	74. 107.	Dardani uicti	87. 92
117		Decemuiralis potestas	
Creticum bellum	100	sublata	15
Curius Dentatus con-		Decemviri quando pri-	
tra Pyrrhum missus.		mum Romæ facti	15
39		Decibalus uictus	138
		0 3 Decij	

I N D E X.

Decij res gestæ	158	Epiri urbes ab Aemilio	
Demetrius Philippo pa-		captæ	66
tri redditus	61	Equitum magistri quã-	
Dictatores quando, &		do Romæ primùm	
cur creati	11	creati	11
Diocletianus imp. 171.		Eumenia	61
rusticã agit uitã. 179.		Eumenes rex pro Ro-	
eiusdem crudelitas.		manis pugnat. 61. 63	
175. 177	(86)		
Diogenes Archelai F.		Fabia gens contra Veie	
Domitiani Ro. Cesaris		tes bellũ suscipit	14
res gestæ	134	Fabiorum clades	14
Domitius Caluinus Bi-		Fabius cunctatione fran-	
tuitũ ducẽ uincit. 76		git Hannibalem	46
Domitius Marianæ par-		Fabius historicus	43
tis dux	90 (91)	Fabius Maximus à Sã-	
Domitij Prætoris mors.		nitibus uictus	24
Drusus Octauiani pri-		Fabricius contra Pyr-	
uignus	120	rhum missus, munera	
Duillius Carthaginen-		à Pyrrho oblata cõtẽ	
sium ducem uincit. 32		nit. 27. eius pietas in	
		hostem	29
E		Faliscis bellũ illatũ.	49
Edessa	154	Falisci subacti	16
Edesios debellat Tra-		Famea Carthaginensũ	
ianus	138	dux	68
Elephantes quando pri-		Fames Antonij. 117. Nu-	
mũ Romã ducti. 29		mantinorum	

I N D E X.

mantinorum. 73. Ro-		Galerius Augustus. 179	
manorum. 17. 35. Sa-		eius uirtutes	181
guntinorum	44	mors	184
Fausta	183	Galienus Ro. imp. 159	
Faustina Valeria	145	Gallicij à Bruto uicti.	
Fidenates aduersus Ro-			173
manos bellũ suscipiũt.		Gallia omnis à Iulio Cæ-	
15. ijde à Romulo ui-		sare domita	105
cti, & ab Hostilio. 4.		Galliæ rustici tumultuo-	
idene captæ & exci-		si	172
se	16	Gallias à Barbaris oc-	
Flaminius cæsus	146	cupatas restituit Pro-	
Florianus imp.	167	bus	163
Forum Transitorium. 135		Galli à Sulpitio uicti.	
Franci cæsi	183	20. bellum cõtra Ro.	
Fronto orator	147	suscipiunt	19. 24
Fuluius interfectus	52	Galli imp. mors	192
Fuluius Nobilior in A-		Galli Trãsalpini à Lon-	
fricam profectus. 34		gino bello uexati. 75	
Eurius Camillus contra		Galli Senones Romanũ	
Veientes mittitur. 16		occupant	17
eius mors	19	Gallorũ bellũ ciuile. 158	
		Gallorum copie alpes	
G		transeunt. 42. à Mar-	
Gabij à Tarquinio Su-		cello delentur	43
perbo uicti	7	Gallum prouocatorem	
Galatia quando prouin-		occidit Manlius	20
cia facta	120		
		0 4 Gallus	

I N D E X.

Gallus Hostilianus im-
 perator Ro. 159
 Gallus imperator 192
 Gentius Illyrici rex ab
 Anitio uictus. 64 in
 triumpho ductus 66
 Germani à Iulio Caf.
 subacti. 106. itē à Ve-
 spasiano. 130. ab O-
 ctaviano 120
 Germani Hispaniam
 penetrant 161
 Geta Seueri imp. F. 153
 Gothi à Claudio debel-
 lati. 163. item ab Au-
 reliano uicti 164
 Gothorum irruptio-
 nes 161
 Gordianus Ro. impe-
 rator 156. & 157
 Gladiatorum bellū. 95
 Grecia ab Archelao oc-
 cupata. 86. à Gothis
 uastatur 161
 H
 Hemo mons 99
 Hamilcar Carthaginē-
 sū dux aduersus Ro-
 manos parat bellū. 33
 Hannibal Romanos de-
 bellat. 44. pacē Car-
 thaginensū cum Ro-
 manis perturbat. 57
 fugit ad Prusiam re-
 gem. 63 uenenū mor-
 tale bibit 63
 Hannon à Scipione ui-
 ctus 56
 Hasdrubal uictus. 48
 captus. 50. apud Se-
 nam interficitur 55
 Hasdrubalis in Hispa-
 nia exercitus 48
 Hasdrubal in triumpho
 Scipionis ante cur-
 rum ductus 70
 Heluetij uicti 105
 Hercules dux. 92. Con-
 stantino insidiatur.
 282. 185
 Herculij feritas 178
 Harbas Mauritanie
 rex 90
 Hiempsalis cædes 77
 Hie-

I N D E X.

Hierosolyma capta. 103.
 Hiero uictus. 31 (131)
 Hieronis liberalitas erga
 Romanos 41
 Hierus Asinus 82
 Hiriuis 114
 Hispani aduersus Ro. 71
 Hispanie ciuitates à Sci-
 pione captæ 73
 Histris bellum à Romanis
 illatum 44
 Hostia colonia 5
 Hostilij Mancini pax cū
 Numantinis 72
 Hostilij mors 5
 I
 Iani templū reclusum. 157
 Ianiculus urbi additus. 5
 Illyricum bellum 93
 Illyrici à Posthumio Albi-
 no bello uexati 42
 Illyricis leges à Romanis
 date 65
 Ingenuus apud Mursiam
 trucidatur 160
 Interregnum post Romu-
 lum raptum 3
 Iouinianus imp. 196
 Iouis templum in Capi-
 tolio 7
 Isauros aggreditur Ser-
 uilius 93
 Italie ciuitates à Roma-
 nis deficiunt 47
 Italicum bellum 88
 Ituræi uicti 103
 Iuba Maur. rex 111
 Iudæa Ro. accedit 131
 Iudæi subacti 103
 Iugurtha uictus. 78. in
 triumphum ductus.
 79
 Iugurthinum bellū. 77
 Iulia Caracalle nouer-
 ca & uxor 154
 Iulianus Cesar 192.
 193. eius res geste.
 151
 Iulij Cesaris res geste.
 105. 106. 108
 Iunius Brutus primus
 Romanorū consul. 8
 L
 Lacedæmonij Cartha-
 ginē-

INDEX.

ginēſibus auxilia mit- tunt	34	Licini mors	183.187
Lamponius dux	49	Ligures uicti	41. ſc
Largius I. dictator	12	Hännibali coniūgunt.	
Latini uicti	5.21		45
Legati Alexandrini Ro- mam miſi	30	Lilyb. eū expugnatū.	39
Legati capti. 57. iniuria affecti	25	Lollianus	162
Legiones decē quot mi- lites cōprehendāt .20		Lucani Romam depopu- lantur	26
Lentulus contra Pyr- rhū regem miſſus. 29		Lucretius Catulus con- tra Afros	39
Lepidi res geſtæ . 115. 114		Lucretius matronarū Ro. ob Publicolæ mortē. 11	
Leuinus Philippum in Macedonia bello uin- cit. 50. eorundem ami- citia. 51 (reditas. 100		ob Brutum	9
Libya Romanorum hæ- reditas. 100		Ludi Romani quando et à quo inſtituti	5
Licinius Crassus con- tra Ariſtonicū miſſus. 74. et contra Par- thos. 106. idem uictus et interfectus	74	L. Ant. Cōmodus.	150
Licinius Valerianus im- perator Ro.	159	L. Aemilius	46
		L. Afranius	108
		L. Annius Antonin.	145
		L. Cornelius Faustus.	111
		L. Cor. Syllæ facta.	34. 83
		L. Domitius Prætor.	91
		L. Luculli facta	96. 97
		L. Memmius	67
		L. Papyrius	23
		L. Quintius Cincinna- tus Dictator	14

L. Sci-

INDEX.

L. Scipionis res in Hispa- nia geſtæ	54	etus. 50. captus	53
L. Sergius Catilina.	104	Mammea	156
L. Ventidius Bassus.	116	Manlius Volſo	33
Lucretia à Tarquinio ſuprata	7	Marcellus Viridomariū occidit. 43. contra Hännibalē pugnat.	49
Lucretius Tricipitinus, 10. eius mors. ibid.		Marcelli in Hispania res geſtæ	67
Luculli fortia facta	95	Marcomannicum bel- lum	147
Lusitani à Bruto uicti. 73. et à Seruilio	79	Marchomodes Traia- nus occupat	138
Lycia in prouinciæ for- mam redacta	131	M. Agrippæ res	116
Lyciæ urbes à Seruilio expugnatae	93	M. Attilius Glabrio.	61
M		M. Antoninus. 196. Baſ- ſianus	153
Macedonia uastata. 52. 70. 95. 161. 163		M. Antonius cōtra Bru- tum et Caſſium.	115
Macedonicū bellum. 96. eius finis	100	M. Antonini Veri imp. facta	144. 146
Macedonibus à Roma- nis leges datae	65	M. Aemilij dictatura.	15
Macrinus imp. Ro.	154	M. Fuluius de Aetolis triumphat	63
Magentius captus.	191	M. Iunius Syllanus Cyme- bros uincit	79
Magistri equitū Romæ primū facti	11	M. Licinij Craſſi res.	96
Mago à Scipionibus ui-			

M. Lu-

I N D E X.

Octauiani laudes . 119. *Parthi Mesopotamiam*
inde occupant 161
Odenatis fortia facta . *Parthi uicti* . 117 . 145 .
 163. mors. 165 152
Oenomaus dux 96 *Parthicum bellum* . 194
Olympus oppugnata . *Parthos debellat Cras-*
 93 *sus* . 106 . *Gordianus*
Opilius Macrinus . 154 *item* 157
Orcades subactæ 124 *Pater Patriæ saluatus*
Orodes rex . 106 . 117 . à *Camillus* 17
Pompeio uictus . 102 *Pauli Aemilij pietas* .
Otho Caesar Rom . 127 65 . *dictorium* 66
 P *Pelignorum cum Mar-*
Palatinus mons 2 *sis bellum* 82
Pannonia à Sarmatis in- *Perpenna Aristonicum*
festatur 161 *uincit* . 74 . *eius mors* .
Papyrius Cursor 22 75
Paphlagonia Attalo à *Perse uicti* . 97 . 107 . 117
Pompeio data . 103 . 157 . 163
à Lucullo recepta . *Persarū tumultus* . 169
 97 *Perseus ab Aemilio Pau-*
Paphlagoniam inuadit *lo uictus* 64 . 66
Mithridates 85 *Persei nauis inusitata*
Parthenopolis expu- *magnitudinis* 66
gnata 99 *Persei filius fictitijs* . 70
Parthenius Domitiani *Pertinacis Rom . impe-*
intersector 136 *ratoris facta* 152
 Peru-

I N D E X.

Perusiam ciuitas 156 *Phoenicia à Mithridate*
Pescennius Niger inter occupata 98
ficitur 152 *Picentes bellum Roma-*
Pestis ingens in Italia . *nis inferunt* . 30 . 82
 148 *Piraticum bellum* 100
Petronius Secundus præ- *Plotina Traiani uxor* .
fectus prætorij 136 141
Pharnaces Mithridatis *Polemones rex* 125
 F. 110 *Polemoniacus pötus* . 128
Pharnacis filij instinctu *Pompeij res gestæ* . 89 .
Mithridates uenenū 99 . 100 . 101
haurit 101 *Pontius Telesinus* . 197
Phaselidem urbem expu- *Pontus uastatur* . 97 . 161
gnat Seruilius 93 *Porsenæ cū Tarquinio*
Philippus à Leuino in *bellum* 10
Maced . uictus 50 *Posthumij res gestæ* .
Philippi duo Romanū 77 . 161 . 163
imperij inuadunt . 158 *Præneste* 18 . 26
Philippi filius ficticijs . *Probi imp . gesta* 168
 70 *Proculus oppressus* . 168
Philippi fraude Gordia- *Prusia rex* . 63 . *egregiè*
nus interfectus 157 *à Romanis tractatus* .
Philippi Macedonis 67
mors 63 *Pseudoperseus contra*
Philippi regis & Leui- *Romanos* . 70 . *à*
ni amicitia 51 *Trebellione uictus* .
Philippi urbs 115 71

Pseudo-

I N D E X.

Pseudophilippus à Mar- cello uictus	70	cundum. 44. tertium 67
Ptolemæis	100	Pupienus Ro. imp. 156
Ptolemæus rex, Roma- norum amicitiam pe- tit. 30. pro iisdem pu- gnat. 63. Cesari infi- dias struit	110	Pupieni mors 157 Pylemenes rex pulsus. 85. 74
P. Cornelius Dolabella.	25	Pyrrhus Romanis bel- lum infert. 25. 26. Ta- rentum fugatur. 28. in prælio uulneratur. ibid.
P. Cornelius Scipio. 45. 55. aduersus Hanni- balem mittitur. 52. e- ius genus	111	Pyrrhi de Fabricio di- ctum. 29. mors 30 Pyrrhi pictas in Roma nos hostes. 26 de iisdem apophthegma 26
P. uentius uictus	69	
P. Licinius uictus	64	
P. Rutilij mors	82	
P. Scipio in Hispaniam proficiscitur	45	Quadi aduersus Roma- nos 148
P. Seruiliij facta	93	Quinquegētiani. 173. à Maximiano uicti. 175
P. Sulpitius contra Pyr- rhum missus	28	Quintilius imp. 164
P. Terentius Varro ad- uersus Hannibalē. 46		Quintius Cincinnatus. Dictator factus 14
P. Valerius Leuinus ad- uersus Pyrrhum	25	Quirinalis collis urbi adiunctus 6
Punicum bellum. 41. se		Qu. Cæcilius Metellus

I N D E X.

69. 91	Qu. Catulus Cymbros et Teutones uincit.	Antiochi à Romanis concessæ 62
81	Qu. Cincinnatus magi- ster equitum. 161. aduersus Prænesti- nos missus 28	Roma quādo primū condita, et unde di- cta. 2. à Tullio Ho- stilio ampliata. 4. firmioribus muris cingitur 166
	Qu. Cæpio Metelli suc- cessor 11	Romani imperij incre- mentum 2
	Qu. Fab. Maximus Hā- nibalcm mora fran- git. 46. à Samniti- bus uictus 24	Romani ludi 9 Romanorum latroci- nia 4
	Qu. Martius dux ur- be pulsus 13	Romuli res' gestæ. 2. 3
	Qu. Pompeius Metelli successor 71	Rusticorū in Gallia tu- multus 172
	Qu. Varro dux 111	
	R	S
	Rationalis interficitur 166	Sabini uicti 3. 5. 6
	Regulus pacem disua- det Romanis. 37 (2	Sabinus Vespasiani im- peratoris frater. 129
	Romus Remuli frater.	Saguntini fame uicti. 44
	Rhea Syllua 2	Salentinis à Romanis bellum indictū 30
	Rhodijs multæ urbes	Salentinus rex 144
		Salonas urbem expu- gnat Cosconius 93
		P Saluij

I N D E X.

Saluij Iuliani Ro. im-
 peratoris facta. 151
 Samnites subacti. 22.
 23. 24. 194
 Sapor rex. 190. 196.
 Valerianum uincit.
 160 (50. 77
 Sardinia subacta 33.
 Sardinenses Romanis
 fidem frangunt. 42
 Sarmatæ aduersus Ro-
 manos 148
 Sarmatas debellat Do-
 mitianus. 135. itē Ca-
 rus imperator. 169
 Sarmatus Armeniæ
 rex occiditur 138
 Saturninus à Probo
 opprimitur 168
 Scipio Africanus fra-
 tris legatus 61
 Scipio cur cognomina-
 tus Africanus. 62. 69
 Scipio cur dictus Asia-
 ticus 62
 Scipio ante annos con-
 sul factus 69
 Scipio vulneratus. 45
 Scipionis nobile dictū.
 72. in re militari pru-
 dentia et authoritas.
 68. in Hispania res
 gestæ. 54. tribuna-
 tus 68
 Scipiones ab Hasdru-
 bale interfecti. 51 (87
 Scordisci subacti. 79.
 Scordiscis à Catone bel-
 lum illatum 76
 Selucia capta 138.
 145. libertate dona-
 ta 103
 Sempronius Gracchus
 aduersus Hannibalē
 pugnat. 45. Arimi-
 num traicit 45
 Sena Piceni ciuitas. 55
 Senatores unde dicti. 3
 Senatorū numerus Ro-
 mæ duplicatus 5
 Senatū proscribit O-
 ctavianus 114
 Septimij Seueri Ro.
 imp. facta 151
 Sequani

I N D E X.

equani uicti 105
 Serapium 135
 Sertorianum bellū. 91
 Sertorij mors 92
 Seruilius Casca in Cæ-
 sare co nspirat. 113
 seruiliij Cepionis fa-
 cta. 79 (sta. 126
 Seruiliij Galbæ res ge-
 Seruius Tullius rex
 Ro. 6
 Seueri imp. facta. 152.
 et 153. mors 182
 Sextus Pompeius in Si-
 cilia bellū mouet. 156
 nauali prælio uinci-
 tur 117
 Sicilia capta. 51. à Ro-
 manis recepta 52
 Sinopen urbem expu-
 gnat Lucullus 97
 Sipylus Asiæ ci. 61
 Sociale bellum. 82. et
 83. et 90
 Solis templum 166
 Sparthacus gladiato-
 rum dux 95
 Spectacula quādo Ro-
 mæ primū instituta. 3
 Spurius Albinus 77
 Spurius Cass. primus
 equitū apud Roma-
 nos magister. 12 (10
 Spuriij Lucretij mors.
 Stadiū Domitiani. 135
 Statua aurea Claudio
 imperatori posita.
 164. 144 argentea
 Domitiano 135
 Stratonici mors 74
 Sulpitij mors 84
 Sueffa Pometia suba-
 cta. 7 (nos. 148
 Sueui contra Roma-
 Surena dux. 117. Cras-
 sum superat. 106 (18
 Sutrinorū urbs capta.
 Syllæ proscriptiones
 et crudelitas. 88.
 ad portam Collinā
 pugna. 89. egregia
 facta 86. 89
 Syllanus res nouas in
 Gallia molitur 192
 Syracusana præda Ro-
 p 2 mans

I N D E X.

manam deportatur. 51
Syracusani pacē à Romanis impetrant. 32
Syphax rex à Scipione captus. 56
Syria à Mithridate occupata. 98. ab Odenate defenditur. 163
Syrmius tumultus. 169
T
Taciti imp. facta. 167
Tarraconem Germani expugnant. 161
Tarentum à Fabio captum. 53
Tarētinis Romani cur bellum intulerint. 25
Tarquinius Priscus Ro. rex. 5. ab Ancilijs occisus. 16
Tarquinius Superbus ultimus Ro. rex. 7. cum suis ex urbe pulsus. ibid. & 9
Tarquiniij Superbi bellum contra Romanos. 9. 10
Tarquinius Collatinus. 8
Taurominitani in fidē Ro. accepti. 31
Tetricus Lucaniae corrector. 165. in Gallia uictus. 164. eius res gestae. 162
Teutones Romanos bello uincunt. 79
Teutones debellat Marius. 80
Teutonum strages cruentissima. 81 in Italia transitus. 81
Taiphali. 138
Theodora Constantij priuigna. 173
Thermæ Alexandrinae. 126. Neronianae. ib.
Theruingi. 138
Thracia in prouinciā redacta. 131
Thufci à C. Mario uicti. 20. cum Tarquinio Superbo reconciliati. 7. Gallis & Sam-

I N D E X.

Samnitibus coniūcti Romanos debellāt. 19
 24
Theutobodus Cymbrorum dux. 80
Tiberius Octauiani priuignus. 120
Tiberius Caesar imp. & eius gesta. 121
Tigranes rex. 97. captus. 98. eius facta. 97
Tigrani bellum Pompeius infert. 101
Tigranocerta à Lucullo capta. 98
Tigurini Cepionē & Manliū uincunt. 79
T. Aurelij Fuluij Ro. imp. facta. 143
Titus Flaminius. 63
Titus Legennius Marforum dux. 82
T. Mālius Gallum pro uocatore occidit. 20 in Sardiniam mittitur. 49
T. Quintius Dictator. 19
T. Quintius Cincinnatus Prænestinos debellat. 18
Titus Vespasianus iunior Romanorum Caesar. 132
T. Victius dux. 82
Titurij Caesaris legatus cæsus. 106
Tolūnius rex aduersus Romanos pugnat. 16
Tomos urbē expugnat Lucullus. 99
Traianus à Nerua adoptatur. 137
Traiani res gestae. 137. forum. 149. dictorium. 140
Tranquilla Balbini imperatoris uxor. 157
Trebia fluuius, Romanorum strage clarus. 46
Trebelliani mors. 160
Trebellio Pseudopercusum.

I N D E X.

Viminalis mons urbi iunctus 6	Volsci Romanos debel- lant. 18. et 12. et 16
Virgines finitimorum à Romanis raptæ. 3	Volsci à Tarquinio Su- perbo uicti 7
Virginij filia à Clau- dio ad stuprum coa- cta 15	Volumina Qu. Mar- tij uxor 13
Viriatus Romanos de- bellat. 71. à suis in- terficitur ibid.	Volusianus Romano- rū imperator. 159
Viridomarus Gallorū dux à Marcello oc- cisus 43	Vscudama oppidum expugnatum 99
Vitellius imperator. 127. & 138	X
Vitellij luxuriosissima cœna. 129. mors i- gnominiosissima. ibid.	Xātippus Lacedemo- niorum dux Regu- lum uincit 34
Vlpianus Aurelij Ale- xandri assessor. 155	Xerxes ab Aurelio ui- ctus 155
Vlpij Traiani impera- toris res geste. 137	Z
	Zenobia capta 165
	Zenobiæ posterī 4- pud Romanos. 165
	Zenophurium locus. 167
	F I N I S.

DIGNITATES OM-
NES, ADMINISTRATIO-
nesq; tam ciuiles quàm milita-
res, quas Romani in Prouin-
cijs Orientis & Occidentis ha-
buere, ex Antiquita-
tis reliquijs.

Additus est & ipsarum Prouinciarum
Romanarum libellus, integra-
ti restitutus.

A V T O R E A N T O N I O
Schonhouio.

BASILEAE.

IOANNI OPORINO SVO,
Ant. Schonhouius.

Extorsit tibi libellos hos à me G. Cassander
noster: quorum alter continet imperij Romani
Præfecturas, ea ferè forma atq; ordine, quo illæ
ab Hadriano Imp. (ut Sex. Aurelius & Casius
testantur) constitutæ fuerunt: alter uerò Pro-
uincias omnes habet, quas Romani, cum res
eorum ampliſſima eſſet, obtinebant: quanquam
poſteriori tempore, quo multæ iam illis Pro-
uinciæ ademptæ erant, cõscriptus eſſe uideatur.
Non incommodus eſt uterq; intelligendis Imp.
legibus & historijs, maximè ijs quæ uergentis
imperij Romani ætatem reſpiciunt. Vale: reli-
qua quæ à nobis deſideras, accepturus æ-

liàs, ſi Deus dederit. Brugis. 4.

Nonas Iulij. 1571.

DIGNITATES AD-
MINISTRATIONESQVE RO-
manæ per Orientem.

Ræfectus Prætorio O-
rientis
Præfect. Præt. Illyrici
Præf. urbis Constanti-
nopolitanæ

Magister equitum in præſenti
Magister peditum in præſenti
Magister militum per Orientem
Magister militum per Thracias
Magister militum per Illyricum
Præpoſitus ſacri cubiculi
Magister officiorum
Quæſtor
Comes ſacrarum largitionum
Comes rerum priuatarum
Comes domesticorum equitum
Comes domesticorum peditum
Primicerius ſacri cubiculi
Primicerius Notariorum
Primicerius Caſtrenſis
Primicerius ſacri cubiculi

A 2 Magi

4

Magistri scriniorum
Magistri memoriae
Magistri epistolarum
Magistri libellorum Græcorum
Proconsul Asiae
Proconsul Achaiae
Comes Orientis
Præfectus Augustalis.

VICARII IIII.

Asianæ dioceseos
Ponticæ
Thraciarum
Macedoniæ.

COMITES REI MILI-
tariæ II.

Aegypti
Isauriæ.

DVCEs XIII.

Per Aegyptum II.
Libyæ
Thebaïdos.
Per Orientem VI.
Phœnicis
Euphratensis

Syriæ

5

Syriæ Palestinæ
Osreniæ
Mesopotamiæ
Arabia.
Per Ponticam I.
Armeniæ.
Per Thracias II.
Mœsiæ secundæ
Scythiæ.
Per Illyricum II.
Dacia Ripensis
Mœsiæ primæ.

CONSVLARES XV.

Per orientem V.
Palestinæ
Phœnicis
Syriæ
Ciliciæ
Cypri.
Per Asiam III.
Pamphiliæ
Hellesponti
Lydiæ.
Per Ponticam II.
Galatiæ

A 3

Bithyniæ.

⁶
Bithyniæ.
Per Thracias II.
Europæ
Thraciæ.
Per Illyricum III.
Cretæ
Macedoniæ
Daciæ mediterraneæ.
Aegyptus consularē non habet.
PRÆSIDES PROVINCIA-
rum quadraginta.
Per Aegyptum V.
Libyæ superioris
Libyæ inferioris
Thebaidos
Aegypti
Arabia.
Per Orientem VIII.
Palestinæ salutaris
Palestinæ secundæ
Phœnicis Libani
Euphratensis
Syriæ salutaris
Osreniæ
Mesopotamiæ

⁷
Ciliciæ secundæ.
Per Asiam VII.
Pisidiæ
Laconiæ
Phrygiæ Pacatianæ
Phrygiæ salutaris
Lyciæ
Cariæ.
Insularum.
Per Ponticam VIII.
Honorados
Cappadociæ primæ
Cappadociæ secundæ
Helleponti
Armeniæ primæ
Armeniæ secundæ
Galatiæ salutaris.
Per Thracias III.
Hæmi montis
Rhodopes
Mœsiæ secundæ
Scythiæ.
Per Illyricum VIII.
Thessaliæ
Epiri ueteris

Cili.

A 4 Epiri

8
Epiri noui
Dacia ripensis
Moesiae primae
Præualitanæ
Dardaniæ
Macedoniæ salutaris.

CORRECTORES II.

Augustanicæ
Paphlagoniæ.

SVB DISPOSITIONE PRÆ-
fecti Orientis sunt Dioceses V.

Oriens
Aegyptus
Asiana
Pontica
Thracia.

PROVINCIAE ORIENTIS XV.

Palestina
Phœnice
Cyría
Cilicia
Cyprus
Arabia
Isauria
Palestina salutaris

Palestina

9
Palestina secunda
Phœnice Libani
Euphratenfis
Syria salutaris
Oschenia
Mesopotamia
Cilicia secunda.

AEGYPTI VI.

Libya superior
Libya inferior
Thebais
Aegyptus
Arabia
Augustanica.

ASIANAE X.

Pamphilia
Hellepontus
Lydia
Pisidia
Lycaonia
Phrygia Pacatiana
Phrygia salutaris
Lycia
Caria
Insulae.

A S PONS

PONTICAE X.

Galatia
 Bithynia
 Honorias
 Cappadocia prima
 Cappadocia secunda
 Pontus Polemoniacus
 Hellenopontus
 Armenia prima
 Armenia secunda
 Galatia salutaris.

THRACIAE VI.

Europa
 Thracia
 Hami montis
 Rhodope
 Moesia secunda
 Scythia.

SVB PRAEFECTO PRAET.
 Illyrici sunt Dioeceses II.

Macedonia
 Dacia.

PROVINCIAE MACEDO-
 niae VI.

Achaia

Mace.

Macedonia
 Creta
 Thessalia
 Epirus uetus
 Epirus noua.

PROVINCIAE DACIAE V.

Dacia mediterranea
 Dacia Ripensis
 Moesia prima
 Dardania
 Praevalitana.

Est & Macedonia salutaris, quae
 partim Macedoniae, partim Daciae
 ascribitur.

OFFICIUM VIRORVM
illustrium Praef. Praet.

Princeps
 Cornicularius
 Adiutor
 Commentariensis
 Abactis
 Numerarii IIII. in his auri, unus
 operae, uel Operarius alter.
 Subadiuua
 Curator epularum

Rege.

Regerendarius
 Exceptores
 Adiutores
 Singularij.

Uterq; Præfectus Prætor. eue-
 ctiones annuales nō habet, sed Præ-
 fectos ipsi emittunt.

SVB MAGISTRO MILITVM
 præsentiali.

VEXILLATIONES PALA-
 tine V.

Equites promoti seniores.
 Comites clibanarij
 Comites sagittarij iuniores
 Comites Tarfali
 Equites Archades.

VEXILLATIONES CO-
 mitatenses VII.

Equit. cataphractarij Biturigenses
 Equit. armigeri seniores Gallicani
 Equit. quinto Dalmatiæ
 Equit. nono Dalmatiæ
 Equit. primi scutarij
 Equit. promoti iuniores
 Equit. primi clibanarij

Parthi.

Parthi.

LEGIONES PALATINAE VI.

Lancearij seniores
 Iouiani iuniores
 Herculiani seniores
 Fortenses
 Neruij
 Martiarij iuniores.

AUXILIA PALATINA XVIII.

Battau seniores
 Braccati iuniores
 Salij
 Constantiani
 Matoiaci
 Sagittarij seniores Gallicani
 Sagittarij iuniores Gallicani
 Tertij sagittarij Valentis
 Defensores
 Metobarij
 Angleuarij
 Hiberi Vrsi
 Fœlices Honoriani iuniores
 Victores
 Tertij Theodosiani
 Fœlices Theodosiani Isaurij.

SVB-

SVB ALIO MAGISTRO
militum.
 VEXILLATIONES PALA-
tinae VI.

Comites seniores
 Equites Braccati iuniores
 Equites Battani iuniores
 Comites sagittarij Armeni
 Equites Theodosiani seniores
 Equites Persæ clibanarij.

LEGIONES PALATINAE VI.
 Martiarj seniores

Daci
 Scythæ
 Primani
 Vndecimani
 Lancearij iuniores.

AUXILIA PALATINA XV.

Regij
 Cornuti
 Tubantes
 Martiarj iuniores.
 Sagittarij seniores Orientales
 Sagittarij iuniores Orientales.
 Sagittarij Dominici

Vin.

Vindelici
 Buccinobantes.
 Falconarij
 Thraces
 Turingi
 Foelices Theodosiani
 Foelices Arcadiani iuniores
 Secundi Theodosiani.

SVB MAGISTRO MILITVM
per Orientem.

VEXILLATIONES COMI-
tatenses X.

Comites cataphractarij Bucellarij
 iuniores
 Equites armigeri seniores
 Orientales
 Equites tertio Dalmatæ
 Equites primi scutarij Orientales
 Equites secundi Strablefiani
 Equites promoti clibanarij
 Parthi
 Equites primi Sagittarij.
 Cuneus Equitum II. clibanario-
 rum & Palmyrenorum
 Foelices Arcadiani seniores.

LE-

16
LEGIONES COMITATENSIS VIII.

Quinta Macedonica
Martenses seniores
Septima Gemina
Decima Gemina
Balistarum seniores.
Prima Flavia Constantia Thebæorum.

Secunda Foelix Valentis, Thebæorum.

Prima Flavia Theodosiana.

PSEUDOCOMITATENSIS X.

Prima Armeniaca
Secunda Armeniaca
Fortenses auxiliarii
Funditores
Prima Italica
Quarta Italica
Sexta Parthica
Prima Isauria sagittaria
Balistarum Theodosiaci
Transtigritani.

SVB MAGISTRO MILITUM per Thracias;

Comites

17
Comites Arcadiaci
Comites Honoriaci
Equites Theodosiani iuniores.

VEXILLATIONES COMITATENSIS IIII.

Equites cataphractarii Albingenses
Equit. sagittarii seniores
Equit. sagittarii iuniores
Equit. primi Theodosiani.

LEGIONES COMITATENSIS

Solenses seniores
Menapii
Prima Maximiana Thebæorum
Tertia Diocletiana Thebæorum
Tertio Decimani
Quarto Decimani
Prima Flavia Gemina
Constantini seniores
Diuitenses Gallicani
Lancearii Scobenses
Constantini Daphnenses
Balistarum iuniores
Pannonici iuniores
Tranni

B Solenes

18
Solenes Gallicani
Iulia Alexandria
Augustenses
Valentinianenses.

SVB MAGISTRO MILITVM
per Illyricum.

VEXILLATIONES COMITATENSES II.

Equites sagittarij seniores
Equites Germaniciani seniores.

LEGIO PALATINA I.

Britones seniores.

AUXILIA PALATINA VI.

Hastarij seniores

Hastarij iuniores

Petulantes iuniores

Sagittarij lecti

Inuicti iuniores

Atecocti.

LEGIONES COMITATENSES VIII.

Martiarj constantes

Martij

Dianenses

Germaniciani seniores

Secun

19
Secundarij
Lancearij Augustenses
Minerarij
Lancearij iuniores.

PSEUDOCOMITATENSES.

Tunacenses auxiliarij
Foelices Theodosiani iuniores.

Burgaracenses

Sempenses

Vlpianenses

Metenses

Secundi Theodosiani

Balistarj Theodosiani iuniores

Scapenses.

Existimantur autem supra scripti
magistri militum esse Cardinales,
habentq; sub se hanc literatam mi-
litiam.

Principem

Numerarios II.

Commentariensem

Primiscrinios, qui Numerarij sunt

Scriuarios

Exceptores, et ceteros apparitores.

B 2 SVB.

S V B M A G I S R O O F F I -
c i o r u m .

Schola Scutariorum prima
Schola scutariorum secunda
Schola gentilium seniorum
Schola sagittariorum scutariorum
Schola sagittariorū clibanariorum
Schola armaturarum iuniorum
Schola gentilium iuniorum
Schola agentium in rebus
Mensores
Lampadarij
Scrinium memoriae
Scrinium epistolarum
Scrinium libellorum
Scrinium dispositionum
Officium commissioinum.
F A B R I C A E .
O R I E N T I S I I I I .
Scutaria & armorum Damasci
Scutaria & armorum Antiochia
Scutaria & armamentaria Edessa
Hastaria Hieropolitana Cilicia.
P O N T I C A E I I I .
Clibanaria Caesarea Cappadociae
Scutaria

Scutaria & armorum Nicomediae
Scutaria & armorum Sardis Lydiae.

A S I A N A E I I .

Scutaria & armorum Adrianopolis
Scutaria & armorum Haemi motis.

T H R A C I A R V M I .

Scutaria et armorum Martianopoli
I L L Y R I C I I I I I .

Thessalonicensis

Naissacensis

Rhetiacensis

Scutaria Hercomagensis.

O F F I C I V M M A G I S T R I

Officiorum.

Adiutor

Subadiuuæ

Adiutores II.

Fabricarum III.

Barbariorum III.

Orientis I.

Asianae I.

Ponticae I.

Curiosus cursus publici I.

Curiosi per omnes prouincias

B 3 Inter.

Interpretes diuersarum gentium.
Magister officiorum ipse emittit.

SVB COMITE SACRARVM
largitionum.

Comites largitionum per omnes
dioces.

Comites commerciorum, per Ori.
entem

Per Aegyptum

Per Mœsiam

Per Scythiam

Per Pontum

Per Illyricum.

Præpositus thesaurorum

Comes metallorum per Illyricum

Comes Rationalis summarum Ae.
gypti

Magister lineæ uestis

Magister priuatæ

Procuratores gynæceorum

Procurator baphiarum

Procurator monetarum

Præpositi Bastagarum

Procuratores linificiorum.

OF.

OFFICIUM SVPR A-
scripti Co. Illyr. habet,

Primicerium totius officij

Primicerium scriniij Canonum

Primicerium scriniij Tabulariorum

Primicerium scriniij Numerariorum

Primic. aureæ massæ

Primic. auri ad responsura

Primic. uestiarij sacri

Primic. argenti

Primic. anularis

Primic. à pecunijs (rum

Scriniarios supradictorum scrinio.

Secundicerium officij, qui primice-
rius est exceptorum

Tertiocerium officij, qui tractat Ba-
stagas: quarto loco libellos, & cæte-
ros Palatinos ipsius officij.

SVB COMITE REI
priuatæ.

Domus diuinæ

Rationales rerum priuatarum

Bastaga priuata

Præpositi gregum & stabulorum

Procuratores saltuum.

B 4 OF.

OFFICIUM EIVSDEM
Illyr.

Primicerius totius officij
Primiscriinium beneficiorum
Primiscriinium Canonum
Primiscriinium securitatum
Primiscriinium scriinij largitionum
Scriinarios.

Secundicerium officij qui tractat
chartas, & ceteros palatinos officij.

SVB COMITE DOME-
sticorum.

Domestici equites
Domestici pedites
Deputati eorum.

SVB SPECT. V. CASTRENSI.

Pædagogia
Ministeriales Domini
Curæ Palatiorum.

OFFICIUM.

Tabularius Dominicus
Tabul. Dominorum Augustarum
Adiutor
Chartularius

Scriinium

Scriinium ipsius
Ceteri Palatini officij.

SVB DISPOSITIONE V.
Illustris primicerij Notariorum.

Omniū dignitatum & admini-
strationum notitia, tam militarium
quàm civilium.

Scholas etiam & ministros tra-
ctat. Officiū autem non habet, sed
adiutorem de schola Notariorum.

MAGISTER MEMORIAE.

Adnotationes omnes dicit, &
emittit, & precibus respondet.

MAGISTER EPISTO-
larum.

Legationes ciuitatum, consulta-
tiones, & preces tractat.

MAGISTER EPIST.
Græcarum.

Eas epistolas quæ græcè solent e-
mitti, aut ipse dicit, aut latinè dicta
tas transfert in græcum. Officiū
ex ipsis nemo habet, sed adiutores
electos de scriinijs.

B 5 SVB

SVB V. SPECTABILI PRO-
consule Asiae.

Asia
Insulae
Hellepontus.

SVB V. SPECTABILI PRO-
con. Achaiae.

Achaia.

OFFIC. VTRIVSQUE
Procon.

Princeps de schola agentium in
rebus Ducenarijs, qui ad orata cle-
mentia Principali, cum insignibus
exit transacto biennio:

Cornicularius
Commentariensis

Quaestor

Adiutor

Ab actis

Numerarij

A' libellis.

Exceptores, caeteriq; apparitores

SVB SPECTA. V. COMITE
Orientis.

Prouincia Orientis xv, ut supra
offi.

officiu, idem fere cum officio Pro-
consulum.

SVB PRAEF. AVGVSTALI.
Prouincia Aegypti sex.

SVB VICARIIS.

Sue unicuique prouincia supradictae.

SVB V. PERFECTISS. PRAE-
sede Dalmatiae.

Prouincia Dalmatia.

OFFICIUM habet,

Principem
Cornicularium
Tabellarios duos
Commentariensem
Adiutorem
Ab actis
Subadiuam
Exceptores.

Reliquos Cohortalinos, quibus
non licet ad aliam transire militiam, si
ne adnotatione Clementiae Princi-
palis.

Caeteri praesides, ad similitudinem
praesidis Dalmatiae officia habent.

Idem

28

Idem & de V. clariss. Consulari
Campaniæ, itemq; V. clariss. Cor.
rectore Apuliæ & Calabriæ
constitutum est.

FINIS.

DIGNITAT. AD-
MINISTRATIONESQVE RO-
manæ per Occidentem.

Præfectus prætorio Italiæ.
Præfectus prætorio Galliarum
Præfectus urbis Romæ
Magister peditum in præsentibus
Magister equitum in præsentibus
Magister equitum per Gallias
Præpositus sacri cubiculi
Magister officiorum
Quæstor
Comes rerum sacrarum
Comes rerum priuatarum
Comes domesticorum equitum
Comes domesticorum peditum
Primicerius

29

Primicerius sacri cubiculi
Primicerius Notariorum
Castrensis sacri Palatii
Magister scriniorum
Magister memoriæ
Magister epistolarum
Magister libellorum.

PROCONSUL AFRICÆ.

VICARII VL

Vrbis Romæ
Italiæ
Africæ
Hispaniarum
Septem prouinciarum
Britanniarum.

COMITES REI MILI-

taris VI.

Italiæ
Africæ
Tingitanæ
Tractus Argentoratensis
Britanniarum
Littoris Saxonici per Britannias.

DVCEs XII.

Limitis Cæsariensis Mauritanæ

Limitis

30

Limitis Tripolitani
Pannoniæ primæ
Pannoniæ secundæ
Norici Ripensis
Valeriæ Ripensis
Rhetiæ primæ
Rhetiæ secundæ
Sequanicæ
Tractus Aremorici
Neruiani
Belgiæ secundæ
Germaniæ primæ
Britanniæ
Magontiacensis.

CONSVLARES XXII.

Pannoniæ.
Per Italiã VIII.
Aemiliæ
Flaminiæ & Piceni Annoni
Liguriæ
Thuscianæ & Vmbriæ
Piceni suburbicarij
Campaniæ
Siciliæ
Per Africã II.

Bizaci

31

Bizaci
Numidiæ.
Per Hispaniam III.
Beticæ
Lusitaniæ
Caleticæ.
Per Gallias VI.
Viennensis
Lugdunensis
Germaniæ primæ
Germaniæ secundæ
Belgiæ primæ
Belgiæ secundæ.
Per Britannias II.
Maximæ Cæsariensis
Valentiæ.

CORRECTORES III.

Per Italiã II.
Apuliæ & Calabriæ
Lucaniæ & Brutiorum.
Per Pannoniam I.
Sueviæ.

PRÆSIDES XXXI.

Per Illyricum III.
Dalmatarum

Panno

32
Pannoniæ primæ
Norici Ripensis.
Per Italiam VII.
Alpium Cotiarum
Rhetiæ primæ
Samnii
Valeriæ
Sardinia
Corficæ.
Per Africam II.
Mauritiana Sitifensis
Tripolitana.
Per Hispanias IIII.
Tarraconensis
Carthaginensis
Tingitana
Insularum Balearium.
Per Gallias XI.
Alpium maritimarum
Alpium Apeninarum et Graiarum
Maximæ Sequanorum
Aquitaniæ primæ
Aquitaniæ secundæ
Nouempopulana
Narbonensis primæ

Nar

33
Narbonensis secundæ
Lugdunensis secundæ
Lugdunensis tertiæ
Lugdunensis Senoticæ.
Per Britannias III.
Britanniæ primæ
Britanniæ secundæ
Flaviæ Cæsariensis.
SVB DISPOSITIONE PRÆ-
fecti Prætorio Italiae sunt dioceses,
Italia
Illyricum
Africa.

PROVINCIAE ITALIAE XVII.

Venetia
Aemilia
Liguria
Flaminia & Piceni Annorarii
Thuscia & Umbria
Piceni suburbicarii
Calabria
Sicilia
Apulia & Calabria
Lucania & Brutiorum
Alpium Cotiarum

C

Rhe

Rhoetiae primae
 Rhetiae secundae
 Samnij
 Valeriae
 Sardiniae
 Corsicae.

ILLYRICI, VI.

Pannoniae secundae
 Sauriae
 Dalmatarum
 Pannoniae primae
 Norici mediterranei
 Norici ripensis.

AFRICAE VII.

Bizacium
 Numidia
 Mauritania Sitifensis
 Mauritania Caesariensis
 Tripolis
 Praefectus annonae Africae
 Praefectus fundorum patrimonialium.

OFFICIUM VIRI ILLV-

stris. Praefecti praetorio Italiae.

Princeps
 Cornicularius

Adiu.

Adiutor
 Commentariensis
 Ab actis
 Numerarij
 Curator epistolarum
 Regerendarius
 Exceptores
 Auditores
 Singularij.

SVB DISPOSITIONE VIRI

Illustris. Praefecti praetorio Galliarum sunt dioeceses,

Hispaniae
 Septem provinciarum
 Britanniae.

PROVINCIAE HISPANIA-
rum VII.

Betica
 Lusitania
 Caelletia
 Tarraconensis
 Carthaginensis
 Tingitana
 Balearis.

C 2 SE

36
SEPTEM PROVINCI-
arum XII.

Viennensis
Lugdunensis prima
Germania prima
Germania secunda
Alpes maritimæ
Alpes Peninæ & Graiæ
Maxima Sequanorum
Aquitania prima
Aquitania secunda
Lugdunensis secunda
Lugdunensis tertia
Lugdunensis Senoria.

BRITANNIARVM V.
Maxima Cæsariensis
Valentia
Britannia prima
Britannia secunda
Flavia Cæsariensis.

Officium huius uiri illustris est,
sicut superioris.

SUB DISPOSITIONE ILLV-
strissimi uiri, Præfecti urbis Romæ,
habentur hæ administrationes:

Præfe-

37
Præfectus annonæ
Præfectus uigilum
Comes formarum
Comes riparum & aluei Tiberis &
cloacarum
Comes Pontus
Magister census
Rationalis uinorum
Tribunus fori Varij
Consularis aquarum
Curator operum marinorum
Curator operum publicanorum
Curator statuarum
Curator horreorum Galbanorum
Centenarius Pontus
Tribunus rerum nitentium.

OFFICIUM VIRI ILLV-
stris. Præfecti, Urbis.

Princeps
Cornicularius
Adiutor
Commentariensis
Ab actis
Primiscriuius, siue Numerarius
Subadi uuæ

C 3 Cura.

Curator epistolarum
 Regerendarius
 Auditores
 Exceptores
 Censuales
 Nomenclatores
 Singularij.

SVB DISPOSITIONE SPE-

etabilis uiri, Vicarij urbis Romæ, sunt.

Provinciae Consulares,

Campania
 Tuscia & Umbria
 Picenus suburbicarius
 Sicilia.

CORRECTORES.

Apuliae & Calabriae
 Brutiorum & Lucaniae.

PRAESIDES.

Samnij
 Sardiniae
 Corsicae
 Valeriae.

OFFICIUM SVPRADICTI

Vicarij.

Princeps de schola agentium in
 rebus

rebus ducenarium.

Cornicularius
 Numerarij duo
 Commentariensis
 Adiutor
 Ab actis
 Curator epistolarum
 Subadiuuæ
 Exceptores
 Singulares, & cæteri officiales.

Cæteri uicarij seruant hunc or-
 dinem.

SVB DISPOSITIONE VIRI IL-

lustriß. Magistri peditum in Præsenti:

Comites militum infra scripti,

Italiae
 Africae
 Tingitanæ
 Tractus Argentoratensis
 Britanniarum
 Littoris Saxonici per Britannias.

DUCES LIMITVM X.

Mauritaniae Cæsariensis
 Tripolitanæ
 Pannoniae secundæ

C 4 Valeriae

Valeriæ ripensis
 Valeriæ primæ & Norici ripensis
 Rhetiæ primæ & secundæ
 Belgicæ secundæ
 Germaniæ primæ
 Britanniarum
 Magontiacensis.

LEGIONES PALATINÆ XII.

Iouiani seniores
 Herculiani seniores
 Diuitenses seniores
 Trongerectani seniores
 Pannonitiani seniores
 Mœsiaci seniores
 Armigeri propugnatores seniores
 Lancearij Sabarienses
 Octauani
 Thebæi
 Cymbriani
 Armigeri propugnatores seniores.

AUXILIA PALATI-
 na LXV.

Cornuti seniores
 Cornuti iuniores

Brascati

Brascati seniores
 Petulantes seniores
 Celtæ seniores
 Heruli seniores
 Battavi Mattiaci seniores
 Mattiaci iuniores
 Arcarij iuniores
 Iouij seniores
 Sagittarij Neruij
 Leones seniores
 Leones iuniores
 Exculeatores iuniores
 Sagittarij Tongri
 Exculeatores seniores
 Tubantes
 Salij
 Grati
 Fœlices seniores
 Fœlices iuniores
 Gratianenses seniores
 Augustæi
 Victores iuniores
 Brucleri
 Ambsuarij
 Gratianenses iuniores

C 5

Valen-

Valentinianenses iuniores
 Rheti
 Sequani, uel Sequarij
 Sagittarij uenatores
 Latini
 Sabini
 Bracchati
 Honoriani Cottii seniores
 Honoriani Marcomanni seniores
 Brisgavi seniores
 Brisgavi iuniores
 Honoriani Mauri seniores
 Honoriani Mauri iuniores
 Celtæ iuniores
 Inuicti iuniores
 Britannici
 Exculeatores iuniores Britannici
 Fœlices Valentinianenses
 Mattiaci iuniores
 Galliani
 Salij Galliani
 Sagittarij Neruij Galliani
 Ioui iuniores Gallicani
 Seguntenses
 Galli uictores

Hono.

Honoriani uictores iuniores
 Honoriani Arcarij seniores
 Fœlices iuniores Gallicani
 Tungri
 Honoriani Gallicani
 Mauri Thoantes seniores
 Mauri Thoantes iuniores.
 LEGIONES COMITATEN-
 ses XXXII.
 Merapes seniores
 Fortenses
 Propugnatores seniores
 Armigeri defensores iuniores
 Septiniani seniores
 Regij
 Pacatianenses
 Vefontes
 Martiarj iuniores
 Mauri Cetnati
 Vndecimani
 Secundarij
 Italiciani
 Germaniciiani iuniores
 Tertiani, siue 3. Italica
 Tertia Herculea

Lan.

Lancearij Gallicani Honoriani
 Propugnatores iuniores
 Legio secundæ Britannia, uel Se-
 cundani
 Sepsimani iuniores
 Præficantes
 Vrsarienses
 Cortoriacenses
 Geminiacenses
 Honoriani Fœlices Gallicani
 Tertia Iulia
 Alpina
 Prima Flauia Pacis
 Secunda Flauia Virtutis
 Tertia Flauia Salutis
 Flauia uictrices Constantianæ
 Tertio Augustani
 Fontenses, siue Fortenses.
 PSEUDOCOMITATENSES
 XVII.
 Legio prima Alpina
 Legio secunda Alpina Iulia
 Lancearij Laureacenses
 Lancearij Maginenses
 Taurunenses

Antianen.

Antianenses
 Pontinenses
 Prima Flauia Gallicana Constantia
 Martenses
 Abrincateni
 Defensores seniores
 Mourosi Iuniaci
 Prima Flauia Metis
 Superuentores iuniores
 Constantiaci
 Septimani
 Romanenses.

OFFICIUM SUPRADICTI
 Magistri peditum Præsentalis.

Princeps
 Numerarius
 Commentariensis
 Adiutor
 Regerendarius
 Exceptores, & reliqui apparitores.

SVB DISPOSITIONE ILLV-
 stris Comitis & Magistri equitum
 Præsentalis, seu in præ-
 senti.

VEXIL-

VEXILLATIONES PALATINE X.

Comites seniores
Equites promoti seniores
Equites Braccari seniores
Equites Battavi seniores
Equites Cornuti seniores
Equites Cornuti iuniores
Comites Alani
Equites Battavi iuniores
Equites constantes
Valentinianenses seniores.

VEXILLATIONES COMITATENSIS.

Equites armigeri
Equites primo Gallie
Equites octavo Dalmatie
Passerentiaci
Equites Mauri alites
Equites Honoriani
Triphali iuniores
Equites Honoriani seniores
Equites Mauri feroces
Equites Constantiani feroces
Equites scutarij

Equites

Equites Stableisiani, Africani
Equites Marcomanni
Armigeri equites seniores
Equites clibanarij sagittarij
Equit. sagittarij
Parthi seniores
Equit. primo sagittarij
Equit. secundo sagittarij
Equit. tertio sagittarij
Equit. quarto sagittarij
Parthi iuniores
Equit. cetrati seniores
Comites seniores
Equites promoti iuniores
Sagittarij iuniores
Equit. cetrati iuniores
Honoriani iuniores
Armigeri iuniores
Equit. secundi scutarij iuniores
Equit. Stableisiani Italiciani
Equit. sagittarij Corduni
Equit. sagittarij seniores
Cuneus equitum promotorum.

OFFICIUM SUPRASCRIPTA
Magisteria potestatis.

Prin-

Princeps
 Numerarius
 Primiscrinus
 Commentariensis
 Adiutor
 Regerendarius
 Exceptores, & reliqui apparitores.

SUB DISPOSITIONE ILLV.
stris uiri Magistri Officiorum.

Schola scutariorum prima
 Schola scutariorum secunda
 Schola scutariorum tertia
 Schola armaturarum seniorum
 Schola agentium in rebus, & deputati eiusdem scholæ.

OFFICIUM SUPRADICTI
Magistri Officiorum.

Adiutor
 Subadiuæ adiutoris
 Subadiuæ fabricarum diuersarum
 Curiosus cursus publici in præsentibus
 Curiosus omnium prouinciarum
 Interpretes omnium gentium.

FA

FABRICAE.
 IN ILLYRICO.

Syrmienſis, ſcutorū Scordifcorum,
 & armorum
 Acincenſis ſcutaria
 Coruttenſis ſcutaria
 Salonitana armorum.

IN ITALIA.

Concordienſis ſagittaria
 Veronenſis ſcutaria & armorum
 Mantuana loricaria
 Cremonenſis ſcutaria
 Ticinenſis arcuaria
 Lucenſis ſpataria.

IN GALLIIS.

Argentomagēſis, armorū omnium
 Matisconenſis, ſagittaria
 Auguſtodunenſis, loricaria, baliftaria,
 clibanaria, ſcutaria
 Sueſſionenſis, Remenſis, ſpataria
 Treuironum, ſcutaria
 Treuironum, baliftaria.
 De ſchola agentium in rebus, habetur
 hoc modo

D Quaſtor

Quæstor se habet, ut quæstor Ori-
entis
Subaudientes
Adiutores
Memoriales de scrinijs diuersis.

S V B D I S P O S I T I O N E I L L Y.
st. i. s. uiri, Comitis sacrarum lar-
gitionum, hi sunt:

Comes largitionum per Illyricum
Comes uestiarij
Comes auri
Comes largitionum Italicarum
Comes titulorū largitionalium per
Africam.

R A T I O N A L E S.

Rationales Pannoniæ secundæ, Dal-
matia, & Sauria
Rationalis summæ Pannoniæ pri-
mæ, Valeriæ, Norici mediterrane-
i & Ripensis
Rationalis summarum Italiae
Rationalis trium prouinciarū, hoc
est, Siciliae, Sardiniae & Corsicae
Rationalis summarum Africae
Ratio

Rationalis summarum Numidiæ
Rationalis Hispaniæ
Rationalis v. Prouinciarum
Rationalis Galliarum
Rationalis Britanniarum.

P R A E P O S I T I.

Præpositus Salonitarum Dalmatiae
Præpositus thesaurorum Siscianorum Sauria
Præpositus thesaurorum Sabarientium, Pannoniæ primæ
Præpositus thesaurorum per Italiam, Aquileæ
Præpositus thesaurorum Mediolanensium, Liguriæ
Præpositus thesaurorum urbis Romæ
Præpositus thesaurorum Augustæ Vindelicensis, Rhetiæ secundæ
Præpositus thesaurorum per Gallias, Lugdunensis
Præpositus thesaurorum Arelatensium
Præpositus thesaurorū Remorum
D 2 Præpo

Præpositus thesaurorū Treberorū
 Præpositus thesaurorum Augusten-
 sium in Britannijs.

PROCVRATORES MO-
 netæ.

Procurator monetæ Siscianæ
 Procur. monetæ Aquiliensis
 Procur. monetæ urbis Romæ
 Procur. monetæ Lugdunensis
 Procur. monetæ Arelatensis
 Procur. monetæ Treuironum.

PROCVRATORES GYNÆ-
 ceorum.

Procuratores gynæcei Balsianensis,
 Pannoniæ secundæ, translati Sa-
 lonas
 Procur. gynæcei Syrmicensis, Panno-
 niæ secundæ
 Procur. gynæcei Iouensis, Dalma-
 tiæ Alpalato
 Procur. gynæcei Aquiliensis, Vene-
 tiæ inferioris
 Procur. gynæcei Mediolanensis, Li-
 guriæ
 Procur. gynæcei urbis Romæ
 Procur.

Procur. gynæcei Canusini & Barien-
 sis, Apuliæ
 Procur. gynæcei Carthaginensis, A-
 fricæ
 Procur. gynæcei Arelatensis, prouin-
 ciæ Viennensis
 Procur. gynæcei Lugdunensis
 Procur. gynæcei Remensis, Belgicæ
 secundæ
 Procur. gynæcei Tornacensis, Belgi-
 cæ secundæ
 Procur. gynæcei Treuironum, Belgi-
 cæ primæ
 Procur. gynæcei Augustoduni,
 Translatensis
 Procur. gynæcei in Britannijs, Ben-
 tensis
 Procurator linitij Viennensis, Gal-
 liarum
 Procurator linitij Rauennatum, I-
 taliæ.

PROCVRATORES BA-
 phiorum.

Procurator baphij Tarenti, Cala-
 briæ

D 3 Procur.

Procur. baphij Salonitani, Dalma-
tia

Procur. baphij Ciffensis, Venetię &
Istriae

Procur. baphij Syracufani Siciliae

Procur. baphiorum omnium per
Africam

Procur. baphij Girbitani, provin-
ciae Tripolitanae

Procur. baphij insularum Baleari-
um, in Hispania

Procur. baphij Telonensis, Gallia-
rum

Procurator baphij Narbonensis.

PRAEPOSITVS, BRANBARI-
cariariorum, siue Argentariorum.

Arelatensium

Remensium

Treuiorum

Bastagae primae Orientalis, & ter-
tia

Bastagae quartae Orientalis

Bastagae primae Gallicanorum, &
quarta.

CO-

COMES COMMERCIO-
rum per Illyricum.

OFFICIUM SUPRASCRIPTI
Comitis habet sub se,

Primicerium totius Officij

Primicerium scriniorum Canonum

Primicerium scriniorum tabellario-
rum

Primic. scriniorum Numerario-
rum

Primic. scriniorum aurea massa

Primic. scriniorum auri ad respon-
sum

Primic. scriniorum uestiarij sacri

Primic. scriniorum ab argento

Primic. scriniorum à Miliacensibus

Primic. scriniorum à pecunijs, & cæ-
teros scriniarios

Secundicerium Officij, qui primice-
rius est exceptorum

Tertiocerium Officij, qui tractat
bastagas.

SUB DISPOSITIONE CO-
mitis rerum priuatarum.

D 4 Comes

Comes largitionū priuatarum
Comes Gildoniaci patrimonij.

Habet Comes iste & Rationales,
& Prepositos, & Procuratores, ut su-
prascripti, scilicet rerum priuatarum
per diuersas Prouincias, & ultimò
Secūdicerium totius Officij, qui tra-
ctat chartas Officij.

SUB CVRA VIRI SPECTA-
bilis Primicerij Notariorum.

OFFICIUM *huius,*

Non habet adiutores
Magister memoriæ
Magister libellorum
Magister epistolarum
Sunt ijdem ut Orientales suprascri-
pti.

Spectabilis Proconsul Africæ ha-
bet sub se dispositiones, ut Procon-
sul Asiæ suprascriptus.

SUB DISPOSITIONE SPE-
ctabilis Vicarij urbis Romæ, sunt
Prouinciæ infra scriptæ
Consulares.

Campa-

Campaniæ
Thuscianæ & Vmbriæ
Piceni suburbicarij
Siciliæ.

CORRECTORES.

Apuliæ & Calabriae
Brutiorum & Lucaniæ.

PRAESIDES.

Samnij
Sardinianæ
Corsicæ
Valeriæ.

OFFICIUM DICTI VICA-
rij habet,

Principem de Schola agentium in
rebus Ducentium
Cornicularium
Numerarios duos
Commentariensem
Adiutorem
Ab actis
Curatorem epistolarum
Subadiuuas
Exceptores

D 5

Sin-

58
Singulares, & ceteros Officiales, ce-
teri Vicarij eodem ordine pro-
cedunt.

SVB DISPOSITIONE SPE-
Etabilis uiri, Comitum Africae, sunt
limitanci,

Præpositus limitis Tamalensis
Præpositus limitis Montensis in ca-
stris Leptitanis, &c.

OFFICIUM autem habet,

Principem ex Officijs
Magistrum militum
Præsentium uno anno à parte pe-
ditum, alio à parte equitum, Cor-
nicularium, & cætera.

Similiter se habent cæteri Comites,

SVB DISPOSITIONE
Ducum sunt,

Equites
Legiones
Cohortes, &c.

SVB DISPOSITIONE
clariss. Correctoris Apuliae & Ca-
labriae, sunt,

Apulia

59
Apulia & Calabria.
OFFICIUM habet ita,
Principem ex eodem Officio
Cornicularium
Tabellarios duos
Commentariensem
Ab actis
Adiutorem
Subadiuam,

Exceptores, & cæteros Castalli-
nos, quibus non licet ad aliam tran-
sire militiam, sine adnotatione cle-
mentiae Principalis.

Cæteri Correctores ad hunc mo-
dum officium habent, ita
& Præsides.

FINIS.

60
LIBELLVS PRO-
VINCIARVM ROMANARVM,
in quo sunt Regiones undecim, c.
& XIII. Prouincias intra
se continentes:

Italia
Gallia
Africa
Hispania
Illyricum
Thracia
Asia
Oriens
Pontus
Aegyptus
Britannia.

ITALIAE PROVINCIAE
XVII.

Campania, in qua est
Capua
Thuscia, cum Vmbria
Aemilia
Flaminia, in qua est Rauenna
Picenum

Ligu-

61
Liguria, in qua est Mediolanum
Venetia, cum Istria, in qua est A-
quileia
Alpes Cotiae
Samnium
Apulia, cum Calabria, in qua est Ta-
rentum
Brutia, cum Lucania
Rhetia prima
Rhetia secunda
Sicilia
Sardinia
Corsica
Alpes Graiae,

GALLIAE PROVINCIAE
XVII.

Viennensis
Narbonensis prima
Narbonensis secunda
Aquitania prima
Aquitania secunda
Nouempopulana
Alpes maritimae
Belgica prima, in qua est Treuiris
Belgica secunda, in qua est transi-
tus

tus in Britanniam
 Germania prima super Rhenum, in
 qua est Magontia
 Germania secunda, in qua est Agrip-
 pina
 Maxima Sequanorum, in qua est
 Vefontiacensis
 Alpes Graiae & Poeninae, in qua
 Tarantasia
 Lugdunensis prima
 Lugdunensis secunda
 Lugdunensis tertia
 Lugdunensis quarta.

AFRICAE PROVINCIAE VI.

Proconsularis, in qua est Carthago
 Numidia
 Byzantium
 Tripolis
 Mauritania Sitifensis
 Mauritania Caesariensis.

HISPANIAE PROVINCIAE VII.

Tarraconensis
 Carthaginensis

Boetica

Boetica
 Lusitania, modo est Emerita
 Gallecia
 Insulae Baleares.

Tingitania trans fretum, quod ab
 Oceano infusum terras intrat, inter
 Calpem & Abylam.

ILLYRICI PROVINCIAE XIX.

Dalmatia supra mare
 Pannonia prima, in qua est Syrmium
 Valeria Praevalitana
 Moesia superior
 Epirus vetus
 Epirus nova.

Noricum ripense
 Noricum mediterraneum
 Savia
 Dardania
 Haemimons
 Dacia
 Scythia
 Creta insula
 Achaia

Macedonia

Macedonia
Thessalia.

THRACIAE PROVIN-
ciae VI.

Thracia prima
Thracia secunda
Moesia inferior
Scythia inferior
Europa, in qua Constantinopolis,
quae prius Lycus dicta, siue By-
zantium

Rhodope.

ASIAE PROVINCIAE XII.

Asia ipsa, in qua Ilium, id est, Troia
Lydia
Galatia
Lycia
Caria
Hellepontus
Pamphylia
Pisidia
Phrygia prima
Phrygia secunda
Lycaonia
Cyclades.

ORI-

ORIENTIS PROVIN-
ciae X.

Syria Cilicia, in qua est Antiochia
Syria Palaestina
Phoenice
Isauria
Cilicia iuxta montem Taurum
Cyprus
Mesopotamia inter Tigrin & Eu-
phratem
Eufratesia
Osdroene
Sophane.

PONTI PROVIN-
ciae VIII.

Pontus Polemoniacus
Pontus Amasia
Honorias
Bithynia
Paphlagonia
Armenia minor
Armenia maior
Cappadocia.

AEGYPTI PROVIN-
ciae VI.

E Aegy-

Aegyptus ipsa, in qua est Alexan-
dria

Augustanis

Thebais

Libya sicca

Libya pentapolis

Arcadia.

BRITANNIAE PROVIN-
ciae V.

Britannia prima

Britannia secunda

Flauia

Maxima

Valentiana.

SEQVNTVR CI-
VITATES PROVINCIA-
rum Gallicarum.

PROVINCIA VIENNEN-
sis habet ciuitates XIII.

Metropolis ciuitas Viennensium.

Ciuit. Gennauensium

Ciuit. Gratianopolitanorum

Ciuit. Albensium, nunc Viuario

Ciuit.

Ciuit. Decensium

Ciuit. Valentinorum

Ciuit. Auernicorum

Ciuit. Arelatensium

Ciuit. Carpentoratensis, nunc Vin

Ciuit. Malsiliensium (desca

Ciuit. Tricastinorum

Ciuit. Vasionensium

Ciuit. Aranfinorum

Ciuit. Cabellicorum.

PROVINCIA NARBONEN-
sis prima, habet ciuitates VIII.

Metropolis ciuit. Narbonensium

Ciuit. Tolosatium, id est, Tolosa

Ciuit. Biterrensum

Ciuit. Agatensium

Ciuit. Nemaufensium

Ciuit. Magalonensium

Ciuit. Lutuensium, id est, Lutana
castrum

Castrum Vcesiense.

PROVINCIA NAR-
bonensis secunda habet ciui-
tates VII.

E

2

Me

Metropolis ciuit. Aquensium
 Ciuit. Abdensium
 Ciuit. Retensium, id est, Reias
 Ciuit. Foroiuliensium
 Ciuit. Appencensium
 Ciuit. Segesterorum
 Ciuit. Antipolitana.

PROVINCIA A Q V I T A.
 nia prima, habet ciuitates
 VIII.

Metropolis ciuit. Bituricum
 Ciuit. Aruernorum
 Ciuit. Rotenorum
 Ciuit. Abigensium
 Ciuit. Cadurcorum
 Ciuit. Lemouicum
 Ciuitas Gabalum
 Ciuit. Vellaunorum.

PROVINCIA A Q V I T A N I A
 secunda, habet ciuitates VI.

Metropolis ciuit. Burdegalensium
 Ciuit. Agennensium
 Ciuit. Etolisnensium
 Ciuit. Santonum
 Ciuit. Pictaunorum

Ciuit.

Ciuit. Petragoricorum.

PROVINCIA NOVE M P O -
 pulana, habet ciuitates XII.

Metropolis ciuit. Aufciorum
 Ciuit. Aquensium
 Ciuit. Lastoratum
 Ciuit. Conuenarum
 Ciuit. Consantanorum
 Ciuit. Boatum, quod est Bot
 Ciuit. Beranensium, id est, Benainas
 Ciuitas Aturensium
 Ciuit. Vasatica
 Ciuit. Tursambica Tralugorra
 Ciuit. Elloranensium
 Ciuit. Ellosaticum.

PROVINCIA A L P I V M
 maritimarum, habet ciuitates
 VIII.

Metropolis ciuit. Ebredunum
 Ciuitas Diniensium
 Ciuit. Rigomagensium
 Ciuit. Solliniensium
 Ciuit. Saniciensium, id est, Sanicifio
 Ciuit. Glamnatenna

E 3 Ciuit.

Ciuit. Cemelanensium

Ciuit. Veiesiciensium, id est, Vētio.

PROVINCIA BELGICA

prima, habet ciuitates IIII.

Metropolis ciuit. Treuironum

Ciuit. Mediomatricorum, id est,
Metis

Ciuit. Leucorum, id est, Tullum

Ciuit. Verodunensium.

PROVINCIA BELGICA

secunda habet ciuitates XII.

Metropolis ciuit. Remorum

Ciuit. Suefsionum

Ciuit. Catalaunorum

Ciuit. Veromandorum

Ciuit. Atrebatum

Ciuit. Cameracensium

Ciuit. Syluaneſtum

Ciuit. Tornacensium

Ciuit. Bellouacorum

Ciuit. Ambianensium

Ciuitas Morinum, id est, Pontacū.

FINIS.

BASILEAE, EX
officina Ioannis Oporini, Anno Sa-
lutis humanae M. D. L. I. I.
Mense Ianuario.

